

**UCHWAŁA NR 189/XXXV/2021
RADY GMINY IRZĄDZE**

z dnia 29 grudnia 2021 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Irządze na lata 2022-2026

Na podstawie aart. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2021r., poz. 1372 ze zm. poz. 1834) oraz art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2021r., poz.2268)

uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Irządze na lata 2022-2026 w brzmieniu załącznika do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Irządze.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Gminy
Irządze

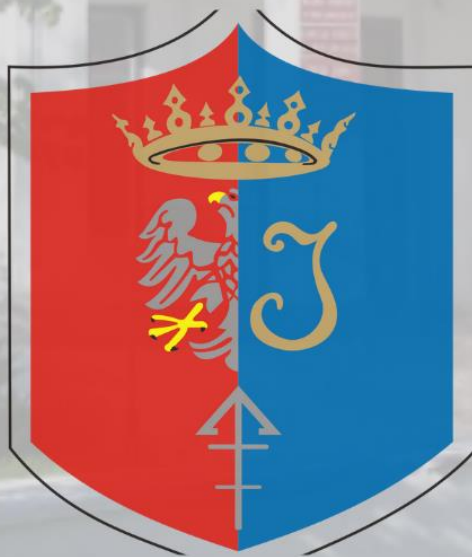
Agata Cyganek

Załącznik do uchwały Nr 189/XXXV/2021

Rady Gminy Irządze
z dnia 29 grudnia 2021r.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

GMINY IRZĄDZE

NA LATA 2022-2026

**OFICYNA
PROFILAKTYCZNA**

Spis treści

I. Wprowadzenie	5
1. Metodologia opracowania Strategii	8
2. Podstawy prawne	10
3. Spójność z dokumentami strategicznymi	14
3.1. Dokumenty europejskie	14
3.2. Dokumenty krajowe	15
3.3. Dokumenty regionalne.....	16
II. Charakterystyka gminy Irządze.....	17
1. Położenie	17
2. Sytuacja demograficzna	17
3. Rynek pracy i sytuacja gospodarcza.....	21
4. Edukacja i wychowanie	25
5. Kultura, sport i rekreacja	28
6. Opieka zdrowotna	29
7. Bezpieczeństwo publiczne	30
8. Działalność organizacji pozarządowych	31
9. Pomoc społeczna.....	33
10. Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych ..	41
III. Diagnoza sytuacji społecznej.....	42
1. Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej.....	42
2. Wsparcie osób z niepełnosprawnością	49
3. Zdrowie psychiczne.....	53
4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych.....	55
5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.....	63
6. Aktywność i integracja społeczna seniorów	68
7. Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu.....	73
8. Wsparcie osób z problemem ubóstwa	80
9. Analiza SWOT.....	83

IV. Część programowa	88
1. Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych.....	89
2. Kierunki rozwiązywania problemów społecznych.....	90
3. Ramy finansowe Strategii	107
4. System wdrażania Strategii.....	108
5. System aktualizacji Strategii	109
6. Komunikacja społeczna i promocja Strategii.....	110
7. Monitoring i ewaluacja.....	111
8. Wnioski i podsumowanie.....	114
V. Bibliografia	116
VI. Spis rysunków, tabel, wykresów.....	117
1. Spis rysunków	117
2. Spis tabel	117
3. Spis wykresów	119

Wykaz skrótów:

CIS – Centrum Integracji Społecznej

GBP – Gminna Biblioteka Publiczna

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

GUS – Główny Urząd Statystyczny

KBPN – Krajowe Biuro Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii

KP – Komisariat Policji

MŚP – Sektor małych i średnich przedsiębiorstw

NGO (ang. non-government organization) – organizacja pozarządowa

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

PK – Punkt Konsultacyjny

pp. – punkt procentowy

PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

UG – Urząd Gminy

ZI – Zespół Interdyscyplinarny

I. Wprowadzenie

Przemiany technologiczne, ekonomiczne i społeczno-kulturowe, które dokonały się w XX w. były przyczyną przeobrażeń w sferze życia społecznego i doprowadziły do zmiany starych i powstania nowych problemów społecznych. Problem społeczny określany jest jako niekorzystne dla społeczności zjawisko, zagrażające, niebezpieczne i konieczne do wyeliminowania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów: dotyczy wielu osób w społeczności, ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy, jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domaga się rozwiązania i można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie¹. Wśród problemów społecznych występujących w polskiej rzeczywistości wymieniane są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Jednym z instrumentów ekonomii społecznej jest tworzenie lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, które są ważnymi dokumentami odnoszącymi się do polityki społecznej, a odpowiednio przygotowane i wdrażane prowadzą do rozwiązania kluczowych problemów społecznych występujących na danym terytorium.

Konsekwencje pojawienia się wirusa SARS-CoV-2 i wywołanej przez niego choroby COVID-19 mogą spowodować konieczność zredefiniowania zaplanowanych działań. Skutki ekonomiczne, gospodarcze i społeczne pandemii będą dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej. W związku z tym pojawić się mogą nowe wyzwania dla polityki lokalnej, jak np. bezrobocie, które dotychczas nie stanowiło dotkliwego problemu na poziomie kraju, województwa jak i Gminy. W związku z trwającą pandemią uwydatniają się stare i pojawiają nowe ryzyka socjalne. Na poziomie lokalnym można do nich zaliczyć kryzys gospodarczy skutkujący, m.in. poważnymi skutkami dla rynku pracy, rozwarstwienie społeczne pociągające za sobą ryzyko wzrostu liczby osób wykluczonych ze społeczeństwa, zwiększenie skali ubóstwa, ujawnianie się nowych konfliktów społecznych, wzrost zachowań indywidualistycznych w miejsce zachowań wspólnotowych, wpływających negatywnie

¹ Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych.

na jakość kapitału społecznego i więzi społecznych, czy problem organizacji i zarządzania czasem osób starszych. To tylko część z wielu negatywnych konsekwencji jakie może za sobą pociągać pandemia koronawirusa. Polityka społeczna w czasie kryzysu wymaga specjalnej uwagi i planowania, wykorzystując przy tym swoje instrumenty zarówno interwencyjne – w perspektywie krótkoterminowej, jak i w okresie długoterminowym, wybiegającym w okres popandemiczny².

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Irządze na lata 2022-2026³ jest dokumentem wyznaczającym najważniejsze kierunki działań mających na celu doprowadzenie do zmiany niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie Gminy. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe zadania służące przeciwdziałaniu tym problemom, a także zakładane rezultaty. Strategia jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego zwiększającego efektywność podejmowanych działań. Jej wdrażanie odbywa się poprzez szereg działań związanych z realizacją planów strategicznych. W celu zwiększenia skuteczności, konieczne jest systematyczne śledzenie zjawisk i problemów społecznych, które są przedmiotem Strategii.

Strategia będzie służyć osiągnięciu zaplanowanych celów, wraz ze szczegółowym określeniem sposobów dojścia do poprawy sytuacji społecznej w wybranych obszarach. W związku z tym, że rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, w działalności lokalnej polityki społecznej potrzebne jest strategiczne podejście. Planowanie strategiczne, polegające na podejmowaniu systematycznych działań, podczas których planowana jest przyszłość i wytyczane są najistotniejsze kierunki działań, uwzględnia długi horyzont czasowy. Strategia stanowi zatem ważny instrument zarządzania, dzięki któremu możliwe jest rozpoznanie i wdrażanie przedsięwzięć o charakterze społecznym oraz integracja różnych środowisk lokalnych w ramach wspólnie zaplanowanych i skoordynowanych działań.

---

² N. G. Piłkuła, M. Grewiński, E. Zdebska, W. Glanc, *Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa*, Kraków 2020, s. 9-16.

³ Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Irządze na lata 2022-2026” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Irządze na lata 2022-2026 zawiera kilka części składowych: charakterystykę Gminy, diagnozę sytuacji społecznej oraz część programową obejmującą misję, wizję, cele, zadania przewidziane do realizacji, zakładane rezultaty, system wdrażania, monitoring i ewaluację. W Strategii uwzględniono różnorodny zakres problematyki społecznej. Diagnoza sytuacji społecznej dokonana została w następujących obszarach:

- wspieranie rodziny,
- wsparcie osób z niepełnosprawnością,
- zdrowie psychiczne,
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- aktywność i integracja społeczna seniorów,
- promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- wsparcie osób z problemem ubóstwa.

Do każdego z tych obszarów wskazane zostały podstawowe informacje, działania interwencyjne i najważniejsze problemy wynikające z przeprowadzonej diagnozy.

Podsumowując, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Irządze na lata 2022-2026 jest wyrazem zintegrowanego planowania strategicznego. Określa sposób osiągnięcia wyznaczonych celów i pozwala wypracować sprawny i efektywny system pomocy, umożliwiający skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych. Pozwoli to na zapewnienie mieszkańcom Gminy dogodnych warunków do rozwoju i przyczyni się do wzrostu poczucia bezpieczeństwa społecznego.

1. Metodologia opracowania Strategii

Podstawowe elementy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Irządze na lata 2022-2026 są tożsame ze strukturą innych dokumentów określających kierunki lokalnej polityki społecznej. Wskazane w nich cele, zarówno główne jak i szczegółowe, mają za zadanie przybliżyć Gminę do osiągnięcia wskazanego przez lokalne władze i mieszkańców pożądanego jej obrazu w przyszłości. Tym co wyróżnia Strategię od innych wiążących dokumentów i programów jest przede wszystkim jej okres obowiązywania oraz nadrzędność wobec nich. Mimo, iż horyzont czasowy nie został wskazany w Ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, powinien precyzować główne działania Gminy w zakresie zaspokajania społecznych potrzeb mieszkańców i niwelowania nierówności społecznych w długim okresie, tj. 5-10 lat.

Jest to podejście zgodne z założeniami strategicznego planowania i zarządzania w administracji publicznej. W naukach o zarządzaniu wyróżnia się trzy główne poziomy planowania:

- planowanie strategiczne (długofalowe), w ramach którego określone zostają priorytetowe kierunki działań Gminy, cele i zasoby umożliwiające ich osiągnięcie;
- planowanie taktyczne (średniokresowe), czyli programy wskazujące zadania niezbędne do osiągnięcia celów głównych;
- planowanie operacyjne (krótkookresowe), które obejmuje jednorazowe lub cykliczne projekty i zadania pozwalające na realizację poszczególnych, mniej złożonych elementów planów taktycznych⁴.

Obligatoryjny charakter Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz jej istota i wpływ na kreowanie lokalnej polityki nakłada na jej realizatorów obowiązek tworzenia jej w sposób odpowiedzialny i spójny z zapisami zawartymi w nadrzędnych dokumentach strategicznych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym.

⁴ R. W. Gryffin (2004), Podstawy zarządzania organizacjami, Warszawa: PWN., s. 224-225.

Zdefiniowane w dokumentach strategicznych problemy oraz kierunki działań skierowanych na rozwój społeczno-gospodarczy Gminy i wsparcie mieszkańców w zaspokajaniu ich potrzeb, mają szczególne znaczenie dla opracowywania i wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Spójna wizja Gminy w przyszłości pozwala podmiotom realizującym zadania z zakresu polityki społecznej na wprowadzanie kompleksowych i adekwatnych do potrzeb mieszkańców działań.

Nadrzędność Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych nad programami o charakterze taktycznym, takimi jak Program Współpracy Gminy z Organizacjami Pozarządowymi, Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Program Wspierania Rodziny czy Program Profilaktyki i Przeciwdziałania Alkoholizmowi oraz Narkomanii, wymusza na podmiotach odpowiedzialnych za opracowanie i wdrażanie Strategii ujęcia w niej określonych elementów. Uwzględnienie ich oraz merytoryczna spójność dokumentów umożliwia pełne wykorzystanie potencjału Gminy w poszczególnych aspektach lokalnej polityki społecznej. Poniżej zawarte zostały elementy wchodzące w skład Strategii oraz poszczególne etapy jej opracowania.

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

L.P.	Etap	Charakterystyka
1	Analiza strategiczna	Analiza bieżącej sytuacji, problemów, barier oraz potencjału umożliwia wskazanie obszarów problemowych występujących w Gminie. Głównym źródłem informacji o sytuacji mieszkańców, ich problemach i głównych potrzebach jest analiza danych zastanych, czyli bieżącej dokumentacji urzędowej, danych demograficzno-gospodarczych oraz trendów społecznych. Na tym etapie ocenie poddaje się również otoczenie jednostki samorządowej, które wpływa na jej rozwój i wykorzystanie dostępnych zasobów. Dodatkowym sposobem na określenie możliwości i ograniczeń Gminy jest analiza SWOT, wskazująca na jego mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia.
2	Sformułowanie Misji i Wizji Strategii	Wizja zawarta w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest swoistym obrazem, do którego dąży Gmina za sprawą realizacji celów w niej wskazanych, natomiast Misja określa nadrzędny powód opracowania Strategii.

3	Określenie celów priorytetowych i zadań	W następstwie prawidłowo przeprowadzonej analizy strategicznej możliwe jest wskazanie głównych obszarów problemowych występujących na terenie Gminy. Wskazanie najdotkliwszych trudności mieszkańców i określenie kompleksowych działań minimalizujących ich skalę zapewnia realizację polityki społecznej zgodnej z oczekiwaniami i potrzebami, a także podniesienie jakości życia lokalnej społeczności.
4	Wskazanie sposobu wdrażania i kontroli realizacji Strategii	Ostatnim elementem Strategii jest określenie planu, zgodnie z którym ma zostać zrealizowana podczas okresu jej obowiązywania. Zarówno źródła i ramy finansowe, podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych celów, sposób komunikacji jak i sprawozdawczość mają niebagatelny wpływ na stopień i jakość jej wdrożenia, dlatego zarówno w trakcie, jak i po jej zakończeniu należy przeprowadzić ewaluację, umożliwiającą ocenę działań w odniesieniu do zamierzonych celów.

Źródło: opracowanie własne

2. Podstawy prawne

Opracowana całościowa, spójna i wieloletnia koncepcja rozwiązywania problemów społecznych danej gminy, podobnie jak inne dokumenty strategiczne, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Podstawą jurejdczną do opracowania niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1372), art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1, który w powiązaniu z art. 16 b., ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 794 z późn. zm.), stanowi, iż do zadań własnych gminy o charakterze obligatoryjnym należy „*opracowanie oraz realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka*”⁵.

⁵ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 794 z późn. zm.).

Tworząc niniejszą Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych opierano się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna oraz komplementarna z założeniami polityki państwa. Wśród najistotniejszych ustaw kompetencyjnych, nakładających na administrację rządową i samorządową określone obowiązki, należy wyszczególnić m.in.:

1. Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. *(t.j. Dz. U. z 2009 r. poz. 946)*,
2. ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego *(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 11)*,
3. ustawę z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego *(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 735)*,
4. ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie *(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1038)*.

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE WSPARCIA RODZINY I DZIECKA

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej *(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 159 z późn. zm.)*,
2. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci *(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1162)*,
3. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” *(t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1329)*,
4. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny *(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 952)*,
5. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych *(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1162)*,
6. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów *(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 877 z późn. zm.)*,

7. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy
(t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1359),
8. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
(t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.).

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE OCHRONY ZDROWIA ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIOM

1. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1119),
2. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii
(t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050),
3. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej
(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 711),
4. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego
(t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 685).

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE OŚWIATY, ZATRUDNIENIA ORAZ WSPARCIA SOCJALNEGO

1. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych
(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 573),
2. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy
(t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1409 z późn. zm.),
3. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty
(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 4),
4. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym
(t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 176),
5. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń
(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 11 z późn. zm.),

6. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 11*),
7. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 423 z późn. zm.*),
8. uchwała Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019–2023
(*M.P. z 2018 r. poz. 1007*),
9. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start”
(*Dz. U. z 2018 r. poz. 1061*).

AKTY PRAWNE NORMUJĄCE ASPEKTY FINANSOWE

1. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 38 z późn. zm.*),
2. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych
(*Dz. U. z 2021 r. poz. 305*),
3. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości
(*Dz. U. z 2021 r. poz. 217*).

AKTY PRAWNE NORMUJĄCE POBYT CUDZOZIEMCÓW NA TERENIE KRAJU

1. Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 159*),
2. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji
(*t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1472*),
3. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej
(*Dz. U. z 2021 r. poz. 1108*).

3. Spójność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Irządze na lata 2022-2026 jest zgodna z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych realizowanych na poziomie Unii Europejskiej, Kraju, na poziomie Regionalnym oraz Lokalnym. Rozdział ten przedstawia opis wyżej wymienionych dokumentów strategicznych.

3.1. Dokumenty europejskie

„Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” jest kluczowym dokumentem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej. Strategia ta obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich:

- „Unia innowacji” – projekt na rzecz poprawy warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, tak by innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty i usługi, które z kolei przyczynią się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy;
- „Młodzież w drodze” – projekt na rzecz poprawy wyników systemów kształcenia oraz ułatwiania młodzieży wejścia na rynek pracy;
- „Europejska agenda cyfrowa” – projekt na rzecz upowszechnienia szybkiego Internetu i umożliwienia gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego;
- „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” – projekt na rzecz uniezależnienia wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów, przejścia na gospodarkę niskoemisyjną, większego wykorzystania

odnawialnych źródeł energii, modernizacji transportu oraz propagowania efektywności energetycznej;

- „Polityka przemysłowa w erze globalizacji” – projekt na rzecz poprawy otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP oraz wspierania rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurencyjności na rynkach światowych;
- „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” – projekt na rzecz modernizacji rynków pracy i wzmocnienia pozycji obywateli poprzez rozwój kwalifikacji przez całe życie w celu zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej i lepszego dopasowania popytu do podaży na rynku pracy, między innymi dzięki mobilności siły roboczej;
- „Europejski program walki z ubóstwem” – projekt na rzecz zapewnienia spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa⁶.

3.2. Dokumenty krajowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Irządze na lata 2022-2026 jest zgodna z poniższymi dokumentami krajowymi:

- **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)**, będąca aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, stanowi obowiązujący, kluczowy dokument dla Polski, w zakresie średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Strategia zawiera rekomendacje dla polityk publicznych oraz jest podstawą dla zmian w systemie zarządzania rozwojem. Jej głównym celem jest: *tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym*”.

⁶ Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.

- **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030**, której celem jest *rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia*⁷. W Strategii wyznaczono 5 celów szczegółowych:
  1. Wzrost zatrudnienia.
  2. Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych.
  3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.
  4. Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej.
  5. Podniesienie kwalifikacji i kompetencji obywateli.
- **Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030** stanowi kontynuację Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, a jej głównym celem jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Realizacja celu odbywa się w 3 obszarach:
  1. Współdziałanie – społeczeństwo obywatelskie,
  2. Kultura – tożsamość i postawy obywatelskie,
  3. Kreatywność – potencjał kulturowy i kreatywny.

3.3. Dokumenty regionalne

Na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami strategicznymi dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Irządze są: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” wraz z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Śląskiego oraz Strategią Rozwoju Powiatu Zawierciańskiego.

---

⁷ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.

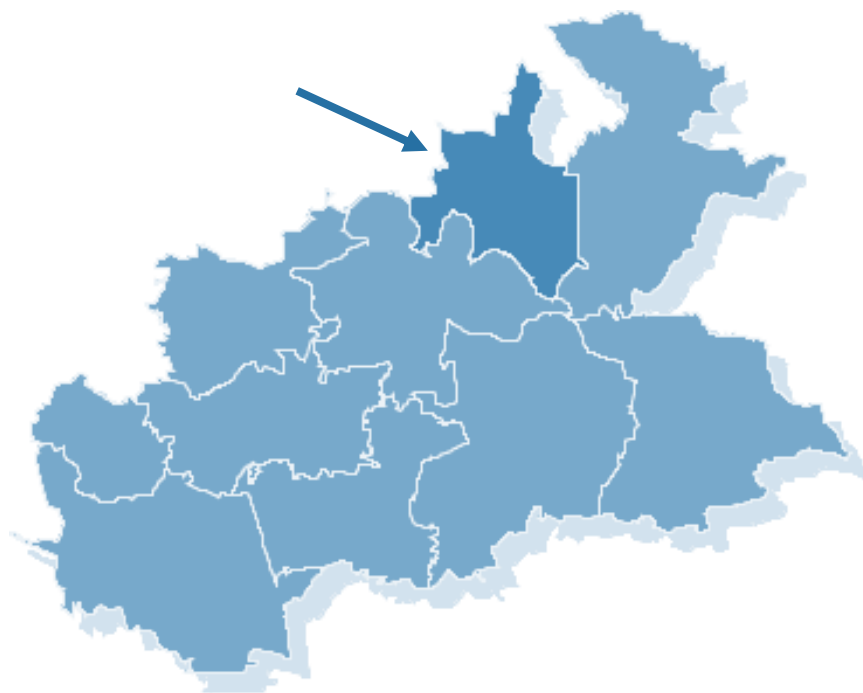

II. Charakterystyka gminy Irządze

1. Położenie

Irządze to gmina wiejska położona w województwie śląskim, w północnej części powiatu zawierciańskiego, której siedzibą jest miejscowość Irządze. Oddalona jest o około 80 km od stolicy województwa – Katowic oraz o około 30 km od siedziby powiatu – Zawiercia. Teren Gminy zajmuje powierzchnię 73,55 km², co stanowi 7,33% powierzchni powiatu zawierciańskiego. 24% obszaru Gminy zajmują grunty leśne, z kolei użytki rolne stanowią aż 65%.

Rysunek 1. Położenie gminy Irządze na mapie powiatu zawierciańskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://wybory2006.pkw.gov.pl/>

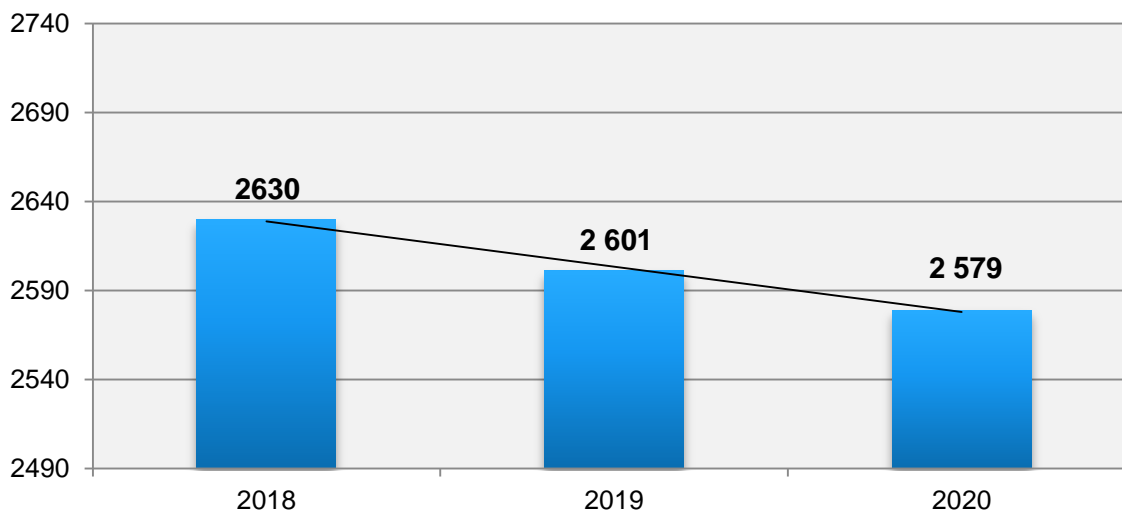
2. Sytuacja demograficzna

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Gminę Irządze zamieszkuje 2 579 osób (stan na 31 grudnia 2020 roku). Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba mieszkańców ulegała systematycznemu spadkowi, co obrazuje naniesiona na poniższym wykresie linia trendu, jednakże należy zaznaczyć, że w stosunku do roku 2018 liczba ta zmniejszyła się zaledwie o 2%.

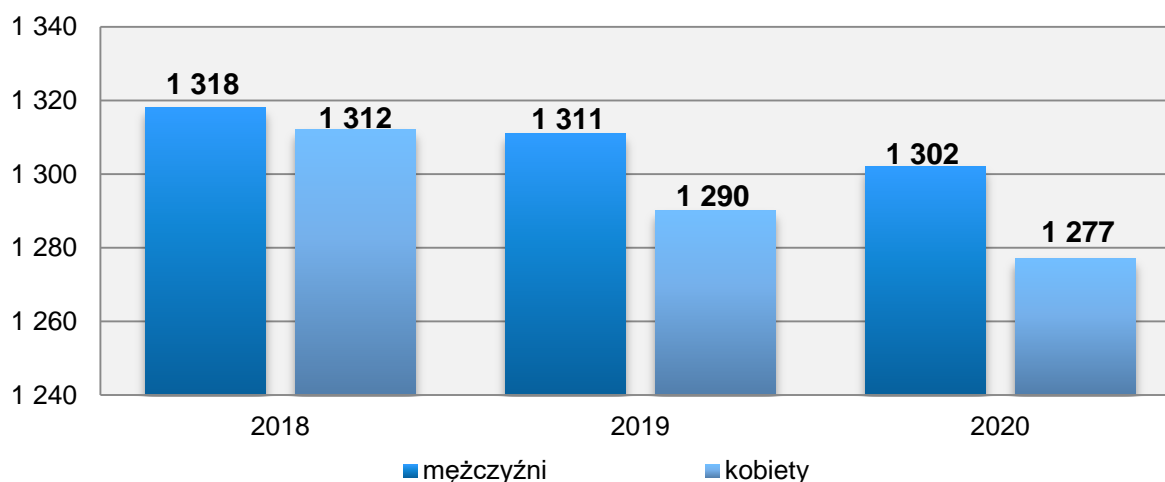
Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Irządze w latach 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Liczba mężczyzn zamieszkujących Gminę jest nieco większa od liczby kobiet – stanowią oni bowiem 50,5% (1 302 mężczyzn) ogólnej liczby ludności, natomiast kobiety 49,5% (1 277 kobiet). Współczynnik feminizacji w Gminie wynosi 98, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypada 98 kobiet.

Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Irządze na przestrzeni lat 2018-2020

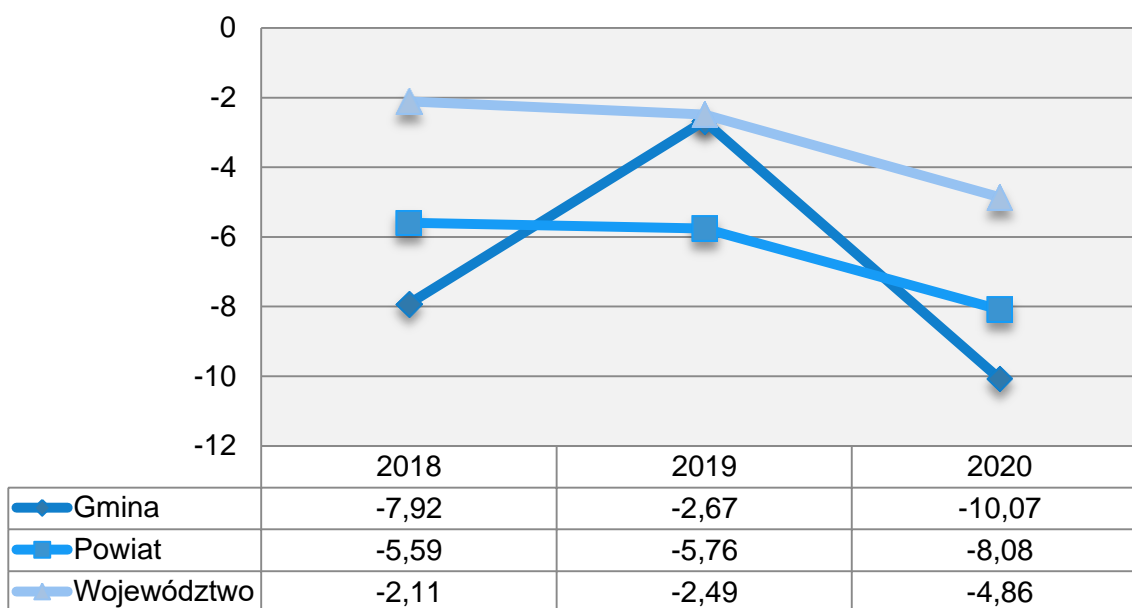

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kolejną analizowaną kwestią jest przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów. W gminie Irządze w 2020 roku przyrost naturalny na 1000 ludności kształtował się na poziomie -10,07 co oznacza, że wskaźnik ten przyjmował większą wartość w porównaniu do powiatu zawierciańskiego (-8,08,) oraz był dwukrotnie wyższy niż w województwie śląskim (-4,86). W przypadku gminy Irządze, jak i powiatu zawierciańskiego zauważalne są wahania w zakresie przyrostu naturalnego na 1000 ludności, jednakże w 2020 roku osiągnął on najniższą wartość, z kolei w województwie śląskim dostrzegalny jest regularny spadek.

Wykres 3. Przyrost naturalny na 1000 ludności w gminie Irządze w porównaniu do powiatu zawierciańskiego i województwa śląskiego na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

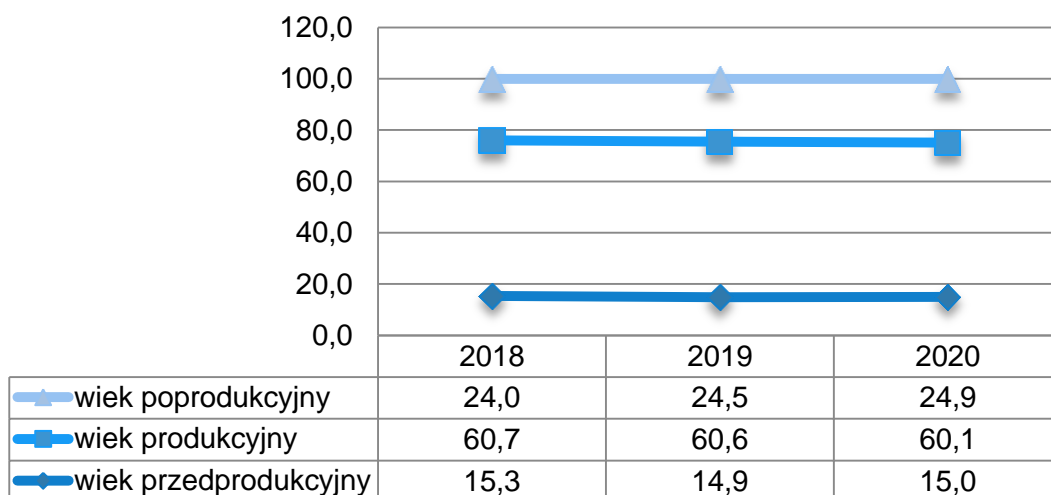
Struktura ludności w Gminie według ekonomicznych grup wieku w roku 2020 przedstawia się następująco:

- 15,0% mieszkańców jest w wieku przedprodukcyjnym – do 17 lat;
- 60,1% mieszkańców Gminy jest w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64;
- 24,9% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym (65 lat i więcej dla mężczyzn, 60 lat i więcej dla kobiet).

Poniższa tabela prezentuje ekonomiczne grupy wiekowe w gminie Irządze. Na przestrzeni lat 2018-2020 dostrzegalny jest stopniowy wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności. Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym ulega spadkowi. Udział osób w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych w Gminie prezentuje się na nieco odmiennym poziomie w odniesieniu do wskaźników w całym kraju. W Polsce jest to 18,2% osób w wieku przedprodukcyjnym, 59,5% w wieku produkcyjnym oraz 22,3% w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 4. Udział ludności gminy Irządze według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2018-2020 (w procentach)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kolejną analizowaną kwestią jest saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych. W 2020 roku saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności wyniosło w gminie Irządze -0,4, natomiast saldo migracji zagranicznych 0,39. Na przestrzeni lat 2018-2020 dostrzegalny jest wzrost w zakresie salda migracji zagranicznych, natomiast saldo migracji wewnętrznych ulegało wahaniom. Jednocześnie dostrzec można, że oba rodzaje sald na 1000 ludności przyjęły w Gminie wyższe wartości niż w całym powiecie oraz województwie.

Tabela 2. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych na 1000 ludności w gminie Irządze w porównaniu do powiatu zawierciańskiego oraz województwa śląskiego w latach 2018-2020

wyszczególnienie		2018	2019	2020
gmina Irządze	saldo migracji wewnętrznych	-2,6	-3,4	-0,4
	saldo migracji zagranicznych	0,00	0,00	0,39
powiat zawierciański	saldo migracji wewnętrznych	-0,8	-0,9	-0,9
	saldo migracji zagranicznych	0,19	0,19	0,13
województwo śląskie	saldo migracji wewnętrznych	-0,9	-0,9	-0,7
	saldo migracji zagranicznych	-0,18	-0,10	-0,04

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

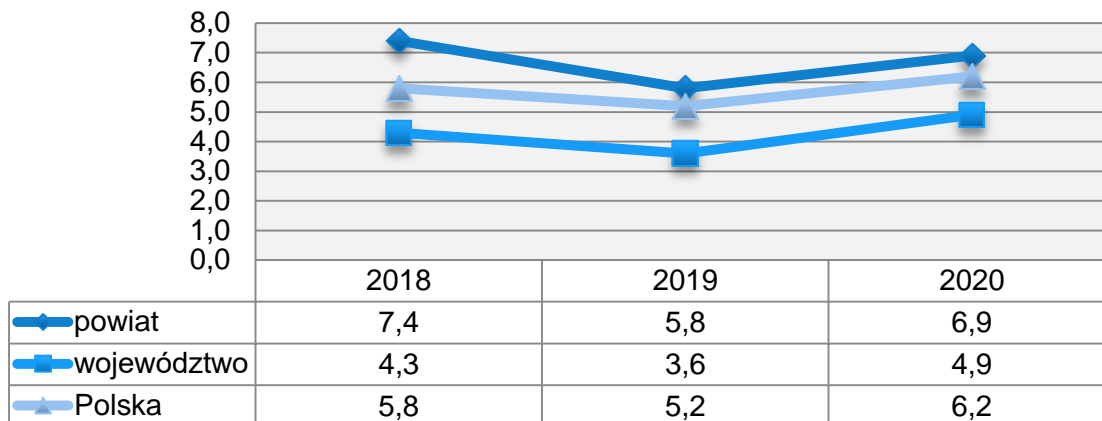
3. Rynek pracy i sytuacja gospodarcza

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji).

Dane dotyczące stopy bezrobocia na poziomie gmin nie są dostępne, przedstawiona została więc stopa bezrobocia w powiecie zawierciańskim. W 2020 roku wynosiła ona 6,9%, a więc była wyższa niż stopa bezrobocia rejestrowana w województwie śląskim i w całej Polsce. Na przestrzeni lat 2018-2020 stopa bezrobocia w powiecie zawierciańskim ulegała wahaniom – w stosunku do 2018 roku zmalała o 0,5 pp., natomiast w porównaniu do roku ubiegłego wzrosła o 1,1 pp. W przypadku województwa śląskiego jak i całego kraju również zauważalne są wahania na przestrzeni ostatnich lat, jednakże w 2020 roku stopa bezrobocia osiągnęła najwyższą wartość, co może wynikać z pandemii COVID-19. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

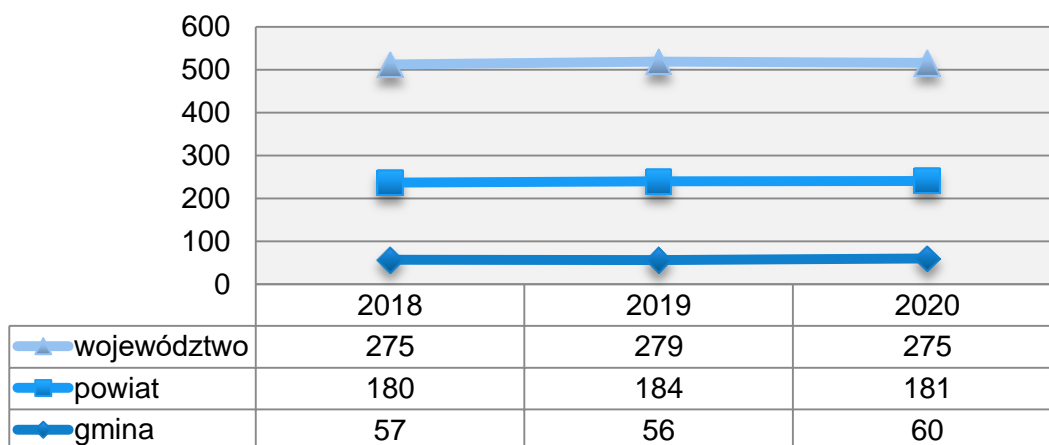
Wykres 5. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie zawierciańskim na przestrzeni lat 2018-2020 w porównaniu do województwa śląskiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Zawierciu

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego za 2020 rok w gminie Irządze na 1000 mieszkańców pracowało 60 osób⁸. Na przestrzeni lat 2018-2020 wskaźnik ten uległ wzrostowi. W 2020 roku liczba osób pracujących na 1000 ludności była w Gminie znacznie niższa niż w całym powiecie zawierciańskim oraz województwie śląskim.

Wykres 6. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w gminie Irządze w porównaniu do powiatu zawierciańskiego oraz województwa śląskiego na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

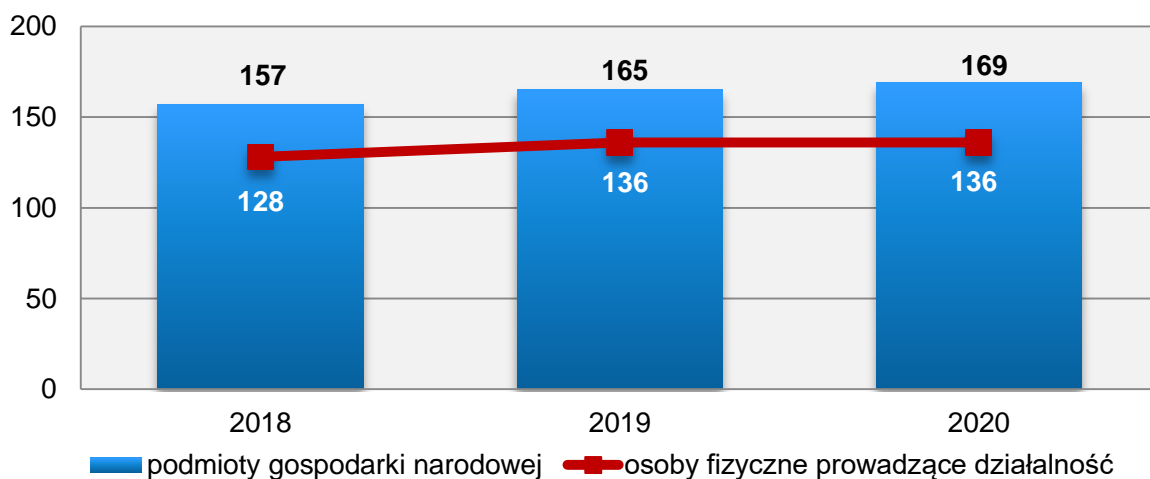
⁸ Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości, jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na danym terenie. W gminie Irządze na koniec 2020 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było łącznie 169 podmiotów gospodarki narodowej, w tym większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – było ich 136. Podobnie sytuacja wyglądała w latach poprzednich. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w Gminie ulegała systematycznemu wzrostowi.

Wykres 7. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Zgodnie z poniższą tabelą, prywatna działalność gospodarcza w Gminie koncentruje się głównie na handlu hurtowym i detalicznym, naprawie pojazdów samochodowych, w tym motocykli (44 podmioty). Ważnymi sekcjami są również: budownictwo (26 podmiotów), przetwórstwo przemysłowe (20 podmiotów) oraz transport i gospodarka magazynowa (15 podmiotów). Najmniej zarejestrowanych jest natomiast działalności związanych z edukacją, opieką zdrowotną i pomocą społeczną, a także dostawą wody, zagospodarowaniem ściekami i odpadami oraz działalnością związaną z rekultywacją (po 1 podmiocie).

Tabela 3. Rodzaje prowadzonej działalności w gminie Irządze (stan na koniec 2020 roku)

sekcja	liczba
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – sekcja G	44
budownictwo – sekcja F	26
przetwórstwo przemysłowe – sekcja C	20
transport i gospodarka magazynowa – sekcja H	15
działalność finansowa i ubezpieczeniowa – sekcja K	7
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo – sekcja A	6
pozostała działalność usługowa – sekcje S i T	5
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – sekcja M	5
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi – sekcja I	3
działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca – sekcja N	2
dostawa wody; zagospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją – sekcja E	1
opieka zdrowotna i pomoc społeczna – sekcja Q	1
edukacja – sekcja P	1

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Największa ilość podmiotów gospodarczych działających w gminie Irządze według klas wielkości to mikro-przedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników – jest ich 165 (stan na koniec 2020 roku). Małych przedsiębiorstw zatrudniających 10-49 pracowników jest w Gminie 4. Działalności nie prowadzą natomiast średnie przedsiębiorstwo zatrudniające 50-249 pracowników, ani duże przedsiębiorstwa liczące ponad 250 osób.

Rysunek 2. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Irządze według klas wielkości (stan na koniec 2020 roku)

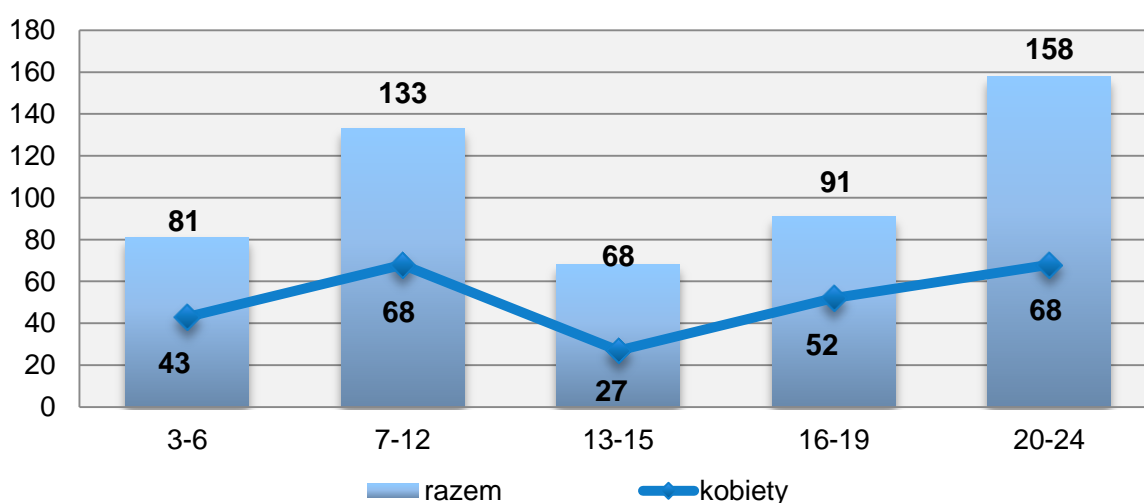
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

4. Edukacja i wychowanie

W wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) w 2020 roku było 531 mieszkańców gminy Irządze, w tym 48,6% stanowiły kobiety. Rozpatrując kwestię ludności Gminy z podziałem na poszczególne edukacyjne grupy wiekowe można zauważyć, że najwięcej osób miało w omawianym roku 20-24 lata (158 osób). Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2020 roku prezentuje wykres nr 8.

Wykres 8. Ludność gminy Irządze według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2020 roku

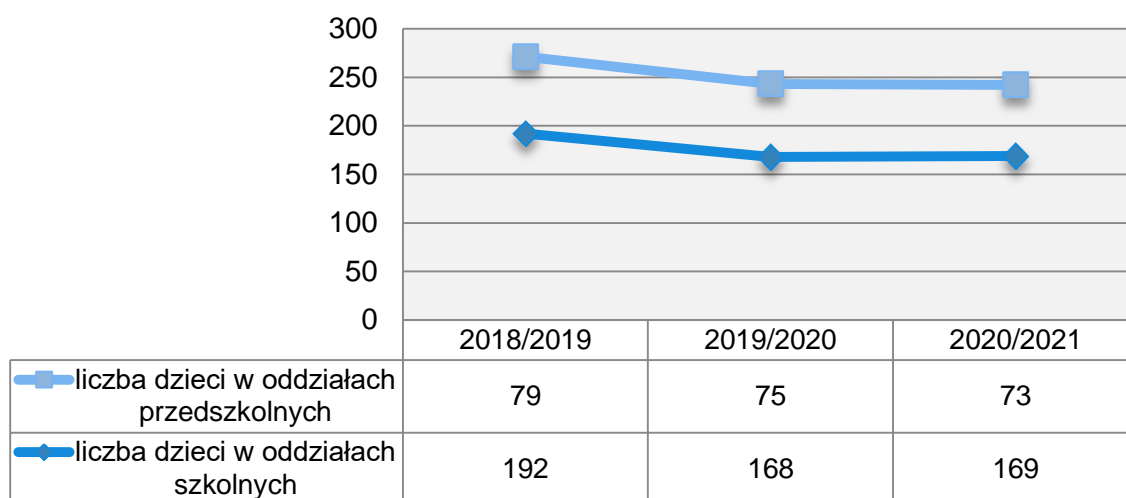
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

W 2020 roku na terenie Gminy funkcjonowała 1 placówka oświatowa – **Szkoła Podstawowa im. Jana Ledwocha w Irządzech z oddziałami przedszkolnymi**.

W 2020 roku łączna liczba uczniów pobierających naukę w szkole podstawowej na terenie gminy Irządze wynosiła 169 – w stosunku do roku szkolnego 2018/2019 liczba ta spadła o 23 osoby. Do oddziału przedszkolnego na terenie Gminy w 2020 roku uczęszczały łącznie 73 osoby, co oznacza spadek o 6 dzieci w wieku przedszkolnym na przestrzeni ostatnich trzech lat.

Wykres 9. Liczba dzieci w oddziałach szkolnych i przedszkolnych w gminie Irządze w 2020 roku

Źródło: Raport o stanie Gminy Irządze za 2018, 2019 i 2020 rok

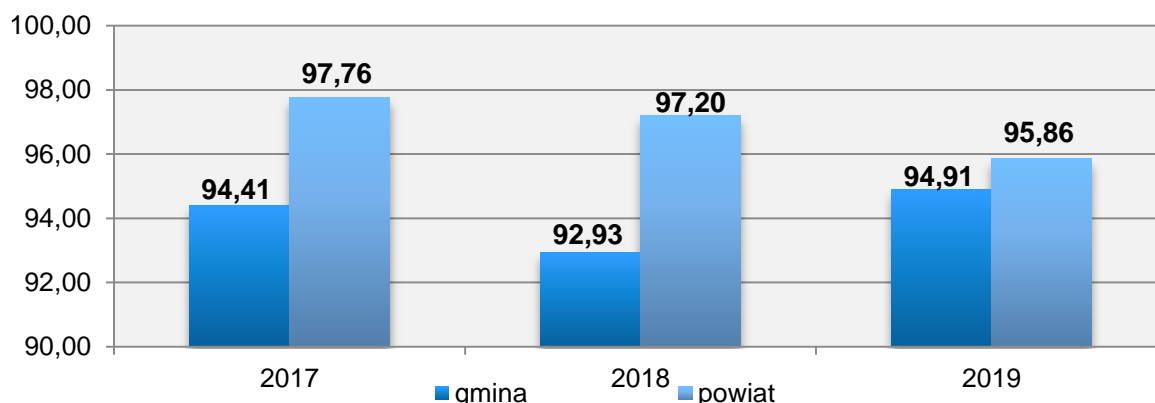
W zasobach infrastruktury społecznej Gminy w 2020 roku nie znajdował się żłobek/klub dziecięcy zapewniający opiekę nad dziećmi do lat 3, jednakże w najbliższym czasie planowane jest utworzenie placówki pełniącej opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3 w ramach Resortowego programu rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 „MALUCH+” 2021. Żłobek będzie funkcjonował w budynku Szkoły Podstawowej im. Jana Ledwocha w Irządzach.

W 2020 roku wydatki gminne na oświatę i wychowanie wyniosły 3 686 172,16 zł, co stanowiło największy udział w strukturze wydatków gminy – **Raport o stanie Gminy Irządze za 2020 rok.**

Współczynnik skolaryzacji netto, definiowany jest jako relacja liczby osób (w danej grupie wiekowej) uczących się na danym poziomie kształcenia do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. W 2019 roku wyniósł 94,91%, co oznacza, że w stosunku do 2017 roku uległ zwiększeniu o 0,5 pp., z kolei w porównaniu do roku poprzedniego o 1,98 pp. Ten sam współczynnik dla całego powiatu zawierciańskiego na przestrzeni omawianych trzech lat kształtował się zawsze na wyższym poziomie, niż miało to miejsce na terenie Gminy, a jego wartość systematycznie spadała.

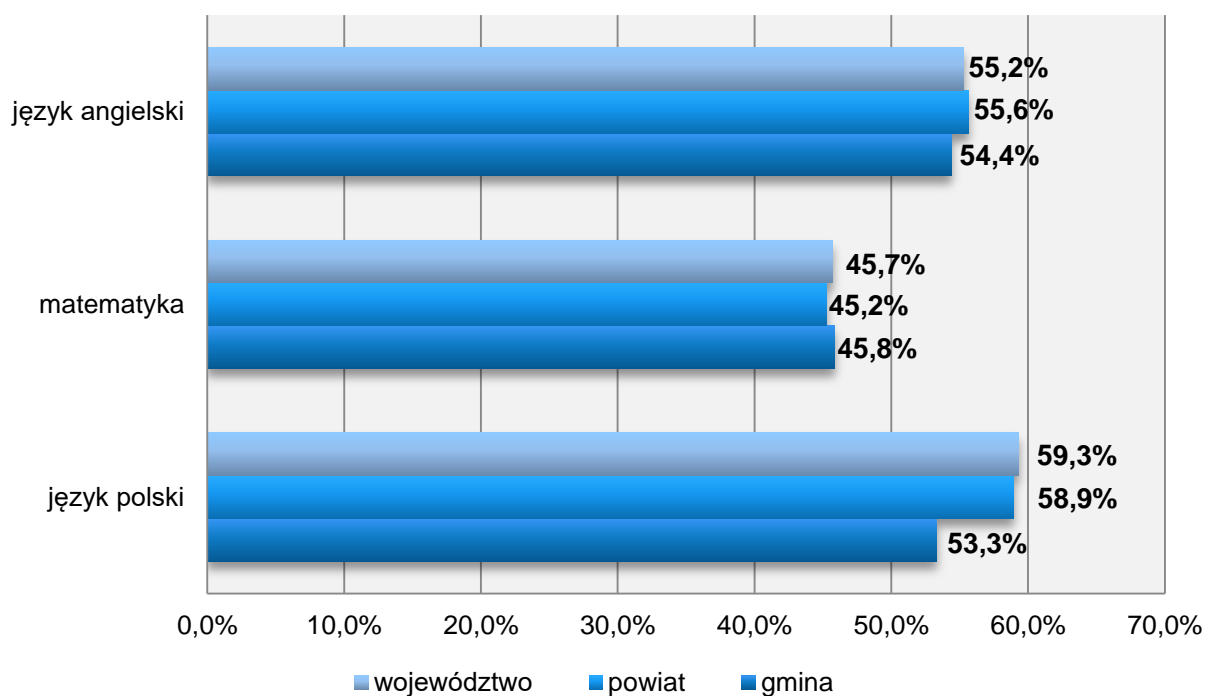
Wykres 10. Współczynnik skolaryzacji netto dla szkolnictwa podstawowego na terenie gminy Irządze (w procentach) na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na poniższym wykresie przedstawione zostały wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów z gminy Irządze, w porównaniu do wyników uczniów z całego powiatu zawierciańskiego i województwa śląskiego. Z zebranych danych wynika, że uczniowie z Gminy uzyskali nieco gorsze wyniki, niż uczniowie z całego powiatu i województwa, z części z języka polskiego oraz angielskiego. W przypadku matematycznej części egzaminu uczniowie z terenu Gminy wypadli lepiej na tle województwa i powiatu.

Wykres 11. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2020 roku uczniów z terenu gminy Irządze, powiatu zawierciańskiego i województwa śląskiego

Źródło: <https://mapa.wyniki.edu.pl/>

5. Kultura, sport i rekreacja

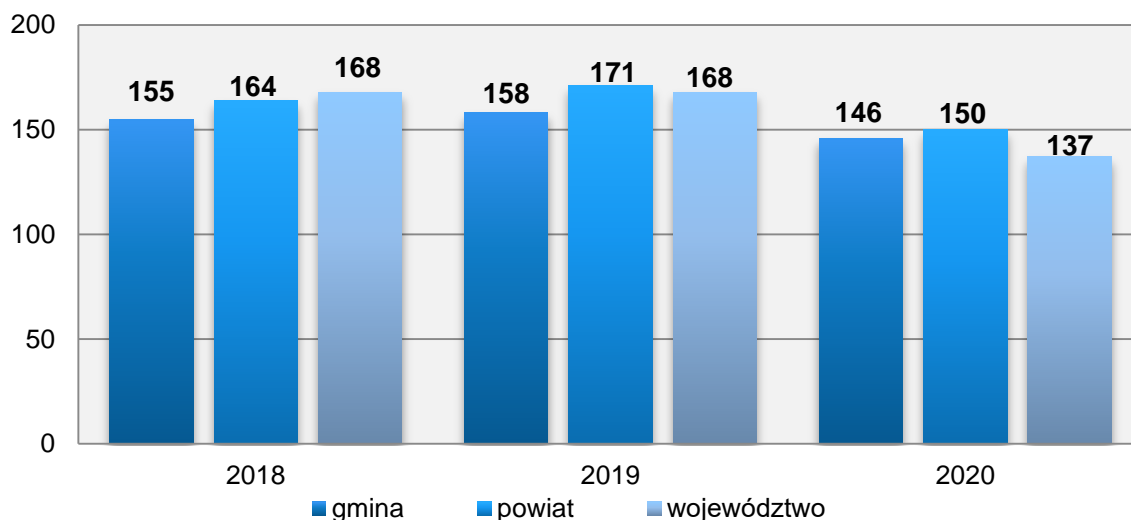
Działalność kulturalną na terenie Gminy prowadzi przede wszystkim **Gminna Biblioteka Publiczna w Irządzech**. Placówka jest samorządową instytucją kultury, która służy rozwojowi i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych, informacyjnych i kulturalno-oświatowych mieszkańców. Biblioteka oprócz swoich podstawowych funkcji realizuje także szeroką działalność kulturalno-oświatową, poprzez organizację różnych form pracy z czytelnikami, współpracując przy tym aktywnie z placówką oświatową z terenu gminy Irządze. W 2020 roku ze względu na trwającą pandemię, kulturalna działalność GBP była ograniczona, jednakże instytucja angażuje się w organizację wydarzeń takich jak: spotkania autorskie z dziećmi, Noc Bibliotek, Kiermasz Książki, czy liczne konkursy.

Księgozbiór Gminnej Biblioteki Publicznej w Irządzech na koniec 2020 roku wyniósł 11 953 woluminy i zwiększył się w omawianym roku o 233 nowe pozycje: literatura dla dzieci i młodzieży (47 pozycji), literatura piękna dla dorosłych (177 pozycji) oraz popularnonaukowa (9 pozycji). Zostały zakupione również książki ze środków własnych w liczbie 109 na kwotę 3 000,00 zł, a także 124 książek ze środków pochodzących z dotacji.

Poniższy wykres prezentuje dostępne dane w zakresie liczby czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności w gminie Irządze, powiecie zawierciańskim oraz województwie śląskim w latach 2018-2020. Ogólna liczba czytelników zarejestrowanych w GBP w Irządzech wyniosła w 2020 roku 378 osób, w tym 206 osób uczących się, 123 osoby pracujące oraz 49 pozostałych osób. Na podstawie danych statystycznych widać, że wskaźnik liczby czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności przyjmował w latach 2018-2019 w Gminie nieco niższą wartość niż w powiecie, z kolei wyższą w stosunku do danych wojewódzkich. W 2020 roku w Gminie liczba ta wyniosła 146 czytelników, w powiecie 150, natomiast w całym województwie 137, co oznacza trend spadkowy w tym zakresie, który może być spowodowany trwającą w 2020 roku pandemią koronawirusa.

Wykres 12. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności w gminie Irządze, powiecie zawierciańskim oraz województwie śląskim w latach 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Zadania w zakresie sportu na terenie gminy Irządze realizuje przede wszystkim Urząd Gminy Irządze, a także Szkoła Podstawowa w Irządzach. Baza sportowa obejmuje:

- boiska szkolne,
- boiska gminne w Irządzach, Bodziejowicach i Witowie,
- 2 ogólnodostępne place zabaw dla dzieci w Irządzach i Witowie.

6. Opieka zdrowotna

W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców gminy Irządze usługi świadczy niepubliczna placówka – **Centrum Usług Medycznych "Alfa" s.c. w Szczekocinach – oddział Irządze**.

Centrum Usług Medycznych świadczy usługi medyczne w zakresie: podstawowej opieki zdrowotnej, ambulatoryjnej opieki specjalistycznej, pielęgniarskiej opieki długoterminowej, radiologii, opieki psychiatrycznej, rehabilitacji leczniczej i transportu sanitarnego. Pacjenci placówki w ramach umowy NFZ mogą skorzystać również z oferty następujących poradni: chirurgii ogólnej, chirurgii urazowo-ortopedycznej, neurologicznej, reumatologicznej, dermatologicznej, endokrynologicznej, ginekologiczno-położniczej oraz okulistycznej.

Na terenie Gminy działalność prowadzi również prywatna praktyka lekarska – gabinet stomatologiczny oraz Kolorowy Punkt Apteczny w Irządzach.

Z danych GUS wynika, iż w gminie Irządze w 2020 roku na 1 przychodnię przypadło 2 579 mieszkańców. Jest to wartość większa od liczby mieszkańców przypadających na 1 przychodnię w całym powiecie, która wynosiła w omawianym roku 2 083. W ramach POZ w przedmiotowym roku udzielono 10,6 porad w przeliczeniu na 1 mieszkańca, co jest wartością znacznie korzystniejszą od tej dla całego powiatu zawierciańskiego (4,4).

Tabela 4. Dane statystyczne dotyczące publicznej opieki zdrowotnej w gminie Irządze w porównaniu do powiatu zawierciańskiego w 2020 roku

wyszczególnienie	powiat	gmina
przychodnie	56	1
liczba osób przypadających na 1 przychodnię	2 083	2 579
porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	4,4	10,6

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

7. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa.

W gminie Irządze o bezpieczeństwo i porządek dbają funkcjonariusze z **Komisariatu Policji w Szczekocinach** – dzielnicowi obszaru gminy Irządze.

Ochronę przeciwpożarową w Gminie zapewnia 8 działających w formie stowarzyszeń **Ochotniczych Straży Pożarnych** w miejscowościach: Zawada Pilicka, Witów, Irządze, Sadowie, Bodziejowice, Mikołajewice, Wilków oraz Wilgoszcza. Jednostki OSP w Zawadzie Pilickiej oraz Witowie włączone są do Krajowego Systemu Ratownictwa Gaśniczego. Poza podstawową działalnością, czyli ochroną przeciwpożarową i usuwaniem skutków klęsk żywiołowych, Straż Pożarna w Gminie prowadzi aktywną działalność na rzecz społeczności lokalnej, a także prowadzi Młodzieżowe i Kobięce Drużyny Pożarnicze.

8. Działalność organizacji pozarządowych

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku⁹. Do roli organizacji pozarządowych można zaliczyć: budowę kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizację grup społecznych i jednostek do większej aktywności „obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej”¹⁰. Oprócz wspomnianych, ważną rolę omawianych instytucji jest dostawa usług nieopłacalnych z punktu widzenia sektora prywatnego oraz takich, których nie jest w stanie z racji braku odpowiednich narzędzi, dostarczyć państwo. Zadaniem takich grup jest między innymi zapewnienie dóbr i usług w dążeniu do poprawy warunków ekologicznych, opieki zdrowotnej, przeciwdziałanie łamaniu praw człowieka, a także walka z głodem¹¹.

Na obszarze gminy Irządze funkcjonują organizacje pozarządowe, które działają na rzecz społeczności lokalnej oraz stanowią ważne zaplecze i potencjał do rozwiązywania problemów społecznych. Przede wszystkim należą do nich Ochotnicze Straże Pożarne, a także Koła Gospodyń Wiejskich. Poszczególne KGW oraz ich stan osobowy zostały przedstawione na poniższym rysunku.

⁹ <https://poradnik.ngo.pl/>

¹⁰ J. Oniszczyk, Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy, s. 269.

¹¹ M. Yaziji, J. Doh, Organizacje pozarządowe a korporacje, s. 15.

Rysunek 3. Wykaz Kół Gospodyń Wiejskich na terenie gminy Irządze w 2020 roku

Źródło: Raport o stanie gminy Irządze za 2020 rok

Istotnym zasobem w zakresie działalności pozarządowej na terenie Gminy jest również Stowarzyszenie „Koło Aktywnych Kobiet w Kobietach Siła” Sadowie-Woźniki, liczące 18 członków.

Obszary, kierunki i formy realizacji wspólnych zadań i współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi określone zostały w *Programie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na terenie Gminy Irządze w roku 2021*, zatwierdzonym uchwałą Nr 124/XXIV/2020 Rady Gminy Irządze z dnia 30 listopada 2020 roku.

W kontekście prawidłowości i efektywności prowadzenia działań w Gminie, niezwykle istotnym potencjałem jest kadra Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych (m.in. GOPS, placówki oświatowej, itp.). System realizacji zadań publicznych determinuje całokształt działań rozwojowych, w szczególności planowania i realizowania inwestycji, w tym finansowanych ze środków zewnętrznych, wdrażania nowych metod zarządczych oraz obsługi klientów (mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów, itp.). To właśnie jakość pracy administracji w ogromnej mierze narzuca tempo rozwoju wspólnoty lokalnej. Podstawą wdrożenia w życie założeń Strategii będzie partnerstwo i skonsolidowane podejście do obszarów problemowych. Skala i charakter wyzwań rozwojowych, przed jakimi stoi samorząd w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, wymagają kompleksowego ich rozwiązywania oraz działania z wykorzystaniem efektu synergii (uzyskiwanie zwielokrotnionych korzyści dzięki umiejętnemu połączeniu części składowych całości).

9. Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości¹².

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Irządze jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Zadania Ośrodka z zakresu ustawy o pomocy społecznej polegają w szczególności na:

1. przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
2. pracy socjalnej;
3. prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
4. analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
5. realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych;
6. rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

¹² Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 794 z późn. zm.).

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym z zakresu pomocy społecznej, realizowanych przez Ośrodek należą:

1. opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
2. sporządzanie oceny zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej;
3. udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
4. przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
5. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
6. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
7. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom nie mającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
8. przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
9. opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
10. praca socjalna;
11. organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
12. prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych;
13. dożywianie dzieci;
14. sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;

15. kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
16. pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
17. sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
18. utworzenie i utrzymanie ośrodka, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników;
19. przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
20. opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Do zadań własnych gminy realizowanych przez „Ośrodek”, należą:

1. przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
2. przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;
3. prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;
4. podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
5. współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechnianie informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez „Ośrodek” należą:

1. organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
2. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną;

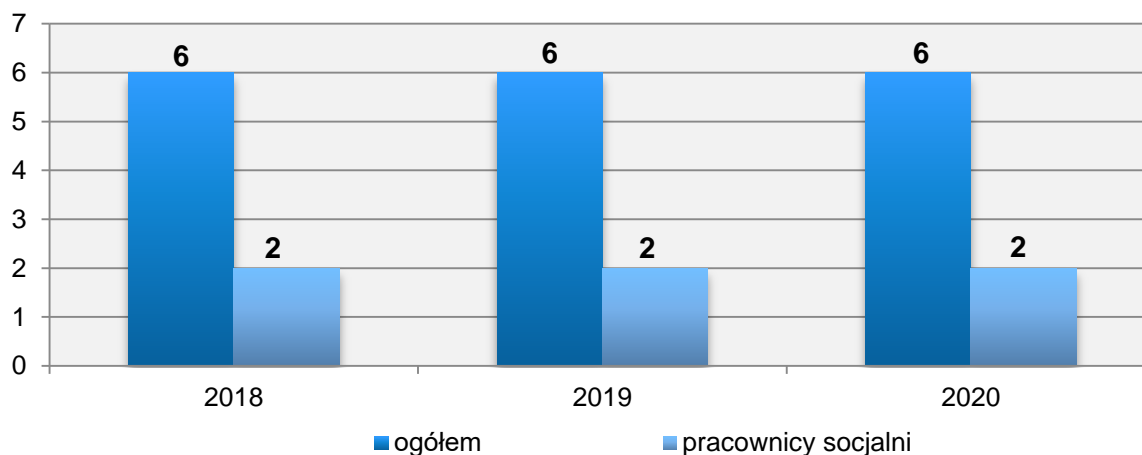
3. prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
4. realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
5. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom;
6. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
7. wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Ośrodek realizuje zadania własne Gminy, zadania zlecone Gminie przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb Gminy, bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych. „Ośrodek” realizując zadania zlecone z zakresu administracji rządowej kieruje się ustaleniami przekazanymi przez wojewodę.

Na koniec 2020 roku w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Irządzach zatrudnionych było 6 pracowników, w tym 1 kierownik, 2 pracowników socjalnych oraz 3 pozostałych pracowników. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba pracowników socjalnych, jak ogólna liczba zatrudnionych w GOPS pracowników utrzymywała się na stałym poziomie. Ośrodek spełniał ustawowy warunek co do liczby zatrudnionych osób – 1 pracownik na 2000 osób lub 1 pracownik socjalny na 50 rodzin i minimum 3 zatrudnionych pracowników socjalnych.

Wykres 13. Kadra Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Irządzech na przestrzeni lat 2018-2020

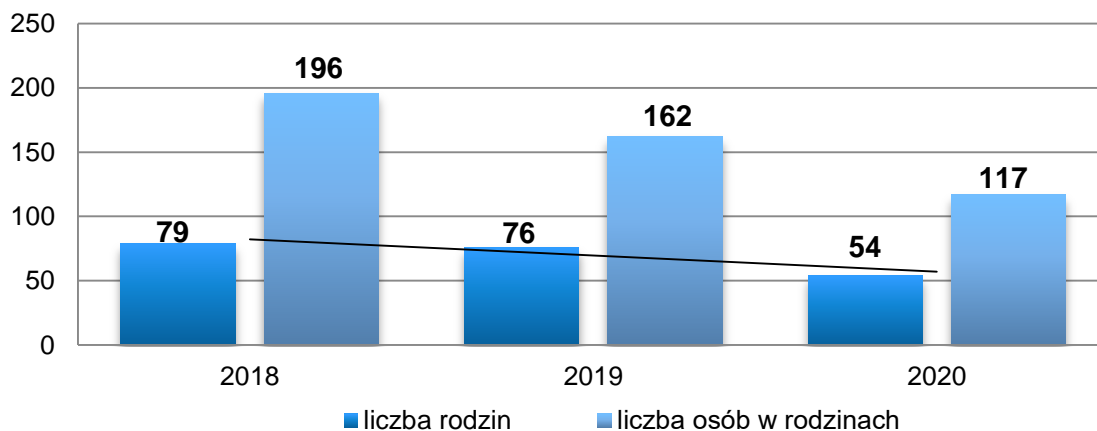
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Pandemia znacząco wpłynęła na funkcjonowanie instytucji pomocy społecznej, a przede wszystkim na charakter pracy pracowników socjalnych. Nowe przepisy w dobie pandemii umożliwiły tzw. pracę zdalną, z wyłączeniem bezpośredniej obsługi interesantów. W instytucjach pomocy społecznej jako, że kontakt z klientem jest kluczowy, często stosuje się rotacyjny system pracy. Nowe rozwiązania wprowadzone na mocy specustawy COVID-19 (art. 107 ust. 1a u.p.s.) zezwalają również na przeprowadzanie wywiadów środowiskowych, bądź ich aktualizację przez kontakt telefoniczny z beneficjentem, wykorzystując przy tym materiały przesyłane za pomocą komunikatorów elektronicznych¹³.

Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie ulegała systematycznemu spadkowi. W 2020 roku z pomocy skorzystały 54 rodziny – to o 32% mniej niż w 2018 roku. W stosunku do 2018 roku zmniejszyła się również liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej. Dynamikę zmian obrazuje naniesiona na wykres linia trendu.

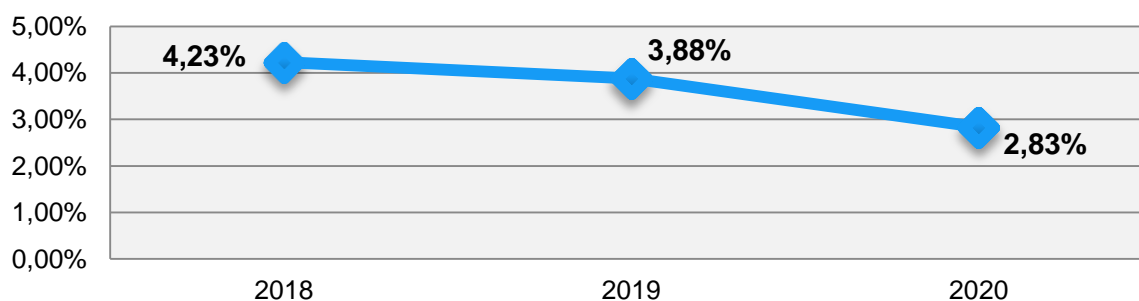
¹³ N. G. Pikuła, M. Grewiński, E. Zdebska, W. Glanc, *Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa*, Kraków 2020, s. 53-59.

Wykres 14. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Irządze w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Liczba pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1000 mieszkańców określana jest jako wskaźnik deprivacji lokalnej. Na przestrzeni lat 2018-2020 wartość tego wskaźnika ulegała systematycznemu spadkowi. W 2018 roku wyniosła 4,23%, w 2019 roku – 3,88%, natomiast w 2020 roku – 2,83%. Dane w tym zakresie zaprezentowane zostały na poniższym wykresie.

Wykres 15. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płęć. Z danych tych wynika, iż w 2020 roku korzystających z tego typu pomocy były 23 osoby w wieku przedprodukcyjnym, 44 osoby w wieku produkcyjnym oraz 12 osób w wieku poprodukcyjnym. Pod względem płęć wystąpiła dysproporcja – korzystających z pomocy społecznej kobiet było mniej niż mężczyzn (liczba kobiet – 34, liczba mężczyzn – 45). Analizując dynamikę zmian, dostrzec można spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym, jak i poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej, na przestrzeni ostatnich trzech lat.

Tabela 5. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2018-2020

wiek	2018		2019		2020	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
0-17	42	19	35	14	23	7
produkcyjny	83	38	60	24	44	18
poprodukcyjny	21	16	19	16	12	9
ogółem	146	73	114	54	79	34

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku świadczenia pieniężne zostały udzielone 49 mieszkańcom Gminy, natomiast świadczenie niepieniężne – 24 osobom. Na przestrzeni omawianych lat widoczny jest spadek w zakresie liczby osób otrzymujących świadczenia pieniężne oraz liczby osób korzystających ze świadczeń niepieniężnych. Dane statystyczne w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
świadczenie pieniężne	71	68	49
świadczenie niepieniężne	41	34	24

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. Na przestrzeni ostatnich trzech lat, liczba osób długotrwale pobierających świadczenie uległa znacznemu spadkowi – w 2020 roku zmniejszyła się w stosunku do 2018 roku o 37%. Różnice w zakresie płci osób długotrwale pobierających świadczenie w 2020 roku są widoczne – mężczyźni stanowili 63% wszystkich osób, którym świadczenie to zostało przyznane, a kobiety – 37%.

Tabela 7. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2018-2020

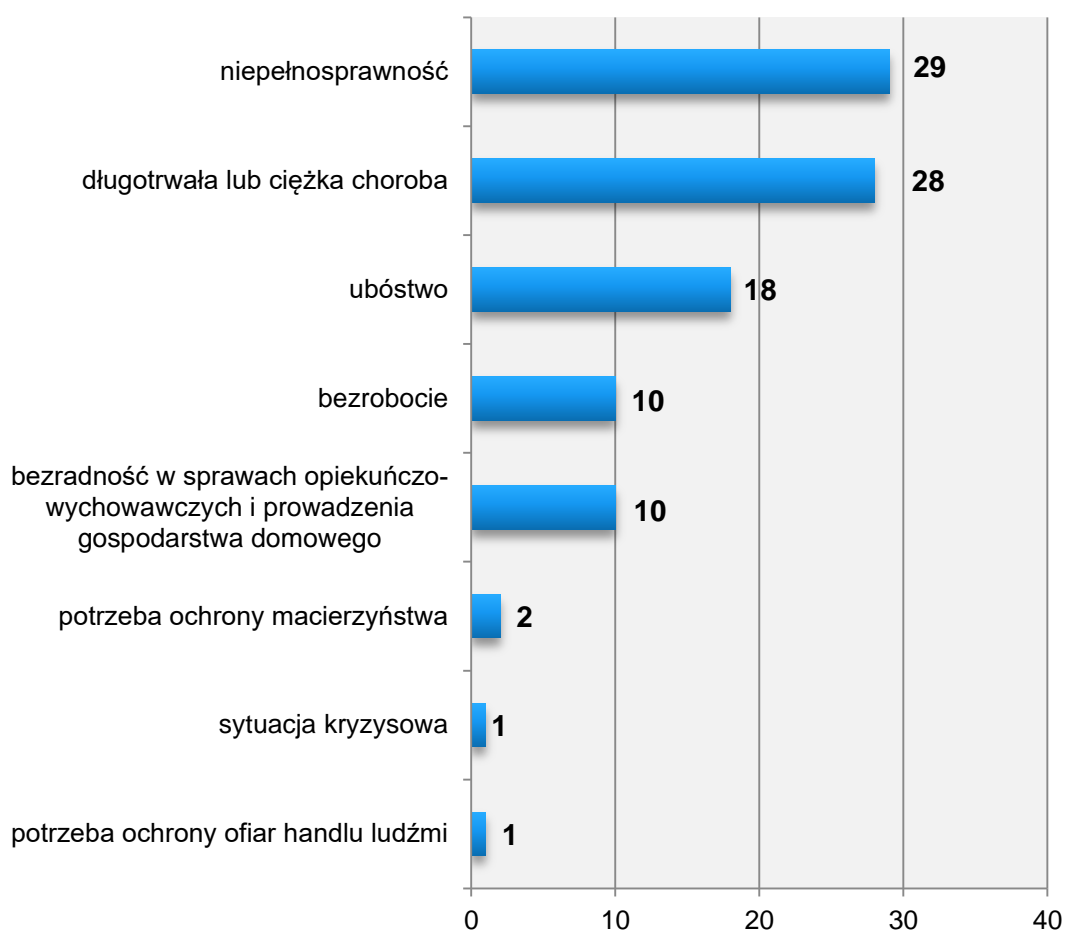
płeć	2018	2019	2020
kobiety	36	29	16
mężczyźni	32	34	27
ogółem	68	63	43

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w gminie Irządze była niepełnosprawność – z tego powodu pomoc otrzymało 29 rodzin. Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy społecznej znajdowała się długotrwała lub ciężka choroba (28 rodzin), natomiast na trzecim – ubóstwo (18 rodzin). Wśród powodów udzielania świadczeń charakteryzujących się znaczną liczbą rodzin je otrzymujących było także bezrobocie oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (po 10 rodzin).

Wykres 16. Powody udzielania świadczeń w 2020 roku (liczba rodzin)

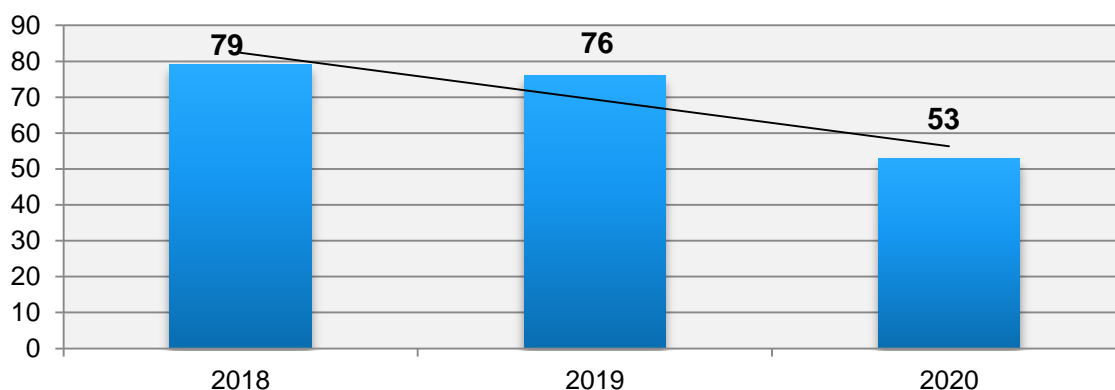

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe w okresie ostatnich trzech lat. W 2020 roku przeprowadzono je z 53 rodzinami, w 2019 roku z 76, a w 2018 roku z 79. Na przestrzeni ostatnich lat liczba ta systematycznie spadała – różnica między 2018 a 2020 rokiem wynosi 33%, co może mieć związek z trwającą w 2020 roku pandemią koronawirusa. Dynamikę zmian obrazuje poniższy wykres.

Wykres 17. Liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

10. Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych

Poniżej przedstawione zostały zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, funkcjonujące na terenie gminy Irządze. Należą do nich:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- Środowiskowy Dom Samopomocy,
- placówka oświatowa,
- Komisariat Policji w Szczekocinach – dzielnicowi gminy Irządze,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Irządzach,
- placówka ochrony zdrowia,
- organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO).

III. Diagnoza sytuacji społecznej

Na podstawie danych empirycznych przekazanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Irzadzach, danych Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Policji, do każdego z obszarów wymienionych we wprowadzeniu do Strategii przeprowadzono analizy diagnostyczne (diagnoza sytuacji społecznej), w skład których wchodzi charakterystyka i skala problemu oraz podejmowane działania interwencyjne. W części diagnostycznej przedstawiona została również analiza SWOT¹⁴.

1. Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Prowadzony jest on za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

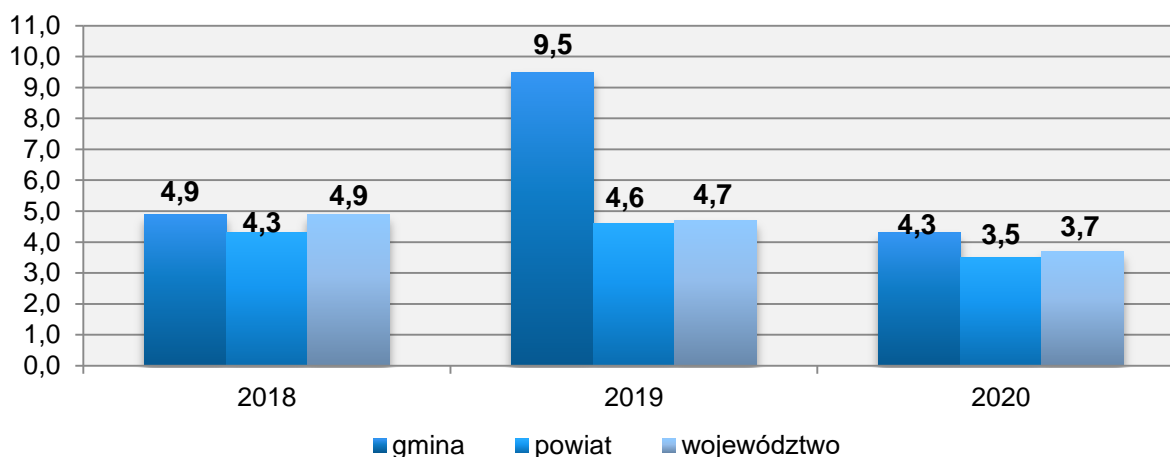
1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

¹⁴ Analiza SWOT wskazuje czynniki mające wpływ na możliwości interwencji, w podziale na mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia. Mocne i słabe strony to czynniki wewnętrzne (GMK), takie na które mamy wpływ i takie które odnoszą się do teraźniejszości; szanse i zagrożenia to czynniki zewnętrzne (województwo, kraj, Europa), takie na które mamy niewielki wpływ i takie które mogą odnosić się do przyszłości.

Analiza obszaru jakim jest wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej została rozpoczęta od przedstawienia wskaźnika dotyczącego małżeństw mieszkańców Gminy, w porównaniu do wartości w całym województwie śląskim oraz powiecie zawierciańskim. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba małżeństw na 1000 ludności ulegała wahaniom – zarówno w Gminie, jak i powiecie. W przypadku województwa dostrzegalny jest systematyczny spadek. W 2020 roku na terenie Gminy wskaźnik małżeństw kształtował się na wyższym poziomie niż w województwie i powiecie.

Wykres 18. Liczba małżeństw na 1000 ludności w gminie Irządze w porównaniu do powiatu zawierciańskiego i województwa śląskiego w latach 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Wszystkie jednostki pomocowe działające na terenie Gminy w określony sposób zajmują się wspieraniem rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania, a ich integralne, holistyczne oddziaływania pozwalają uzyskać zamierzone efekty i wprowadzić istotne zmiany w zakresie funkcjonowania instytucji rodziny. Główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który służy pomocą rodzinom z Gminy znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

W 2020 roku przyznano łącznie 369 świadczeń rodzinom bezdzietnym, 144 świadczenia rodzinom posiadającym jedno dziecko, 389 świadczeń rodzinom z dwójką dzieci, 170 świadczeń rodzinom z trójką dzieci oraz 266 świadczeń rodzinom z czwórką lub większą liczbą dzieci. Szczegółowe dane w zakresie liczby przyznanych świadczeń niepieniężnych oraz pieniężnych przedstawia poniższa tabela. Na jej podstawie można zauważyć, że zdecydowaną przewagę w liczbie otrzymywanych świadczeń miały w 2020 roku rodziny posiadające dwoje dzieci, z kolei na drugim miejscu znajdowały się rodziny bezdzietne.

Tabela 8. Rodzaje świadczeń, z których korzystały poszczególne typy rodzin z dziećmi w 2020 roku

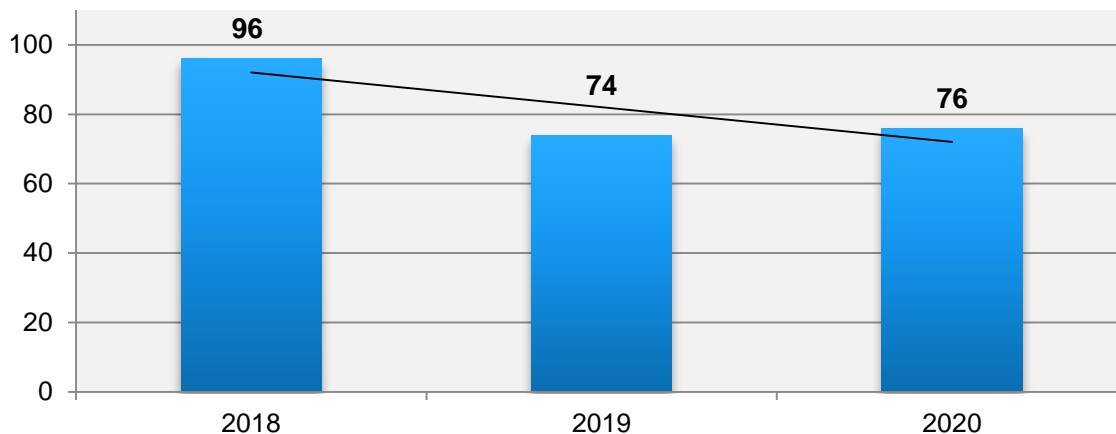
typ rodziny	ogółem	świadczenia pieniężne	świadczenia niepieniężne
bez dzieci	369	369	0
jedno dziecko	144	15	129
dwoje dzieci	389	24	365
troje dzieci	170	9	161
czworo i więcej dzieci	266	6	260

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Na kolejnym wykresie zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2018-2020. Można zauważyć, że ze świadczeń tych w 2020 roku korzystało średnio 76 rodzin, czyli o 3% rodzin więcej niż w roku 2019 oraz o 21% mniej niż w roku 2018. W latach 2018-2020 dostrzegalny jest zatem spadek średniomiesięcznej liczby rodzin korzystających z tego typu świadczeń, co ma związek ze spadkiem liczby urodzeń na przestrzeni ostatnich lat.

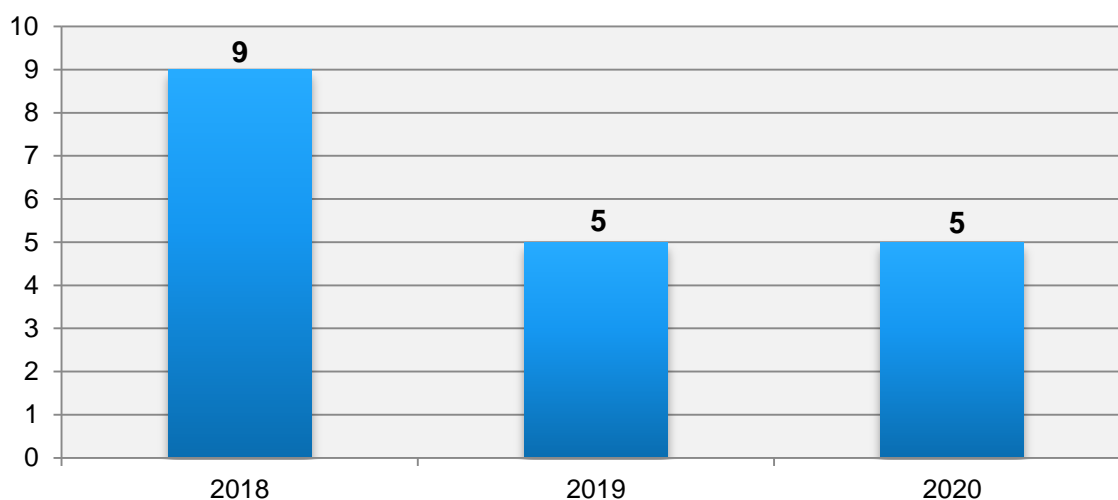
Wykres 19. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. Na przestrzeni ostatnich dwóch lat widoczny jest stały poziom liczby osób korzystających z omawianego świadczenia. W roku 2020 oraz 2019 było to 5 osób, z kolei w 2018 roku – 9. Dane w tym zakresie przedstawione zostały na poniższym wykresie.

Wykres 20. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2018-2020

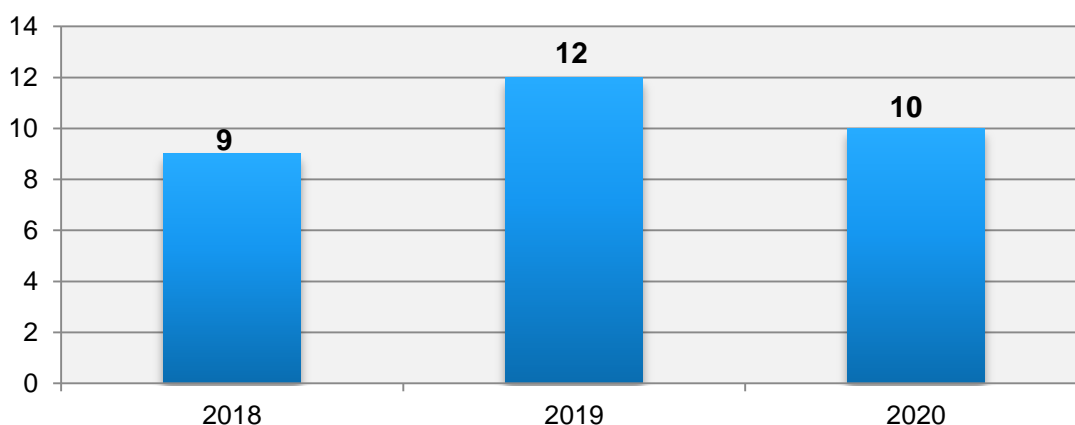

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba rodzin, którym udzielona została pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych ulegała wahaniom – w stosunku do 2018 roku wzrosła o 1 rodzinę, z kolei w porównaniu do roku ubiegłego spadła o 2 rodziny. Wśród rodzin, którym zostało udzielone wsparcie z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej w 2020 roku znajdowały się 3 rodziny niepełne oraz 4 rodziny wielodzietne.

Wykres 21. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

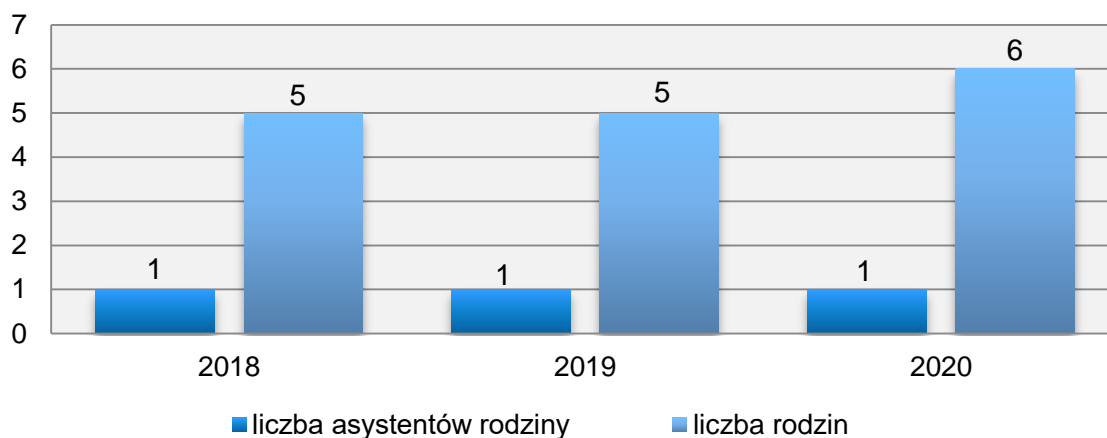
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Irządzach realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2021 r. poz. 159 z późn. zm.). Ustawa kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została instytucja asystenta rodziny, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym.

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Irządzech zatrudniony jest 1 asystent rodzin. W 2020 roku w ramach realizacji ustawowego zadania prowadził on pracę w 6 rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Od 2018 roku zauważalny jest niewielki wzrost w zakresie liczby rodzin korzystających z tej formy pomocy. Na przestrzeni ostatnich lat liczba zatrudnionych asystentów rodziny była stała.

Wykres 22. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2018-2020

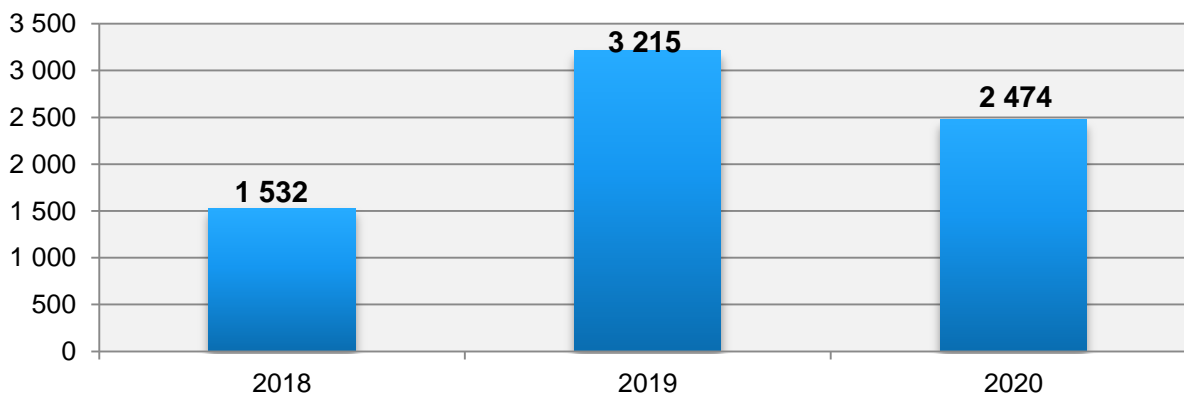

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W roku 2020 w gminie Irządze nie było rodzin wspierających, to znaczy takich, które mają za zadanie pomóc rodzinie w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego).

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w 2020 roku poniósł wydatki związane z odpłatnością za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych na łączną kwotę 2 474 zł. Można zauważyć, że kwota przekazana na pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2018-2020 ulegała wahaniom.

Wykres 23. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2018-2020 (w złotych)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Organizacją **czasu wolnego dzieci i młodzieży** zajmuje się przede wszystkim placówka oświatowa wraz ze świetlicą przyszkolną oraz świetlice wiejskie. Znaczący udział w prowadzeniu działań na rzecz dzieci i młodzieży z Gminy mają również Gminna Biblioteka Publiczna. Urząd Gminy Irządze w porozumieniu ze Szkołą Podstawową w Irządzach w zakresie integracji rodzin organizuje corocznie imprezę cykliczną, którą jest piknik rodzinny.

Rodziny z dziećmi z terenu gminy Irządze skorzystać mogą dodatkowo ze **wsparcia materialnego**, którego celem jest zmniejszenie różnic w dostępie do edukacji, wynikających m.in. z trudnej sytuacji materialnej. Uczniom uczęszczającym do Szkoły Podstawowej w Irządzach przyznawane są stypendia oraz zasiłki szkolne. Pomoc w formie stypendium szkolnego udzielana jest na dany rok szkolny natomiast zasiłek szkolny może otrzymywać uczeń znajdujący się przejściowo w trudnej sytuacji materialnej spowodowanej zdarzeniem losowym. W 2020 roku ze stypendium skorzystało 13 uczniów. Ponadto Gmina realizuje obowiązek dowozu uczniów do szkół oraz refunduje rodzicom wydatki z nim związane.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego:

- niewydolność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wynikająca z niskich kompetencji rodzicielskich,
- zaniedbanie wychowawcze dzieci i młodzieży oraz rozpad więzi rodzinnych (samotne rodzicielstwo),
- brak funkcjonujących na terenie Gminy rodzin wspierających,
- brak placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w Gminie.

2. Wsparcie osób z niepełnosprawnością

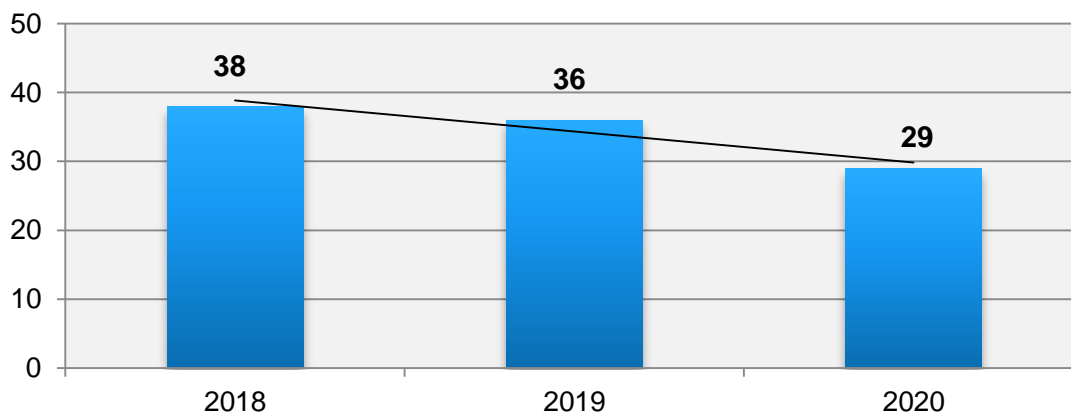
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby z niepełnosprawnością z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności wykonywanie pracy zawodowej.* Osoby z niepełnosprawnością dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności. Warty podkreślenia jest fakt, że osoby z niepełnosprawnością tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji.

Niepełnosprawność w 2020 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowała się na pierwszym miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia.

W 2020 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 29. Z prezentowanych danych wynika, że w latach 2018-2020 liczba rodzin, którym udzielono pomocy społecznej z tego powodu ulegała systematycznemu spadkowi – w 2020 roku w stosunku do roku 2018 o 24%.

Wykres 24. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2018-2020. W 2018 roku przyznano 180 świadczeń na łączną kwotę 28 420,00 zł, w 2019 roku liczba świadczeń wyniosła 173 na kwotę 32 784,00 zł, z kolei w 2020 roku kształtowała się na poziomie 160 świadczeń na kwotę 34 534,00 zł. W omawianym okresie liczba przyznanych świadczeń ulegała regularnemu spadkowi, z kolei przeznaczana na ten cel kwota systematycznie wzrastała.

Tabela 9. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba świadczeń	180	173	160
kwota świadczeń (zł)	28 420,00	32 784,00	34 534,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności od 2018 roku ulegała zmniejszeniu. W 2018 roku przyznano 283 świadczenia, w 2019 roku – 261, natomiast w 2020 roku – 232. Kwota przeznaczana na ten cel sukcesywnie wzrastała.

Tabela 10. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba świadczeń	283	261	232
kwota świadczeń (zł)	44 619,00	49 579,00	50 075,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W 2018 roku przyznano 441 świadczeń dla osób z niepełnosprawnością powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia, w 2019 – 459, natomiast w 2020 roku – 432 świadczenia. W ostatnich trzech latach obserwowalne są wahania liczby przyznanych zasiłków w tym zakresie, z kolei przeznaczana na ten cel kwota pieniężna ulegała wzrostowi.

Tabela 11. Zasilek pielęgnacyjny dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba świadczeń	441	459	432
kwota świadczeń (zł)	69 861,00	86 974,00	93 243,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Poniższa tabela zawiera dane dotyczące przyznawanego na przestrzeni ostatnich lat specjalnego zasiłku opiekuńczego (liczba i kwota świadczeń). Zasiłek ten przysługuje w celu sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: koniecznością stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz koniecznością stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. W 2020 roku w ramach tego zasiłku wypłacono 23 świadczenia, na kwotę 14 260,00 zł. Na przestrzeni ostatnich trzech lat dostrzegalny jest wzrost w zakresie liczby przyznanych świadczeń. Kwota przekazana na ten cel wykazuje również tendencję wzrostową.

Tabela 12. Specjalny zasiłek opiekuńczy na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba świadczeń	12	16	23
kwota świadczeń (zł)	6 440,00	9 589,00	14 260,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Osoby z niepełnosprawnościami z terenu gminy Irządze mogą skorzystać z usług Dziennego Domu Pomocy oraz Centrum Integracji Społecznej, prowadzonych przez Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne, mające swój oddział w Witowie na terenie Gminy. **Dzienny Dom Pomocy** oferuje dzienną opiekę i terapię dla osób wymagających wsparcia z powodu wieku, choroby czy niepełnosprawności. Osoby tego wymagające mogą skorzystać również z usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania. Osoby z niepełnosprawnością zamieszkałe na terenie gminy Irządze mogą również uczestniczyć w rehabilitacji zawodowej i społecznej realizowanej przez **Centrum Integracji Społecznej w Witowie**.

Gmina Irządze wspiera osoby z niepełnosprawnością w poruszaniu się po terenie Gminy i okolicach oraz umożliwia im integrację społeczną, poprzez zapewnienie im dowozu, specjalnie do tego przystosowanym busem. Pojazd na co dzień wykorzystywany jest w Samopomocowym Domu Pomocy Społecznej, jednakże każdy mieszkaniec z niepełnosprawnością może po wcześniejszym zgłoszeniu takiej potrzeby w Urzędzie Gminy, zostać **bezpłatnie dowieziony** na wydarzenia i imprezy o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym, sportowym, wypoczynkowym, czy rozrywkowym.

Trwająca pandemia SARS-CoV-2 odbiła się niekorzystnie na osobach z niepełnosprawnością z dwóch powodów – po pierwsze osoby te należą do grupy podwyższonego ryzyka zakażeniem, a po drugie rozwój epidemii wpłynął na konieczność dostosowania systemu pomocy osobom z niepełnosprawnością oraz ich opiekunom, w zakresie opieki, edukacji, rehabilitacji i rewalidacji. Badania przeprowadzone w 2020 roku na próbie 80 osób z niepełnosprawnością oraz ich opiekunów pokazały, że aż 86% badanych deklaruje doświadczenie trudności i problemów w codziennym funkcjonowaniu w związku z pandemią, aż 90% respondentów przez okres trwania pandemii nie korzystało z pomocy OPS lub PCPR, natomiast z wolontariatu czy społecznych akcji pomocowych nie korzystał żaden badany, co ma związek ze względami epidemicznymi, czyli ryzykiem potencjalnego zakażenia. Dodatkowo aż 76% ankietowanych w okresie pandemii odczuło zmniejszenie zakresu dotychczasowego wsparcia¹⁵.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- wzrost zapotrzebowania na specjalny zasitek opiekuńczy,
- niepełnosprawność jako główny powód korzystania z pomocy społecznej na terenie Gminy,
- utrudniony dostęp do rehabilitacji i terapii zajęciowej dla osób z niepełnosprawnością, spowodowany trwającą pandemią COVID-19,

¹⁵ W. Glanc, E. Zdebska, *Wsparcie osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin w sytuacji pandemii*, w: N. G. Piłkuła, M. Grewiński, E. Zdebska, W. Glanc, *Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa*, Kraków 2020, s. 53-59.

- trudności w funkcjonowaniu osób z niepełnosprawnością ze względu na występowanie barier osobistych, społecznych i funkcjonalnych,
- brak funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej na terenie Gminy.

3. Zdrowie psychiczne

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian¹⁶.

Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim inne problemy społeczne.

Dla mieszkańców gminy Irządze świadczone są specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Usługi te przeznaczone są dla osób dorosłych i dzieci, wykazujących zaburzenia wymienione w art. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego: chorych psychicznie (wykazujących zaburzenia psychotyczne), upośledzonych umysłowo, osób wykazujących inne poważne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga takiej formy pomocy i opieki niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym. Na przestrzeni lat 2018-2020 w gminie Irządze ze specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi korzystała 1 osoba (dziecko).

¹⁶ www.psychiatriapolska.pl

Osoby z terenu Gminy, które ze względu na swój stan zdrowia wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, kierowane są do **Środowiskowego Domu Samopomocy w Irzadzach**, funkcjonującego w strukturach GOPS. Dom jest placówką pobytu dziennego, przeznaczoną dla osób z zaburzeniami psychicznymi, która działa od 2000 roku dla kilku gmin w obrębie. W Ośrodku prowadzone są następujące formy terapii, w 8 pracowniach:

- rękodzielnictwo,
- terapia plastyczna i muzyczna,
- trening umiejętności samoobsługowych,
- trening umiejętności społecznych i interpersonalnych,
- trening lekowy,
- trening kulinarny,
- zajęcia w pracowni komputerowej.

Placówka prowadzi również rehabilitację w postaci psychoedukacji, poradnictwa psychologicznego oraz psychoterapii grupowej. W miarę możliwości finansowych organizowane są również wycieczki i wyjazdy dla podopiecznych.

Problemy w zakresie zdrowia psychicznego mogą nasilać się w najbliższych latach ze względu na pandemię COVID-19. Pandemia wiąże się z poczuciem zagrożenia, lękiem, niepewnością oraz niepokojem. W skrajnych przypadkach mogą pojawić się stany paniki oraz poczucie beznadziei. Konsekwencją tego mogą być narastające zaburzenia psychiczne, począwszy od teraz, po ustąpieniu zagrożenia, a nawet ujawniające się przez kolejne lata. Biorąc pod uwagę, że już przed wybuchem pandemii statystyki dotyczące problemów ze zdrowiem psychicznym były dramatyczne, a obecna sytuacja może je znacznie pogorszyć, istnieje pilna potrzeba podejmowania szerokich działań w tym zakresie.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie wykluczeniem społecznym i zawodowym osób z zaburzeniami psychicznymi,
- nasilenie się problemów ze zdrowiem psychicznym osób dorosłych oraz dzieci i młodzieży będące konsekwencją pandemii COVID-19,
- utrudniony dostęp do specjalistycznego poradnictwa w zakresie zdrowia psychicznego na terenie Gminy.

4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Trzecim wskaźnikiem choroby są zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny¹⁷. Posługując się wskaźnikami europejskimi oraz bazując na danych szacunkowych PARPA, można szacować, iż liczba uzależnionych od alkoholu w Polsce wynosi 600-800 tys., z czego 80% stanowią mężczyźni. Z kolei populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie szacowana jest w Polsce na około 2-3 mln osób. Dorośli członkowie rodzin alkoholowych, tj. takich gdzie nadużywanie alkoholu zaburza życie rodzinne, stanowią w Polsce populację liczącą 1,5-2 mln osób. Dzieci i młodzież w rodzinach alkoholowych to w Polsce populacja licząca również 1,5-2 mln osób.

¹⁷ Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

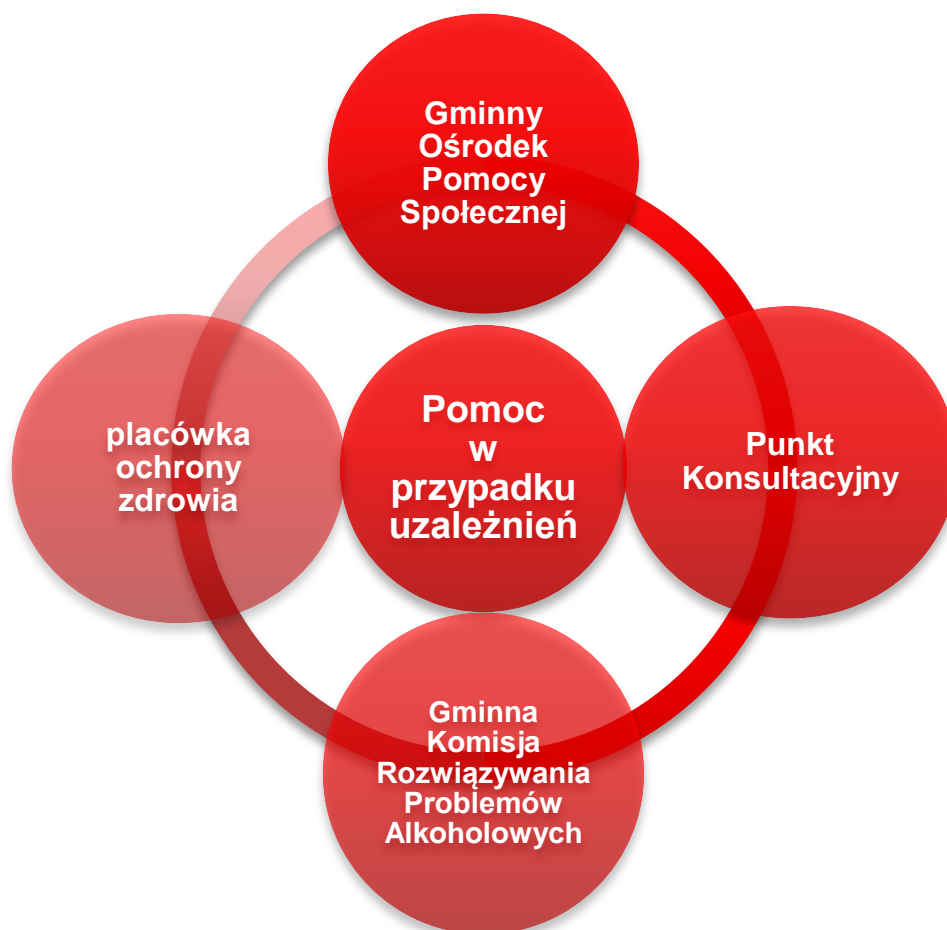
Działaniami określonymi w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi zajmuje się **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**. Zadania przez nią podejmowane wynikają między innymi z przyjętego uchwałą Nr 132/XXVI/2020 Rady Gminy Irządze z dnia 30 grudnia 2020 roku *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2021 rok*. Do głównych zadań Programu na 2021 rok należą:

- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;
- wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej¹⁸.

¹⁸ Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkotykowych na 2021 rok (Uchwała Nr 132/XXVI/2020 Rady Gminy Irządze z dnia 30 grudnia 2020 roku).

Poniżej przedstawione zostały miejsca, w których na terenie gminy Irządze mieszkańcy mogą uzyskać pomoc w przypadku problemu uzależnień.

W 2020 roku z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu uzależnienia od alkoholu nie skorzystała żadna rodzina. W latach 2018-2019 świadczenia w tym zakresie pobierała 1 rodzina. Na przestrzeni omawianych lat tylko 1 rodzina z terenu Gminy korzystała z pomocy i wsparcia z powodu narkomanii w 2019 roku.

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie, w ramach przysługujących jej uprawnień. Według stanu na koniec 2020 roku Komisja liczyła 4 członków. W 2020 roku przeprowadzili oni rozmowy z 9 osobami uzależnionymi od alkoholu oraz z 3 członkami rodzin osób uzależnionych. Jednocześnie w omawianym roku Komisja podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce uzależnienia wobec 1 osoby i wystąpiła do sądu z wnioskiem

o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego również w stosunku do 1 osoby. Na przestrzeni lat 2018-2020 zauważalne są niewielkie wahania poziomu liczby osób uzależnionych, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy, z kolei w przypadku członków rodzin osób uzależnionych, w 2019 roku liczba ta spadła i utrzymała się na stałym poziomie do 2020 roku. Odnośnie liczby osób wobec, których podjęto czynności dążące do poddania się leczeniu oraz osób wobec, których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego odnotowano stosunkowo niezmienną wartość na przestrzeni ostatnich trzech lat. Dane dotyczące działań GKRPA w Irządzach w latach 2018-2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Irządze wobec osób uzależnionych w latach 2018-2020

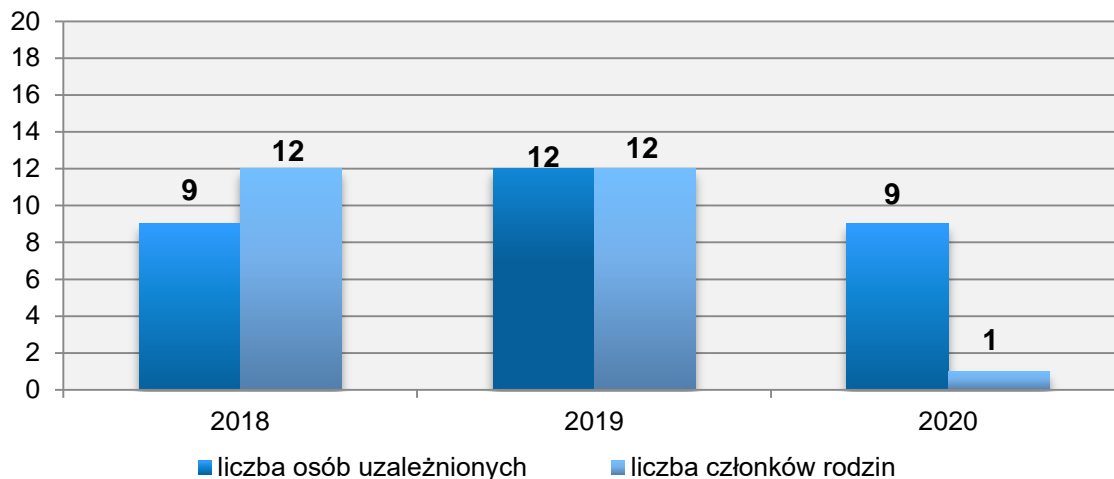
wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	10	12	9
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	6	3	3
liczba osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia	1	1	1
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	1	0	1

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

Na terenie Gminy w 2020 roku funkcjonował **Punkt Konsultacyjno-Informacyjny**, który był czynny łącznie 24 godziny w miesiącu. Pomoc i wsparcie uzyskują tam osoby uzależnione, współuzależnione, dzieci z rodzin dotkniętych przemocą lub alkoholizmem rodziców, osoby doznające przemocy w rodzinie lub stosujące przemoc. W 2020 roku w Punkcie udzielono porady 9 osobom z problemem alkoholowym oraz 1 dorosłemu członkowi rodziny osoby z problemem alkoholowym. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba osób uzależnionych, które skorzystały z poradnictwa oferowanego przez Punkt ulegała niewielkim wahaniom, z kolei w zakresie liczby członków ich rodzin dostrzegalny jest spadek na poziomie 92% w stosunku do roku 2019.

Wykres 25. Liczba osób uzależnionych oraz dorosłych członków ich rodzin, którzy skorzystali z porad udzielanych w Punkcie Konsultacyjnym w latach 2018-2020

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

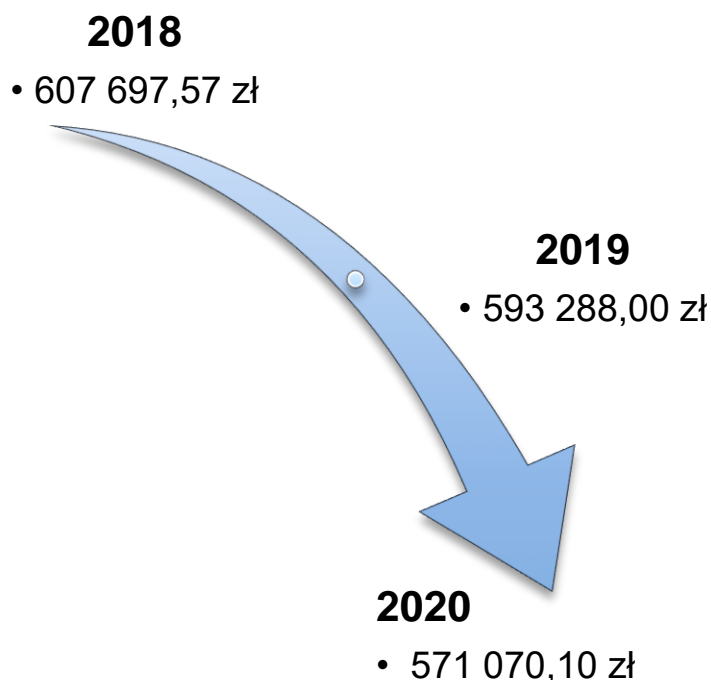
Na terenie Gminy nie funkcjonuje samopomocowa grupa wsparcia dla osób z problemem alkoholowym (grupa AA), ani żadna grupa dla dorosłych członków rodzin z problemem alkoholowym (AI-Anon) oraz dla dorosłych dzieci alkoholików (DDA).

GKRPA zajmuje się również profilaktyką zachowań ryzykownych. Na przestrzeni lat 2018-2020 nie prowadzone były programy rekomendowane w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPIŃ. Corocznie na terenie Gminy podejmowana są inne działania z zakresu profilaktyki, jednakże w związku z trwającą w 2020 roku pandemią koronawirusa aktywność w tym obszarze została znacznie ograniczona.

W dalszej części przedstawione zostały dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie Irządze. W roku 2020 wartość alkoholu sprzedanego na terenie Gminy wyniosła łącznie 571 070,10 zł, w tym 225 545,37 zł o zawartości alkoholu do 4,5% (oraz piwa), 36 942,50 zł o zawartości alkoholu od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa) oraz 308 582,23 zł o zawartości alkoholu powyżej 18%. W stosunku do 2018 roku łączna wartość sprzedanego na terenie Gminy alkoholu uległa zmniejszeniu o 6%.

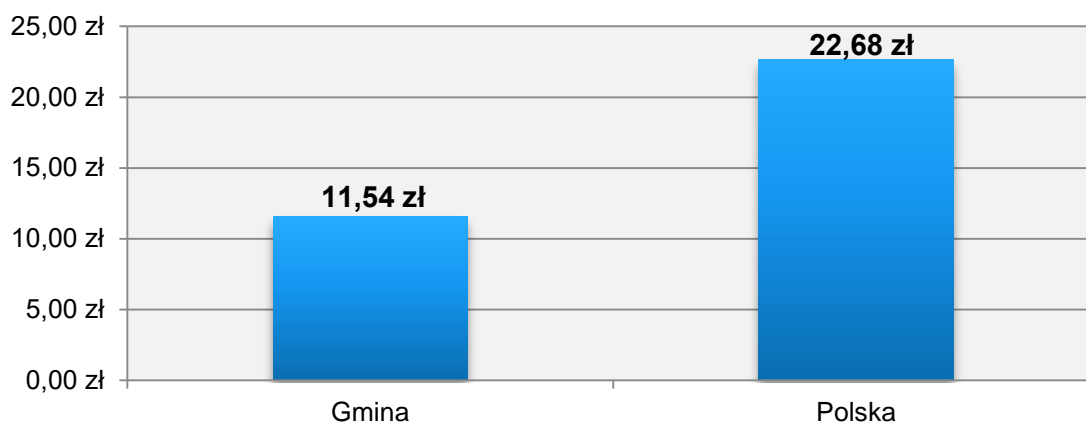
Rysunek 4. Łączna wartość sprzedanego na terenie gminy Irządze alkoholu w latach 2018-2020

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

Średni dochód otrzymany z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przypadający na 1 mieszkańca w gminie Irządze kształtuje się na niższym poziomie niż ma to miejsce w całym kraju. Różnica wynosi 11,14 zł.

Wykres 26. Średni dochód otrzymany z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przypadający na jednego mieszkańca w gminie Irządze i całej Polsce w 2020 roku

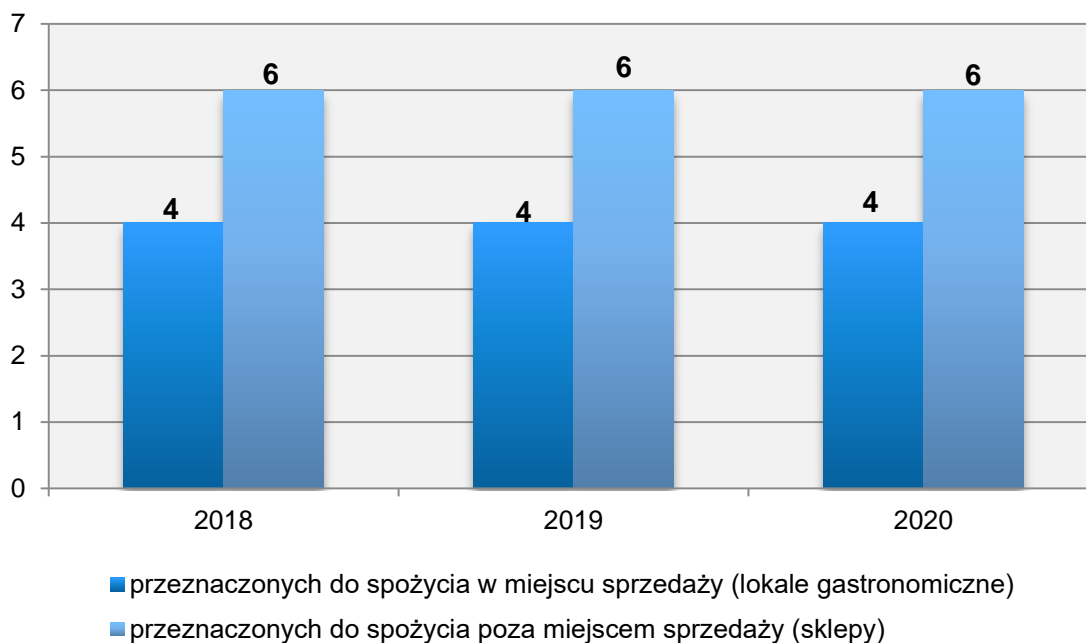

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1

W 2020 roku na terenie gminy Irządze znajdowało się łącznie 10 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 6 przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) oraz 4 przeznaczone do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne). Na przestrzeni lat 2018-2020 ogólna liczba punktów prowadzących sprzedaż alkoholu utrzymywała się na stałym poziomie.

Wykres 27. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Irządze na przestrzeni lat 2018-2020

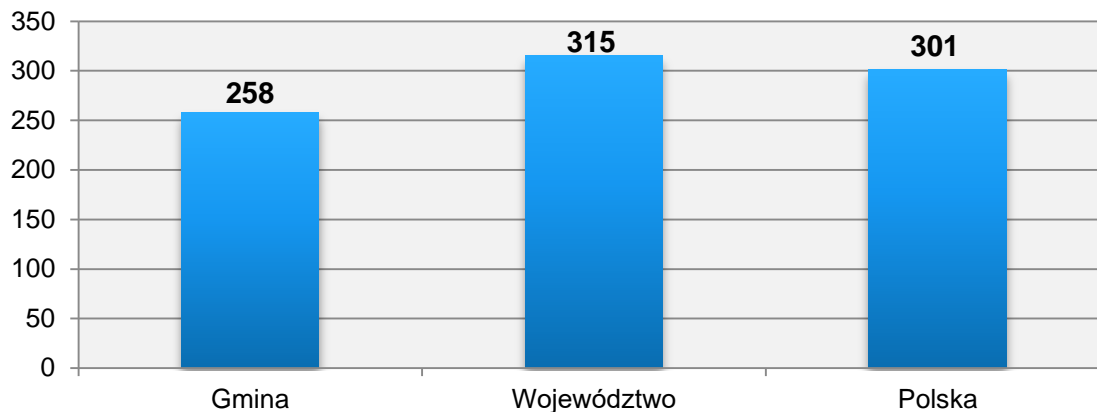

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

Kolejną analizowaną kwestią dotyczącą rynku napojów alkoholowych jest liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Irządze, w porównaniu do województwa śląskiego oraz do całej Polski. Jak wynika z dostępnych danych przedstawionych na poniższym wykresie, liczba mieszkańców w Gminie przypadająca na jeden punkt jest znacznie mniejsza niż ma to miejsce w województwie jak i całej Polsce.

Wykres 28. Liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Irządze, województwie śląskim i całej Polsce w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1

Pandemia COVID-19 oraz związane z nią ograniczenia aktywności społecznej, izolacji, niepokoju o zdrowie swoje i najbliższych, a także bezpieczeństwo ekonomiczne, w istotny sposób zwiększyły obciążenie zdrowotne i społeczne związane z uzależnieniami. Konsekwencją pandemii może być zatem wzrost liczby osób uzależnionych zarówno od alkoholu, innych substancji psychoaktywnych, jak i urządzeń elektronicznych.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- ryzyko wystąpienia przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym,
- zagrożenie wzrostem liczby osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, w związku z występowaniem pandemii COVID-19,
- spadek liczby działań GKRPA i Punktu Konsultacyjnego wobec osób uzależnionych oraz ich rodzin,
- brak funkcjonowania grup samopomocowych na terenie Gminy,
- nierealizowanie profilaktycznych programów rekomendowanych,
- spadek liczby członków rodzin osób uzależnionych, które zgłaszały się po pomoc do Punktu Konsultacyjnego.

5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

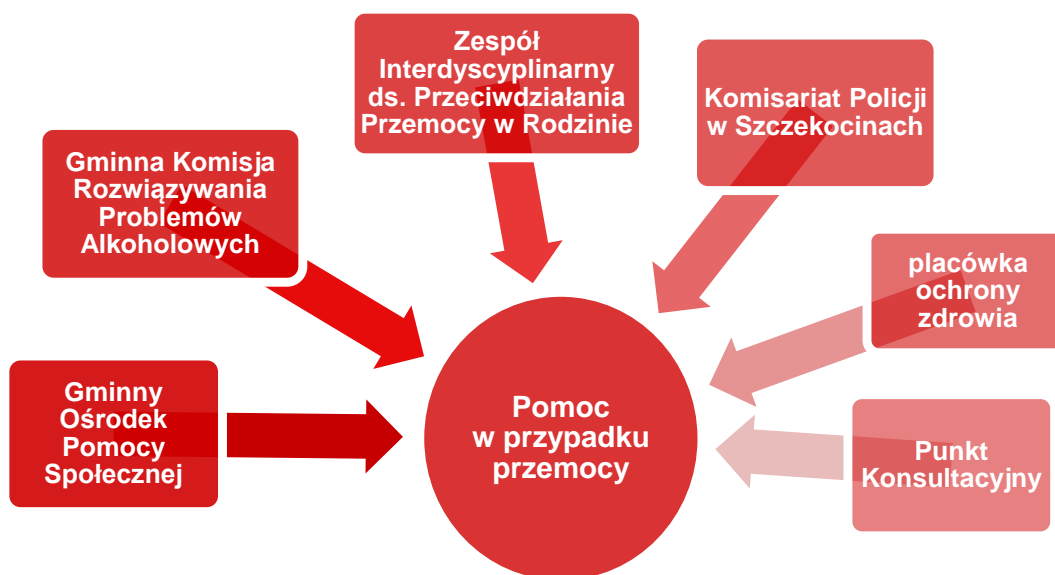
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: *„przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”*.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy jest potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości podejmowania czynności prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w gminie Irządze zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Celem funkcjonowania Zespołu jest skoordynowanie wszystkich działań instytucji i organów zaangażowanych w niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w *Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2021*. Poniżej przedstawione zostały miejsca, gdzie na terenie gminy Irządze mieszkańcy mogą uzyskać pomoc i wsparcie w przypadku doświadczania przemocy w rodzinie.

Na przestrzeni lat 2018-2020 roku w gminie Irządze z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu przemocy w rodzinie nie skorzystała żadna rodzina. Fakt ten niekoniecznie musi być spowodowany brakiem występowania tego problemu na terenie Gminy, ale sytuacją pandemiczną, która znacznie ograniczyła dostęp do pomocy i wsparcia, a także zwiększyła przejawy tzw. przemocy ukrytej w środowiskach domowych.

Kolejną analizowaną kwestią są dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i grup roboczych w latach 2018-2020. W 2020 roku liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego wyniosła 4, czyli tyle samo co w roku 2019 i o 3 więcej niż w 2018 roku. W latach 2018-2020 powołano 1 grupę roboczą. Na przestrzeni lat 2018-2020 dostrzegalny jest stosunkowo stabilny poziom liczby posiedzeń grup roboczych. Dane w tym zakresie przedstawione zostały w poniższej tabeli.

Tabela 14. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i grup roboczych w latach 2018-2020

L.P.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	1	4	4
2	liczba utworzonych grup roboczych	1	1	1
3	liczba posiedzeń grup roboczych	5	5	4

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku objętą pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego była 1 rodzina, czyli o 3 rodziny mniej niż w 2018 roku i 7 mniej niż w 2019 roku. Liczba osób otrzymujących wsparcie ZI kształtowała się na poziomie 4 osób, w tym 1 kobieta, 1 mężczyzna oraz 2 dzieci. Liczba osób, którym Zespół udzielił pomocy w porównaniu do 2018 roku spadła o 76%, a w stosunku do 2019 roku przyjęła niższą wartość, aż o 83%. Drastyczny spadek liczby rodzin i osób objętych wsparciem ZI w zakresie przemocy domowej może mieć związek z trwającą wówczas pandemią koronawirusa, podczas której nastąpił wzrost przejawów „ukrytej przemocy”, a także ograniczenia w dostępie do pomocy w tym zakresie.

Tabela 15. Liczba osób i rodzin objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w latach 2018-2020

L.P.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	liczba rodzin	4	8	1
2	liczba osób, w tym:	17	23	4
3	liczba kobiet	7	8	1
4	liczba mężczyzn	7	8	1
5	liczba dzieci	3	7	2
6	liczba osób starszych	2	2	0

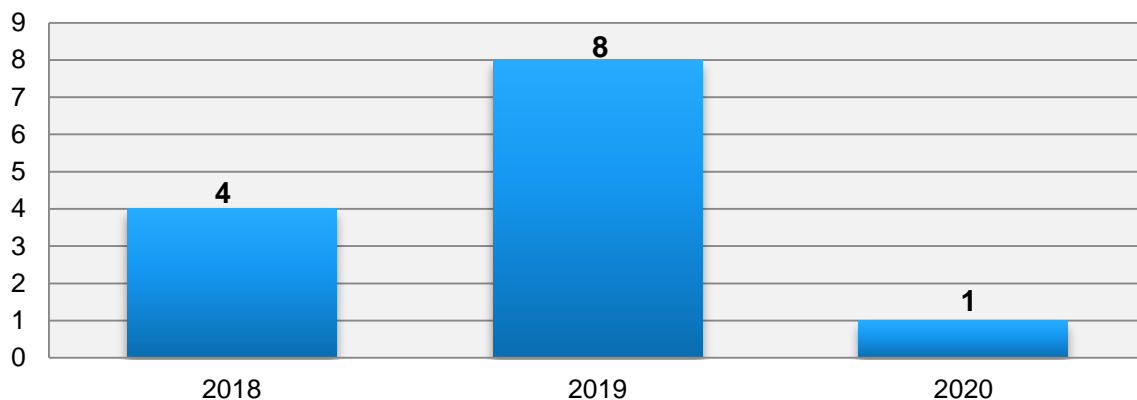
Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2018, 2019 i 2020 rok

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta - A” w przypadku powzięcia w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie. Na przestrzeni ostatnich trzech lat

liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” ulegała wahanom – w 2018 roku były to 4 rodziny, w 2019 roku – 8, natomiast w 2020 roku – 1. Oznacza to spadek w stosunku do ubiegłego roku o 7 rodzin, a w porównaniu do 2018 roku – o 3 rodziny. Dane te obrazuje wykres nr 29.

Wykres 29. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku nie wszczęto procedury „Niebieskie Karty” wobec żadnej rodziny. W omawianym roku nie sporządzono również formularzy „Niebieska Karta – A, C i D”, zakończono natomiast 1 sprawę w ramach procedury z powodu rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowanych działań. Dynamika zmian w zakresie procedury „Niebieskie Karty” jest następująca:

- w stosunku do lat poprzednich nastąpił spadek zarówno liczby rodzin, wobec których wszczęto procedurę, jak i liczby sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – A, C i D”,
- na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” ulegała wahanom.

Tabela 16. Dane statystyczne dotyczące procedury „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020

L.P.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę	4	4	0
2	liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – A”	0	0	0
3	liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – C”	0	2	0
4	liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – D”	1	1	0
5	liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”	0	7	1

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2018, 2019 i 2020 rok

Frustracja wynikająca z wielu ograniczeń nakładanych w związku z pandemią COVID-19, spowodowała wzrost przejawów przemocy domowej, a także nasilenie dotychczasowej przemocy w rodzinie. W niebezpiecznym położeniu znalazły się osoby jej doświadczające, ponieważ w okresie izolacji społecznej osoby te przebywają częściej pod jednym dachem z oprawcą, mają utrudnioną możliwość ucieczki, a także trudniejszy dostęp do specjalistycznej pomocy.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- spadek liczby działań ZI i innych podmiotów działających na terenie Gminy, w stosunku do osób doznających przemocy domowej,
- ograniczony dostęp do pomocy i wsparcia w zakresie przemocy domowej, z powodu obostrzeń związanych z pandemią COVID-19,
- ryzyko funkcjonowania w społeczeństwie zmywy milczenia, powodującej ukrywanie aktów przemocy domowej w społeczności lokalnej.

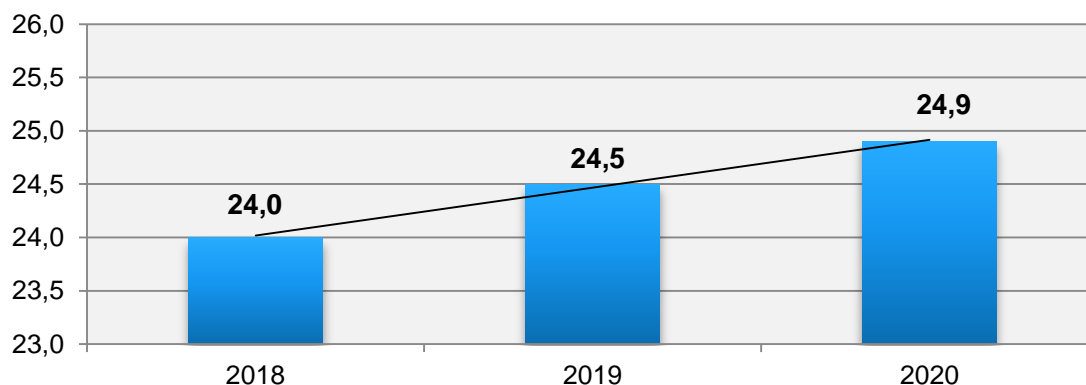
6. Aktywność i integracja społeczna seniorów

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej, należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Gminy.

Na przestrzeni ostatnich lat można zauważyć wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów. Z danych przekazanych GUS wynika, że odsetek osób będących w wieku poprodukcyjnym w gminie Irządze w 2020 roku wyniósł 24,9%, co oznacza wzrost w stosunku do 2018 roku o 0,9 pp. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 30. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Irządze na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Wśród ogółu mieszkańców Gminy znajdują się osoby, które ukończyły 80 rok życia. Są oni tzn. „sędziwymi starcami”, a ich udział w ogóle lokalnej społeczności zwiększył się nieznacznie na przestrzeni ostatnich trzech lat. W 2020 roku Gminę zamieszkiwało 150 osób mających więcej niż 80 lat, spośród których 48 to mężczyźni, a 102 – kobiety. Na przestrzeni ostatnich trzech lat zauważalny jest wzrost liczby osób starszych. Grupa seniorów po 80 roku życia stanowiła w 2020 roku 5,8% ogólnej liczby ludności Gminy, co również oznacza wzrost na przestrzeni lat 2018-2020 o 0,3 pp. Warto zwrócić uwagę na znaczną dysproporcję między liczbą kobiet i mężczyzn w tej grupie wiekowej – w omawianym okresie liczba kobiet była dwukrotnie wyższa od liczby mężczyzn.

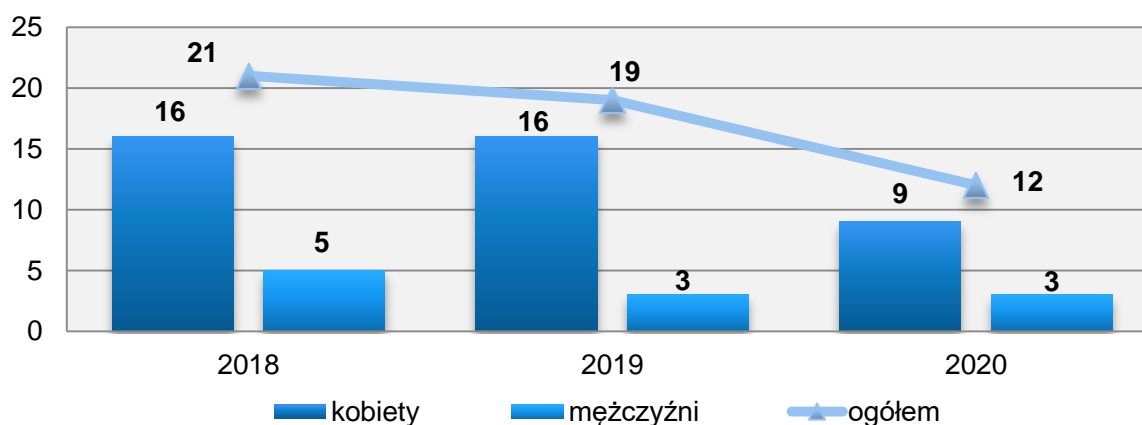
Tabela 17. Liczba sędziwych starców, tj. osób powyżej 80 roku życia w gminie Irządze na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba kobiet	94	101	102
liczba mężczyzn	51	48	48
ogółem	145	149	150
udział w populacji Gminy	5,5	5,7	5,8

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy i wsparcia z pomocy społecznej wyniosła w 2020 roku 12. Liczba kobiet kształtowała się na poziomie 9, z kolei mężczyzn – 3. Na przestrzeni ostatnich trzech lat dostrzec można spadek liczby korzystających z pomocy społecznej mieszkańców Gminy, będących w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 31. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2018-2020

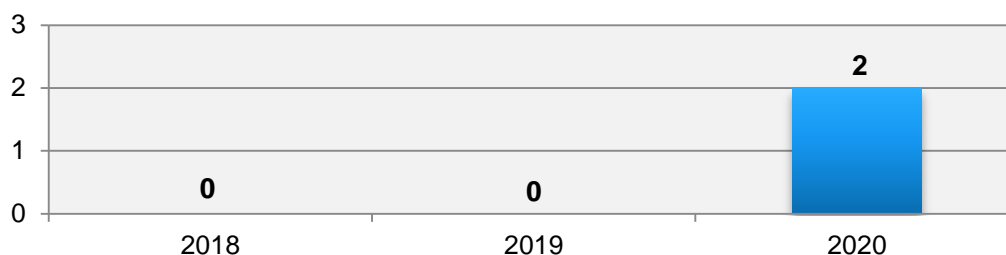

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Irządzach realizuje usługi opiekuńcze dla osób, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione lub pomoc świadczona przez rodzinę jest niewystarczająca. W 2018 i 2019 roku z tego rodzaju usług nie skorzystała żadna osoba, z kolei w 2020 roku tą formą wsparcia objęto 2 mieszkańców Gminy.

Wykres 32. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Osoba, która ukończyła 75 rok życia jest uprawniona do dodatku pielęgnacyjnego bez potrzeby weryfikowania jej stanu zdrowia w drodze badania lekarza orzecznika ZUS, jak ma to miejsce wobec pozostałej grupy uprawnionych. W 2020 roku wypłacono 75 świadczeń w postaci zasiłku pielęgnacyjnego.

Liczbę osób, którym opłacono pobyt w domach pomocy społecznej oraz przeznaczone na to środki prezentuje poniższa tabela. Domy pomocy społecznej świadczą usługi opiekuńcze, bytowe, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności i niezdolności do samodzielnej egzystencji. Kierowanie do DPS i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w placówce jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. W latach 2018-2020 liczba mieszkańców Gminy, za których pobyt w DPS poniosła ona odpłatność, utrzymywała się na względnie stałym, niskim poziomie. Na przestrzeni ostatnich trzech lat przeznaczana na ten cel kwota świadczeń systematycznie wzrastała.

Wykres 33. Odpłatność gminy Irządze za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba osób	1	2	2
kwota świadczeń (zł)	28 262	50 912	55 656

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

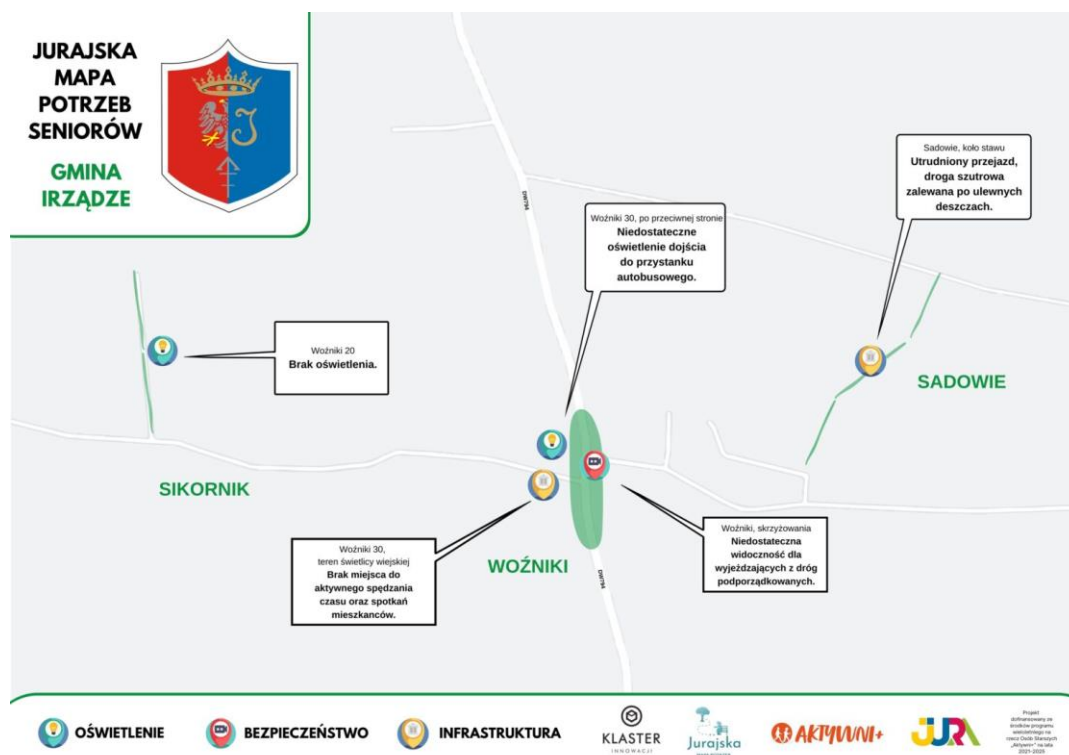

W zakresie wsparcia najstarszych mieszkańców w 2020 roku na terenie Gminy działał **Klub Seniora z usługami opiekuńczymi w Witowie**. Placówka zapewniała 20 osobom starszym możliwość skorzystania z zajęć sportowo-rekreacyjnych, profilaktyki zdrowia, zajęć rekreacyjnych i kulturalnych, warsztatów artystycznych, zajęć pozytywnego myślenia i treningów pamięci, warsztatów ogrodniczych oraz fotograficzno-filmowych, a także zajęć multimedialnych.

Potrzeby seniorów z terenu gminy Irządze, a także całego powiatu zawierciańskiego są uwzględniane w inicjatywie pn. **„Jurajska Mapa Potrzeb Seniorów”**. Projekt ten daje możliwość osobom starszym wskazania władzom lokalnym ich potrzeb oraz problemów. W ramach inicjatywy seniorzy biorą udział w warsztatach dotyczących narzędzi partycypacji społecznej oraz roli społeczeństwa w projektowaniu miast/gmin, a następnie odbywają się spacerzy badawcze po terenie swojej miejscowości, w celu wskazania miejsc wymagających zmiany pod kątem dopasowania ich do potrzeb najstarszych mieszkańców. W gminie Irządze we współpracy ze Stowarzyszeniem Koło Aktywnych Kobiet „W Kobietach Siła” w ramach „Jurajskiej Mapy Potrzeb Seniorów” została utworzona mapa poglądowa, przedstawione poniżej.

Rysunek 5. Jurajska Mapa Potrzeb Seniorów – gmina Irządze

Źródło: <https://jura24.pl/>

Wysoki odsetek osób starszych w całym kraju, który z roku na rok wzrasta, a także trwająca pandemia stanowią wyzwanie dla polityki społecznej oraz opieki zdrowotnej. Poza samym zagrożeniem związanym z ryzykiem zachorowania i dotkliwym przechodzeniem choroby, istotnym problemem w czasie pandemii jest utrudniony dostęp do leczenia chorób przewlekłych. Ryzykiem jest również nasilenie się innych chorób czy schorzeń związanych z ograniczeniem aktywności ruchowej, jak i społecznej. Na podstawie badań przeprowadzonych w 2020 roku przez Krajowy Instytut Gospodarki Senioralnej na próbie 1 118 osób w wieku senioralnym wynika, że 1/3 ankietowanych przerwała dotychczasowe leczenie, większość badanych odczuła problemy z dostępem do opieki medycznej podczas pandemii, blisko połowa respondentów czuje się samotna podczas trwania pandemii i brakuje im spotkań z innymi ludźmi, a ponad połowa odczuwa potrzebę dostępu do lekarza specjalisty.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych,
- wzrost udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności Gminy,
- stałe zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze oraz pobyt w DPS,
- brak placówki wsparcia dziennego skierowanej do seniorów na terenie Gminy (od 2020 roku),
- konieczność systematycznego rozwoju infrastruktury pomocowej w zakresie wsparcia seniorów, ze względu na występowanie zjawiska starzejącego się społeczeństwa.

7. Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu

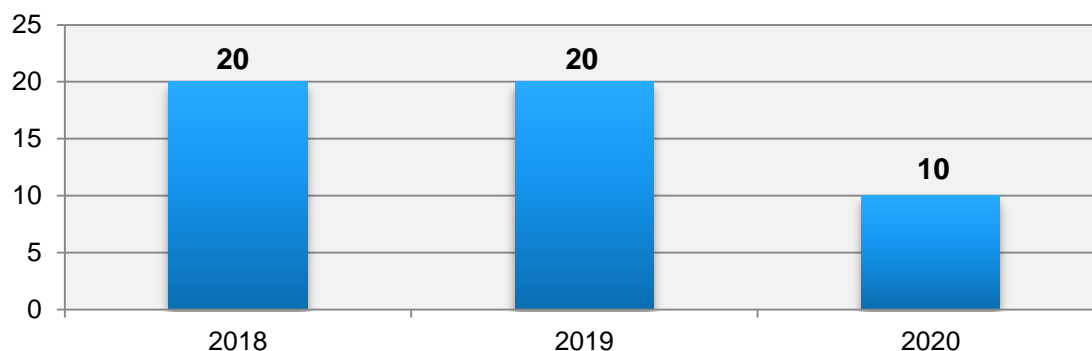
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej znajduje się bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy) jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuację materialną jako gorszą w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

Bezrobocie w 2020 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej, znajdowało się na piątym miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin z niej korzystających. W 2020 roku liczba rodzin korzystających ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Irządzach z powodu bezrobocia kształtowała się na poziomie 10, co oznacza, że w stosunku do 2018 i 2019 roku liczba ta spadła o 50%. W 2020 roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 54, a więc rodziny z problemem bezrobocia stanowiły 19% ogółu.

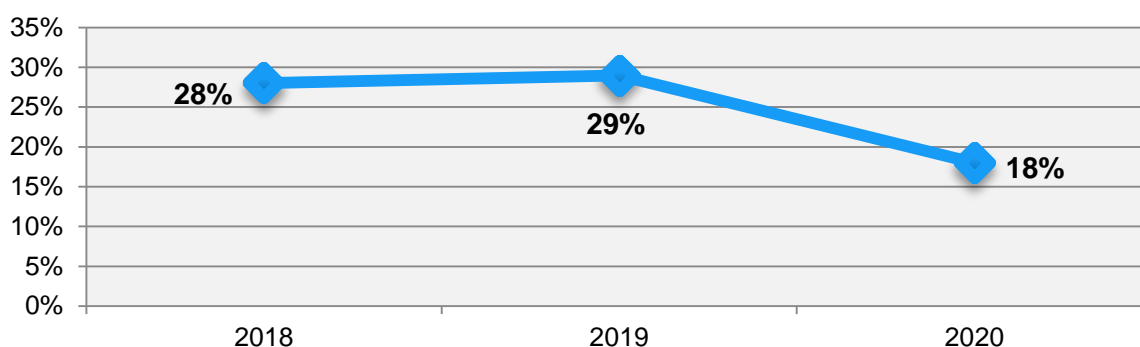
Wykres 34. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Wskaźnik bezrobocia obliczany jest jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. Na przestrzeni ostatnich trzech lat obserwowany jest jego spadek – w porównaniu do 2018 roku o 10 pp.

Wykres 35. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W 2020 roku udział osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy, w liczbie mieszkańców gminy Irządze w wieku produkcyjnym wyniósł 3,4%, przy czym udział kobiet był większy (3,8%), niż miało to miejsce w przypadku mężczyzn (3,1%). Na przestrzeni ostatnich trzech lat dostrzec można wahania w tym zakresie, jednakże w 2020 roku udział osób bezrobotnych osiągnął najwyższą wartość, co mogło mieć związek z trwającą pandemią koronawirusa. W całym powiecie zawierciańskim osoby bezrobotne stanowiły w 2020 roku 4,1% mieszkańców w wieku produkcyjnym, natomiast w województwie śląskim 3,4%, a więc sytuacja w Gminie była pod tym względem korzystniejsza, niż w powiecie i taka sama jak w województwie.

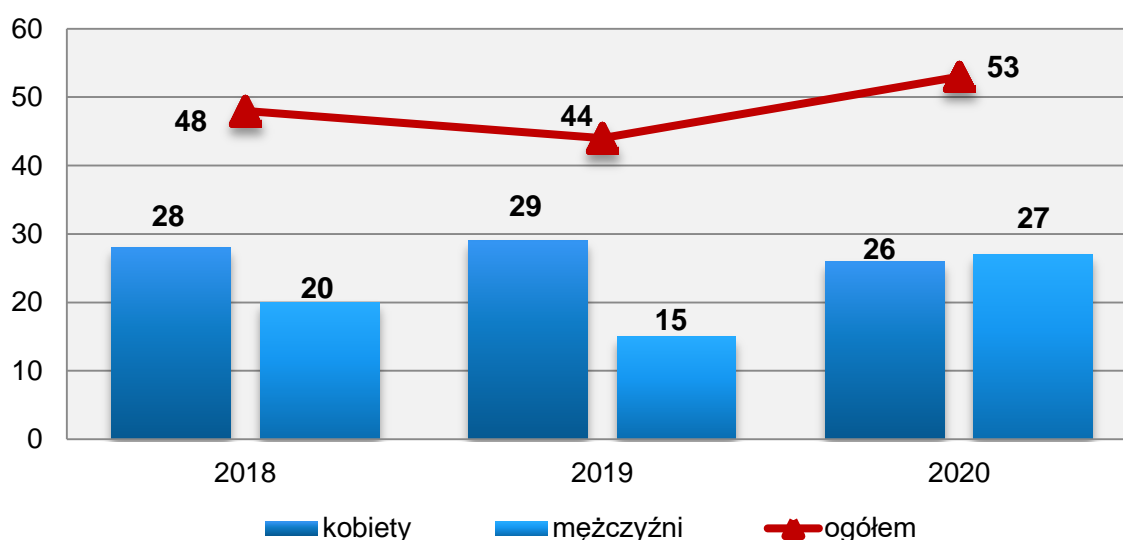
Tabela 18. Udział bezrobotnych mieszkańców gminy Irządze zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w latach 2018-2020 (w procentach), w porównaniu do powiatu zawierciańskiego i województwa śląskiego

wyszczególnienie	2018	2019	2020
mężczyźni	2,2	1,7	3,1
kobiety	4,0	4,1	3,8
ogółem gmina	3,0	2,8	3,4
ogółem powiat	4,3	3,4	4,1
ogółem województwo	2,9	2,5	3,4

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na koniec 2020 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Zawierciu zarejestrowanych było łącznie 53 mieszkańców Gminy. Oznacza to wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 20%, a w porównaniu do roku 2018 o 10%. Pod względem płci nie zachodzi znaczna dysproporcja – pozostających bez pracy kobiet było w 2020 roku 26, natomiast mężczyzn – 27. Wzrost liczby osób pozostających bez zatrudnienia w 2020 roku może mieć związek z pandemią koronawirusa, która wpłynęła negatywnie na rynek pracy.

Wykres 36. Mieszkańcy gminy Irządze zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2018–2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Rozpatrując kwestię liczby osób bezrobotnych z podziałem na grupę wiekową można zauważyć, że w stosunku do 2019 roku udział osób mających mniej niż 25 i 30 lat, w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy utrzymywał się na względnie stałym poziomie. Na przestrzeni lat 2018-2020 zauważalny jest spadek liczby i udziału osób bezrobotnych po 50 roku życia. W całej Polsce udział bezrobotnych mieszkańców powyżej 50 roku życia wyniósł w 2020 roku 26%, a więc znacznie więcej niż w Gminie, udział osób do 30 roku życia kształtował się na poziomie 26%, a osób poniżej 25 roku życia – 13%, co daje z kolei znacznie niższe wartości niż w przypadku Gminy.

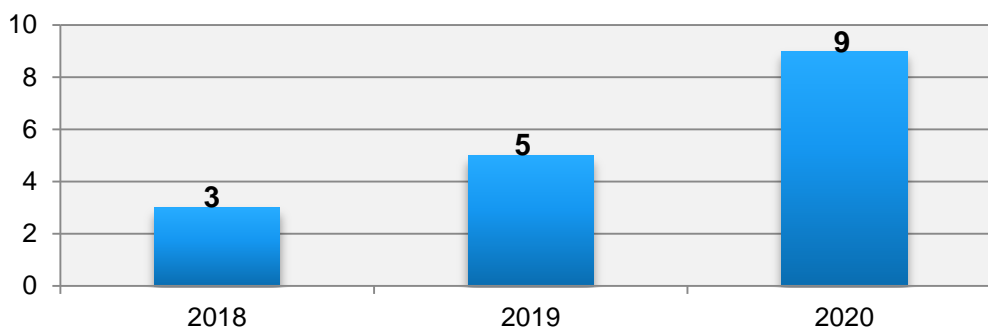
Tabela 19. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Irządze w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców w latach 2018-2020

kategoria wiekowa	31 grudnia 2018		31 grudnia 2019		31 grudnia 2020	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
do 25 roku życia	7	15	13	30	15	28
do 30 roku życia	23	48	21	48	26	49
powyżej 50 roku życia	8	17	3	7	3	6

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Prawo do zasiłku posiada bezrobotny zarejestrowany we właściwym powiatowym urzędzie pracy, między innymi wtedy jeśli nie ma dla niego propozycji odpowiedniej pracy, propozycji stażu, przygotowania zawodowego dorosłych, szkolenia, prac interwencyjnych lub robót publicznych. W 2020 roku 9 mieszkańców Gminy posiadało prawo do zasiłku. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba osób z prawem do zasiłku ulegała regularnemu wzrostowi. Ta grupa osób bezrobotnych w 2020 roku stanowiła 17% ogółu osób zarejestrowanych w PUP z gminy Irządze.

Wykres 114. Liczba bezrobotnych mieszkańców gminy Irządze z prawem do zasiłku na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Zawierciu

Ze zjawiskiem długotrwałego bezrobocia mamy do czynienia w przypadku osoby zarejestrowanej w urzędzie pracy jako bezrobotnej przez okres powyżej 12 miesięcy. Jest to zjawisko niekorzystne z punktu widzenia rynku pracy, ponieważ najczęściej świadczy o tym, że bezrobotny nie ma zamiaru czy możliwości podjęcia zatrudnienia bądź uzyskuje dochody z nielegalnych źródeł. Poniższa tabela przedstawia liczbę długotrwanie bezrobotnych mieszkańców gminy Irządze oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców, w porównaniu do danych z powiatu zawierciańskiego. W latach 2018-2020 zauważalne są wahania w zakresie liczby osób długotrwanie bezrobotnych, z kolei ich udział zmniejszył się w 2019 roku o 10 pp. i utrzymywał na takim poziomie. Tendencja spadkowa wystąpiła natomiast w przypadku udziału procentowego liczby długotrwanie bezrobotnych powiatu zawierciańskiego, lecz ich liczba ulegała wahaniom. W Polsce udział osób długotrwanie bezrobotnych wyniósł w 2020 roku 49%, z kolei w powiecie zawierciańskim osiągnął wartość 47%, a więc sytuacja w Gminie była pod tym względem nieco korzystniejsza.

Tabela 20. Liczba długotrwanie bezrobotnych mieszkańców gminy Irządze oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w porównaniu do powiatu zawierciańskiego i województwa śląskiego na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie		2018	2019	2020
gmina	liczba osób	22	16	19
	udział (%)	46	36	36
powiat	liczba osób	1 641	1 174	1 312
	udział (%)	54	50	47

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Osoby pozostające bez zatrudnienia z terenu gminy Irządze mogą skorzystać z oferty **Centrum Integracji Społecznej** w Witowie, która zapewnia dostęp do poradnictwa w formie konsultacji ze specjalistami z zakresu pedagogiki, zarządzania budżetem domowym, samorealizacji, coachingu, prawa itp. CIS oferuje również **praktyki oraz kursy zawodowe**, takie jak:

- murarz/tylnkarz,
- operator wózków,
- opiekun osoby starszej lub niepełnosprawnej,
- kelner/ka,
- barman/ka,
- cukiernik,
- operator ładowarko-koparki,
- spawacz,
- opiekun w żłobku,
- obsługa komputera,
- prawo jazdy.

Powiatowy Urząd Pracy w Zawierciu podejmuje ponadto stałe, kompleksowe działania na rzecz aktywizacji osób pozostających bez pracy w powiecie. Osoby bezrobotne mają możliwość skorzystania z szeregu instrumentów aktywizacji zawodowej oferowanych przez Urząd, wśród których znajduje się m.in. podjęcie zatrudnienia przy pracach interwencyjnych i robotach publicznych, odbycie szkolenia, stażu lub prac społecznie użytecznych.

Bezrobotni mieszkańcy gminy Irządze mogą skorzystać z programów i projektów aktywizacyjnych oferowanych przez PUP. Do tego rodzaju programów zaliczyć można m.in. projekt „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie zawierciańskim (V)”, współfinansowany z EFS w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój. Celem Projektu jest zwiększenie możliwości zatrudnienia osób młodych do 29 roku życia pozostających bez pracy w powiecie zawierciańskim. Skierowany jest on do 248 kobiet i 119 mężczyzn, którzy są osobami młodymi, nie pracującymi oraz nie kształcącymi się w trybie stacjonarnym oraz nie uczestniczącymi w żadnych szkoleniach. Projekt obejmuje również osoby znajdujące się w trudnej sytuacji na rynku pracy, tzn. długotrwale bezrobotnych, osób z niepełnosprawnościami oraz o niskich kwalifikacjach zawodowych. W ramach

Projektu oferowane są staże, usługi rynku pracy, jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, zatrudnienie w ramach wyposażenia/doposażenia stanowiska pracy oraz bony na zasiedlenie.

Dla osób w wieku 30 lat i więcej pozostających bez zatrudnienia kierowany jest projekt pn. „Aktywizacja osób bezrobotnych w wieku 30+ zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Zawierciu (IV)”. Mogą w nim wziąć udział w szczególności osoby:

- w wieku 50 i więcej lat,
- z niepełnosprawnościami,
- długotrwale bezrobotne,
- o niskich kwalifikacjach zawodowych,
- kobiety.

W związku z pandemią COVID-19 oraz związanymi z nią obostrzeniami, pogorszeniu uległa sytuacja na rynku pracy. W czasie pandemii pracę straciło wiele osób, przede wszystkim pracujących w branżach szczególnie dotkniętych wprowadzaniem obostrzeń oraz mających umowy cywilno-prawne. Skutki pandemii na rynku pracy mogą być jednak odroczone w czasie i dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej, jak między innymi kryzys występujący w wielu branżach. Radzenie sobie z epidemią, a w jej następstwie z kryzysem gospodarczym i pogorszeniem sytuacji na rynku pracy, będzie wymagało w perspektywie najbliższych lat, zwrócenia szczególnej uwagi na podejmowanie działań wspierających mieszkańców w tym zakresie.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- wzrost liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych oraz udziału osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców,
- wysoki udział bezrobotnych osób przed 30 rokiem życia, w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy zarejestrowanych w PUP,
- systematyczny wzrost liczby bezrobotnych mieszkańców Gminy z prawem do zasiłku,

- wysoki udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców oraz jego wzrost na przestrzeni ostatnich lat,
- bezrobocie jako jeden z głównych powodów korzystania z pomocy społecznej w Gminie,
- ryzyko wykluczenia osób bezrobotnych, a także pojawienia się niekorzystnych następstw, spowodowanych długotrwałym pozostawaniem bez zatrudnienia (uzależnienia, zaburzenia psychiczne, ubóstwo),
- ryzyko pogorszenia się sytuacji na rynku pracy spowodowane pandemią COVID-19.

8. Wsparcie osób z problemem ubóstwa

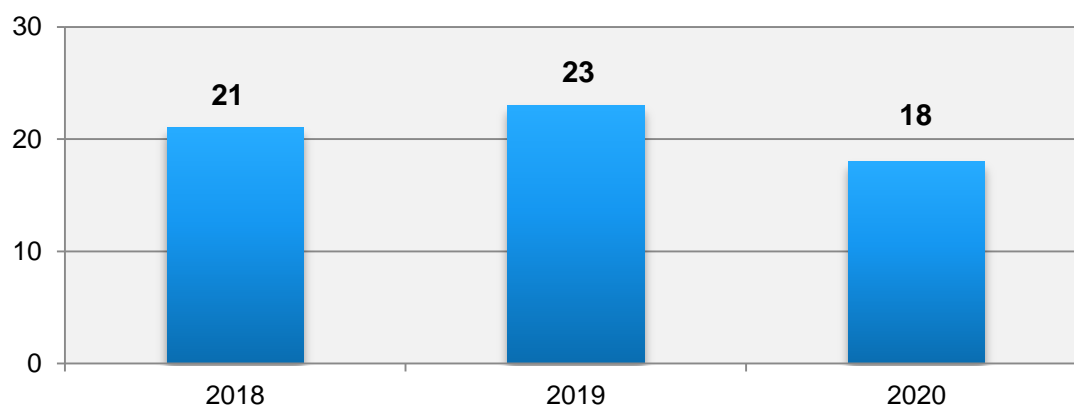
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawnione były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

Ubóstwo w 2020 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na trzecim miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia.

Dane źródłowe pokazują, że ogólna liczba rodzin zamieszkujących Gminę, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2018-2020 ulegała wahaniom, ale w 2020 osiągnęła najniższą wartość. W 2018 roku z tego powodu z pomocy skorzystało 21 rodzin, w 2019 roku – 23, natomiast w 2020 roku – 18. W stosunku do 2018 roku oznacza to spadek o 14%. W 2020 roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 54, a więc rodziny z problemem ubóstwa stanowiły 33% ogółu.

Wykres 37. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku zasiłki stałe pobierało 15 osób, natomiast zasiłek celowy – 42 osoby. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba świadczeniobiorców zasiłku stałego, jak i celowego uległa spadkowi. Zasiłek okresowy z kolei, został przyznany w 2020 roku 7 osobom, co oznacza wahania liczby beneficjentów pobierających go, jednakże ostatecznie jego wartość przyjęła w 2020 roku najniższą wartość.

Tabela 21. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2018-2020

rodzaj zasiłku	2018		2019		2020	
	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń
zasiłek stały	18	114 137	18	115 567	15	110 268
zasiłek okresowy	12	10 966	14	13 052	7	11 133
zasiłek celowy	64	47 054	60	47 071	42	41 240

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Irządzach od stycznia 2019 roku realizuje program „Posiłek w szkole i w domu”, który zastąpił realizowany w latach poprzednich program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, osób samotnych, w podeszłym wieku i osób z niepełnosprawnością. W 2020 roku świadczenie pieniężne w ramach tego Programu przyznane zostało 7 osobom, natomiast niepieniężne w formie posiłku – 20 osobom. W ciągu ostatnich trzech lat liczba osób otrzymujących świadczenie pieniężne jak i niepieniężne uległa spadkowi.

Tabela 22. Liczba osób korzystających ze świadczenia pieniężnego i niepieniężnego przyznanego w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” i „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
świadczenie pieniężne	19	13	7
świadczenie niepieniężne	39	33	20

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Osoby uzyskujące niskie dochody lub pozbawione dochodów mają możliwość ubiegania się o dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. Na przestrzeni lat 2018-2020 świadczenia pieniężnego w formie dodatków mieszkaniowych nie otrzymało żadne gospodarstwo domowe.

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności – jest często zarówno przyczyną ubóstwa jak i jego skutkiem. Na przestrzeni lat 2018-2020 z pomocy i wsparcia GOPS z powodu bezdomności nie skorzystała żadna osoba.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- ubóstwo jako jeden z głównych powodów korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców Gminy,
- ograniczenie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych w wyniku niedoboru środków finansowych, skutkujące funkcjonowaniem w sytuacji zagrożenia egzystencji,
- ograniczona aktywność zawodowa i społeczna wśród osób dorosłych; przyjmowanie pozycji społecznej „osoby ubogiej” jako stałej formy funkcjonowania społecznego, która prowadzi do zjawiska wyuczonej bezradności.

9. Analiza SWOT

Jedną z powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Polega ona na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

GRUPY CZYNNIKÓW W METODZIE SWOT SĄ DEFINIOWANE W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB:

1. Korzystne położenie Gminy pod kątem gospodarczym.
2. Pozytywna wzrostowa tendencja w zakresie salda migracji wewnętrznych i zewnętrznych, w porównaniu do powiatu i województwa.
3. Wzrastająca liczba podmiotów gospodarczych działających na terenie Gminy.
4. Funkcjonowanie małych oraz średnich przedsiębiorstw na terenie Gminy.
5. Funkcjonowanie szkoły podstawowej z oddziałem przedszkolnym.
6. Dostęp do placówki podstawowej opieki zdrowotnej i apteki w Gminie.
7. Baza instytucji prowadzących działalność w zakresie polityki społecznej oraz innych działań wspierających mieszkańców: GOPS, GKRPA, itp.
8. Dostępność do oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej za sprawą działania GBP oraz bazy sportowej.
9. Funkcjonowanie na terenie Gminy organizacji pozarządowych.
10. Spadek wartości wskaźnika deprywacji lokalnej i liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej.
11. Spadek liczby osób długotrwale pobierających świadczenia.
12. Zapewnienie wsparcia rodzinom z terenu Gminy, za sprawą funkcjonowania asystenta rodziny.
13. Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnością, za sprawą funkcjonowania Dziennego Domu Pobytu oraz Centrum Integracji Społecznej w Gminie.
14. Dostępność do infrastruktury pomocowej w zakresie zdrowia psychicznego, za sprawą funkcjonowania Środowiskowego Domu Samopomocy.
15. Dostępność do infrastruktury pomocowej w zakresie uzależnień i przemocy, za sprawą funkcjonowania Punktu Konsultacyjnego.
16. Systematyczne zmniejszanie się wartości sprzedanego alkoholu na przestrzeni ostatnich lat.
16. Współpraca międzyinstytucjonalna i międzysektorowa w zakresie rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców.
17. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych za sprawą współpracy z PUP oraz funkcjonowania w Gminie Centrum Integracji Społecznej.

SŁABE STRONY

1. Systematyczny spadek liczby mieszkańców na przestrzeni ostatnich lat.
2. Ujemny przyrost naturalny oraz jego spadek na przestrzeni ostatnich lat.
3. Brak średnich i dużych przedsiębiorstw w Gminie, zwiększających szanse zatrudnienia.
4. Brak placówki zapewniającej opiekę nad dziećmi do lat 3.
5. Starzejące się społeczeństwo.
6. Stosunkowo wysoka stopa bezrobocia rejestrowanego w całym powiecie, w stosunku do województwa.
7. Brak stacjonarnego punktu Policji na terenie Gminy.
8. Ubóstwo, niepełnosprawność oraz długotrwała i ciężka choroba jako najczęstsze powody korzystania z pomocy społecznej.
9. Brak placówki wsparcia dziennego skierowanej do dzieci i młodzieży.
10. Brak grup samopomocowych dla osób uzależnionych oraz ich rodzin.
11. Brak funkcjonowania rodzin wspierających.
12. Ograniczony dostęp do specjalistycznej pomocy w zakresie leczenia uzależnień na terenie Gminy.
13. Spadek intensywności działań podmiotów funkcjonujących w Gminie w stosunku do osób doświadczających przemocy oraz osób uzależnionych, spowodowanych trwającą pandemią koronawirusa.
14. Brak placówki wsparcia dziennego dla seniorów, z powodu zakończenia projektu.
15. Wzrost w zakresie liczby osób zarejestrowanych w PUP oraz ich udziału w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy w wieku produkcyjnym.
16. Stosunkowo wysoki udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców pozostających bez zatrudnienia.

SZANSE

1. Rozwój gospodarczy i turystyczny Gminy.
2. Pozyskanie środków unijnych na rozwój Gminy.
3. Utworzenie nowych miejsc pracy.
4. Zwiększona aktywność zawodowa wśród grup najbardziej dotkniętych bezrobociem.
5. Aktywizacja społeczna mieszkańców, rozwój fizyczny i sportowy.
6. Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.
7. Pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania, między innymi z Unii Europejskiej.
8. Zintensyfikowana polityka senioralna oraz prorodzinna.
9. Rozwój usług społecznych na rzecz osób z niepełnosprawnością i seniorów.
10. Szkolenia podnoszące kompetencje kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.
11. Dostęp mieszkańców do informacji na temat możliwych form pomocy.
12. Skuteczność w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz przeciwdziałanie im dzięki współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej.
13. Rozwój infrastruktury pomocowej, dostępnej na terenie Gminy.
14. Rozwój sfery pozarządowej w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.
15. Podniesienie stopy życiowej mieszkańców.
16. Zintegrowana i aktywna społeczność lokalna, podejmująca inicjatywy na rzecz rozwoju Gminy.
17. Rozwój kapitału społecznego i przedsiębiorczości wśród mieszkańców, w tym rozwój podmiotów ekonomii społecznej.
18. Włączenie społeczne grup wykluczonych, bądź zagrożonych marginalizacją.

ZAGROŻENIA

1. Starzejące się społeczeństwo.
2. Przepisy prawne utrudniające wprowadzanie nowych rozwiązań.
3. Wykluczenie społeczne części mieszkańców.
4. Wzmożony odpływ ludzi młodych z terenu Gminy.
5. Niedostosowanie oferty kształcenia do zapotrzebowania na lokalnym rynku pracy.
6. Wzrost zapotrzebowania na ośrodki wsparcia oraz zakłady opiekuńczo-lecznicze dla osób starszych i osób z niepełnosprawnością.
7. Pojawienie się negatywnych konsekwencji długotrwałego korzystania z pomocy społecznej.
8. Narastanie zjawiska wyuczonej bezradności.
9. Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych.
10. Zwiększenie skali problemu przemocy w rodzinie.
11. Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach, zaburzenie więzi rodzinnych.
12. Podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.
13. Ryzyko wzrostu zaburzeń zdrowia psychicznego wśród dorosłych mieszkańców Gminy oraz dzieci i młodzieży.
14. Niewystarczająca liczba miejsc w DPS.
15. Wzrost liczby osób spożywających alkohol w sposób problemowy.
16. Konsekwencje gospodarcze i zdrowotne spowodowane pandemią koronawirusa.
17. Rozwój problemów uzależnień behawioralnych i chemicznych wynikających z długotrwałej izolacji i ograniczeń spowodowanych pandemią COVID-19.
18. Wzrost liczby dzieci przebywających w pieczy zastępczej.
19. Spadek aktywności zawodowej kobiet po urodzeniu dziecka, spowodowany brakiem możliwości zapewnienia dziecku opieki.

IV. Część programowa

Część programowa Strategii składa się z następujących elementów: misji i wizji rozwiązywania problemów społecznych, celów strategicznych i operacyjnych, zaplanowanych do realizacji działań, zakładanych rezultatów Strategii, sposobów aktualizacji, monitorowania i ewaluacji, ram finansowych oraz przepisów dotyczących wdrażania. Punktem wyjściowym dla przedstawionych w tej części prognoz, jest diagnoza sytuacji społecznej oraz analiza SWOT, będąca skutecznym narzędziem oceny uwarunkowań strategicznych. Przeprowadzona analiza przyniosła informacje niezbędne do podjęcia decyzji planistycznych i sformułowania kierunków rozwiązywania problemów społecznych.

Rysunek 6. Elementy procesu planowania strategicznego

Źródło: opracowanie własne

1. Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych

Wizja Strategii służy do opisu obrazu Gminy w relatywnie odległej przyszłości. Przedstawia stan, który chcemy uzyskać w najbardziej korzystnych warunkach rozwoju. Wyznacza ona określony punkt orientacyjny. **Wizja** rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy Irządze została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów problemowych w części diagnostycznej. Sformułowanie wizji pozwala na zdefiniowanie **misji**, czyli ogólnego celu, który pokazuje kierunek, w którym Gmina zmierza.

WIZJA

Gmina Irządze podejmuje szerokie działania w zakresie lokalnej polityki społecznej oraz tworzy sprzyjające warunki do rozwoju kapitału społecznego.

MISJA

Zapewnienie mieszkańcom Gminy wysokiego poziomu i jakości życia oraz aktywne przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu poprzez efektywny i skoordynowany system usług społecznych, realizowany przez sprawnie funkcjonujące instytucje samorządowe i pozarządowe.

2. Kierunki rozwiązywania problemów społecznych

W oparciu o wnioski wynikające z analizy danych dotyczących poszczególnych dziedzin sformułowano cele strategiczne, których realizacja da możliwość zredukowania niekorzystnych zjawisk społecznych. Dla każdego z celów strategicznych, wyznaczono cele operacyjne, przy których zaprezentowane zostały planowane zadania (kierunki działań). Przyczynią się one do realizacji celów strategicznych. Określone zostały także podmioty odpowiedzialne, podmioty współpracujące, wskaźniki realizacji zadań, termin realizacji poszczególnych zadań, zakładane rezultaty oraz źródła finansowania.

Cel strategiczny nr 1

- Rozwój polityki prorodzinnej, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.

Cel strategiczny nr 2

- Włączanie społeczne osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami, a także tworzenie warunków do systemowego wsparcia tych grup społecznych.

Cel strategiczny nr 3

- Rozwijanie gminnego systemu przeciwdziałania alkoholizmowi i innym uzależnieniom, celem zmniejszenia skali aktualnie występujących problemów w tym zakresie.

Cel strategiczny nr 4

- Rozwój lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Cel strategiczny nr 5

- Zmniejszenie skali bezrobocia, poprzez zbudowanie spójnego systemu przeciwdziałania zjawisku bezrobocia i aktywizacji społeczno-zawodowej osób bezrobotnych.

Cel strategiczny nr 6

- Ograniczanie zjawiska ubóstwa w Gminie oraz zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rodzinom najuboższym.

Cel strategiczny nr 7

- Zapewnienie kompleksowego wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego.

CEL STRATEGICZNY NR 1**Rozwój polityki prorodzinnej, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.****Cel operacyjny nr 1**

Wspieranie podstawowych funkcji rodziny, poprzez zapewnienie im wsparcia socjalnego oraz psychologicznego, a także wzmacnianie kompetencji rodzicielskich.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze pomocy asystenta rodziny oraz zwiększenie liczby asystentów rodziny w razie konieczności.	Poprawa sytuacji rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.	2022-2026	GOPS	Budżet Gminy
Inicjowanie działań mających na celu utworzenie rodzin wspierających na terenie Gminy.	Wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze dzięki pomocy rodziny wspierającej.	Liczba podjętych działań mających na celu utworzenie rodzin wspierających.	2022-2026	GOPS	Budżet Gminy
Rozpowszechnianie informacji dla rodzin na temat możliwości poradnictwa rodzinnego, psychologicznego i prawnego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów.	Wzrost świadomości mieszkańców na temat możliwości uzyskania wsparcia na terenie Gminy.	Liczba rozpowszechnionych informacji.	2022-2026	GOPS, UG, placówka oświatowa, PPP	Budżet Gminy
Organizowanie warsztatów dla rodziców wzmacniających kompetencje wychowawcze.	Podniesienie kompetencji wychowawczych rodziców z terenu Gminy.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach wzmacniających kompetencje wychowawcze. Liczba zorganizowanych warsztatów.	Rok: 2022, 2024, 2026	GOPS, UG, placówka oświatowa, PPP	Budżet Gminy

Zabezpieczenie pobytu dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej.	Poprawa sytuacji dzieci znajdujących się w rodzinach zastępczych.	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.	2022-2026	GOPS, PCPR.	Budżet Gminy
---	---	--	-----------	-------------	--------------

Cel operacyjny nr 2

Wyrównywanie szans edukacyjnych oraz wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin dysfunkcyjnych poprzez współpracę z placówką oświatową.	Poprawa sytuacji życiowej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych poprzez pomoc ze strony placówek oświatowych.	Liczba placówek oświatowych, z którymi podejmowano współpracę w celu monitorowania sytuacji dziecka.	2022-2026	GOPS, placówka oświatowa	Bez kosztów
Inicjowanie powstania placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.	Poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży, a także zagospodarowanie ich czasu wolnego. Zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego.	Liczba utworzonych placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży. Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach.	2022-2026	GOPS, UG, NGO, GBP	Budżet Gminy Budżet Państwa Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Współpracowanie z placówką oświatową w celu dostosowywania podejmowanych działań do problemów występujących wśród dzieci, młodzieży oraz ich rodzin.	Poprawa jakości i stopnia dostosowania usług skierowanych do dzieci i młodzieży.	Liczba działań podjętych we współpracy z placówką oświatową.	2022-2026	GOPS, placówka oświatowa	Bez kosztów
Systematyczne doposażanie placówki oświatowej w profesjonalny sprzęt.	Wzrost poziomu edukacji w szkole.	Liczba działań podjętych w celu doposażenia placówki oświatowej.	2022-2026	UG, placówka oświatowa	Budżet Gminy Budżet Państwa
Organizowanie, wspieranie i promocja imprez/wydarzeń adresowanych do rodzin z dziećmi.	Wzrost integracji rodzin z dziećmi.	Liczba zorganizowanych imprez. Liczba uczestników.	2022-2026	UG, GOPS, placówka oświatowa, GBP	Budżet Gminy Budżet Państwa

Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.	Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży. Podejmowanie alternatywnych form jego spędzania.	Liczba dostępnych obiektów sportowo-rekreacyjnych.	2021-2030	UG, GOPS, placówka oświatowa, GBP	Budżet Gminy Budżet Państwa
--	---	--	-----------	-----------------------------------	--------------------------------

CEL STRATEGICZNY NR 2

Włączanie społeczne osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami, a także tworzenie warunków do systemowego wsparcia tych grup społecznych.

Cel operacyjny nr 1

Budowanie i rozwój systemu wsparcia społecznego seniorów i osób z niepełnosprawnościami.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Inicjowanie działań mających na celu dostosowywanie infrastruktury gminnej (punktów handlowych, usługowych, kulturowych, sportowych itp.) do potrzeb osób z niepełnosprawnością.	Zwiększenie możliwości przemieszczania się osób z niepełnosprawnością po obiektach infrastruktury gminnej.	Liczba obiektów infrastruktury gminnej dostosowanych do potrzeb tej grupy.	2022-2026	UG, GOPS, NGO	Budżet Gminy PFRON Fundusze Europejskie
Współpraca z lokalnymi oraz regionalnymi organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na rzecz osób starszych i osób z niepełnosprawnością oraz wspieranie ich działalności.	Zintensyfikowanie działań mających na celu współpracę z NGO.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.	2022-2026	GOPS, NGO	Budżet Gminy
Inicjowanie organizacji wolontariatu na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnością.	Udzielanie wsparcia, w tym wsparcia emocjonalnego oraz dążenie do przełamania barier społecznych.	Liczba wolontariuszy. Liczba osób objętych wolontariatem.	2022-2026	GOPS, NGO, placówka oświatowa	Budżet Gminy

Kierowanie osób z niepełnosprawnością z terenu Gminy do Warsztatu Terapii Zajęciowej, zlokalizowanego w sąsiednich gminach i organizacja oraz zabezpieczenie kosztów na pokrycie dowozu tych osób.	Aktywizacja i integracja osób z niepełnosprawnością, poprzez udział w zajęciach organizowanych przez Warsztat Terapii Zajęciowej.	Liczba uczestników Warsztatu Terapii Zajęciowej.	2022-2026	GOPS, UG, WTZ	Budżet Gminy PFRON Budżet Państwa
Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych.	Poprawa jakości usług opiekuńczych i stopnia ich rozpowszechnienia.	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi. Liczba zrealizowanych godzin usług opiekuńczych.	2022-2026	GOPS, placówka ochrony zdrowia	Budżet Gminy Budżet Państwa
Zapewnienie miejsc w Domach Pomocy Społecznej.	Poprawa warunków bytowych osób wymagających całodobowej opieki.	Liczba mieszkańców przebywających w Domach Pomocy Społecznej.	2022-2026	GOPS	Budżet Gminy
Udzielanie pomocy materialnej osobom z niepełnosprawnością i osobom starszym.	Poprawa warunków bytowych osób z niepełnosprawnością i osób starszych.	Liczba osób objętych pomocą materialną.	2022-2026	GOPS	Budżet Gminy Budżet Państwa

Cel operacyjny nr 2

Prowadzenie działalności włączającej osoby starsze oraz osoby z niepełnosprawnościami do życia społeczności lokalnej oraz ich wielostronna aktywizacja.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Organizacja zajęć promujących zdrowy i aktywny tryb życia, mających na celu integrację społeczną, a także rozwijanie kompetencji i umiejętności seniorów oraz osób z niepełnosprawnością.	Poprawa dostępności do zajęć sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnością, wzrost ich aktywności społecznej oraz umiejętności.	Liczba seniorów oraz osób z niepełnosprawnością uczestniczących w zajęciach.	2022-2026	GOPS, UG, WTZ, GBP, GOSiR, NGO, Stowarzyszenie Seniora "Relaks"	Budżet Gminy Fundusze Europejskie

Promowanie pozytywnego wizerunku osoby starszej i osoby z niepełnosprawnością w społeczności lokalnej.	Zmiana postaw i zachowań środowiska lokalnego wobec seniorów oraz osób z niepełnosprawnością.	Liczba podjętych działań promujących.	2022-2026	GOPS, UG, GBP, KGW, NGO, placówka oświatowa	Budżet Gminy
Prowadzenie akcji informacyjnych/ warsztatów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych.	Wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród osób starszych.	Liczba podjętych akcji informacyjnych/ przeprowadzonych warsztatów.	Rok: 2022, 2024, 2026,	GOPS, UG, NGO, KP	Budżet Gminy
Inicjowanie utworzenia Klubu Seniora na terenie Gminy.	Integracja oraz aktywizacja najstarszych mieszkańców Gminy.	Liczba działań podjętych w zakresie utworzenia Klubu Seniora.	2022-2026	GOPS, UG, NGO	Budżet Gminy Budżet Województwa Budżet Państwa
Stworzenie warunków do integracji społecznej osób starszych i osób z niepełnosprawnością poprzez realizację projektów socjalnych i programów adresowanych do tych osób.	Zwiększenie liczby realizowanych projektów na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnością, w stosunku do lat poprzednich.	Liczba zrealizowanych projektów/ programów. Liczba uczestników.	2022-2026	GOPS, UG, NGO, GBP	Budżet Gminy Budżet Państwa
Inicjowanie powstania podmiotów ekonomii społecznej.	Zapewnienie osobom z niepełnosprawnością możliwości pełnego uczestnictwa w życiu zawodowym i społecznym.	Liczba utworzonych podmiotów ekonomii społecznej. Liczba uczestników.	2022-2026	UG, GOPS, NGO	Budżet Gminy PFRON Budżet Państwa

CEL STRATEGICZNY NR 3

Rozwijanie gminnego systemu przeciwdziałania alkoholizmowi i innym uzależnieniom, celem zmniejszenia skali aktualnie występujących problemów w tym zakresie.

Cel operacyjny nr 1

Systematyczne podnoszenie poziomu usług pomocowych dla osób uzależnionych oraz ich rodzin, przede wszystkim w obszarze terapii i poradnictwa.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej rodzinom z problemem uzależnienia.	Poprawa warunków bytowych rodzin z problemem uzależnienia.	Liczba rodzin, którym udzielona została pomoc materialna i niematerialna.	2022-2026	GOPS	Budżet Gminy
Kontynuowanie działalności Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin.	Dostęp do pomocy i wsparcia rodzinom z problemem uzależnienia.	Liczba udzielonych porad. Liczba osób, którym udzielono porad.	2022-2026	GOPS, GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Tworzenie i rozwój grup samopomocowych skierowanych do osób uzależnionych od alkoholu (AA), osób współuzależnionych oraz dorosłych dzieci alkoholików (DDA).	Zapewnienie wsparcia osobom doświadczającym bezpośrednio, bądź pośrednio problemu uzależnień.	Liczba funkcjonujących grup samopomocowych. Liczba osób uczestniczących w grupach.	2022-2026	GOPS, GKRPA, NGO	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego.	Wzrost liczby osób podejmujących terapię w placówkach leczenia odwykowego.	Liczba osób wobec, których podjęte zostały rozmowy motywujące.	2022-2026	GOPS, GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

<p>Podjęcie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu; kierowanie wniosków do biegłych celem wydania opinii w przedmiocie uzależnienia oraz kierowanie wniosków do sądu.</p>	<p>Zwiększenie liczby osób kończących leczenie odwykowe.</p>	<p>Liczba wniosków skierowanych do sądu. Liczba wydanych opinii.</p>	<p>2022-2026</p>	<p>GOPS, GKRPA</p>	<p>Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych</p>
<p>Wspieranie działań placówek lecznictwa odwykowego poprzez finansowanie programów terapeutycznych dla osób uzależnionych i współuzależnionych uzupełniających ofertę świadczeń zdrowotnych NFZ.</p>	<p>Zwiększenie dostępności do udziału w programach terapeutycznych.</p>	<p>Liczba sfinansowanych programów. Liczba uczestników programów.</p>	<p>2022-2026</p>	<p>GOPS, GKRPA</p>	<p>Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych</p>

Cel operacyjny nr 2

Podjęcie działań profilaktycznych dotyczących uruchamiania mechanizmów społecznych, prawnych oraz edukacyjnych, sprzyjających promowaniu zdrowego trybu życia i przeciwdziałaniu uzależnieniom wśród młodych ludzi.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
<p>Realizacja w szkołach programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPiN związanych z tematyką uzależnień.</p>	<p>Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie uzależnień oraz rozwój psychospołeczny uczniów.</p>	<p>Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktyki. Liczba przeprowadzonych programów.</p>	<p>2022-2026</p>	<p>GKRPA, GOPS, placówka oświatowa</p>	<p>Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych</p>

Realizacja w szkołach warsztatów i innych form edukacyjnych uwzględniających zagadnienia dotyczące uzależnień oraz pozalekcyjnych zajęć z elementami profilaktyki.	Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie uzależnień. Rozwój psychospołeczny uczniów.	Liczba uczestników warsztatów i innych form edukacyjnych.	2022-2026	GKRPA, placówka oświatowa	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizowanie wycieczek z programem profilaktycznym dla dzieci z rodzin dotkniętych problemami uzależnień.	Ograniczenie zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci biorących udział w wycieczkach z programem profilaktycznym.	2022-2026	GOPS, GKRPA	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizacja warsztatów profilaktycznych dla rodziców oraz wychowawców i nauczycieli, dotyczących profilaktyki uzależnień.	Podniesienie poziomu wiedzy rodziców na temat uzależnień.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach profilaktycznych.	2022-2026	GOPS, GKRPA, placówka oświatowa	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizacja szkoleń dla właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych i dla sprzedawców dotyczącego konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających z neodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu.	Spadek dostępności alkoholu dla dzieci i młodzieży.	Liczba właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz sprzedawców objętych szkoleniami.	2022-2026	GOPS, GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Cel operacyjny nr 3

Podnoszenie świadomości społecznej oraz kształtowanie konstruktywnych postaw obywatelskich, wobec problemu uzależnień.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Realizowanie działań profilaktycznych wśród mieszkańców mających na celu uświadomienie negatywnych konsekwencji spożywania alkoholu.	Zmniejszenie skali spożywania alkoholu.	Liczba zorganizowanych działań profilaktycznych. Liczba uczestników.	2022-2026	GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizowanie szkoleń dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych przedstawicieli instytucji z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	Wzrost wiedzy specjalistów z zakresu profilaktyki uzależnień. Zwiększenie skuteczności oddziaływań profilaktycznych.	Liczba uczestników zorganizowanych szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	2022-2026	GKRPA, GOPS, KP, placówka oświatowa, placówka ochrony zdrowia	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach i akcjach informacyjno-edukacyjnych, skierowanych do różnych grup odbiorców służących profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień.	Zmiana postaw mieszkańców względem używania substancji psychoaktywnych.	Liczba ogólnopolskich i lokalnych kampanii informacyjno-edukacyjnych.	2022-2026	GKRPA, GOPS, UG, KP, placówki oświatowe	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizowanie imprez, festynów, konkursów, wydarzeń propagujących zdrowy styl życia przy współpracy międzyinstytucjonalnej, również za pomocą form zdalnych.	Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie wartości zdrowotnych oraz korzyści zdrowego stylu życia.	Liczba zorganizowanych imprez, festynów, konkursów, wydarzeń propagujących zdrowy styl życia. Liczba uczestników.	2022-2026	GKRPA, GOPS, UG, KP, NGO, GBP	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

CEL STRATEGICZNY NR 4**Rozwój lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.****Cel operacyjny nr 1**

Projektowanie i realizacja działań mających na celu adekwatne reagowanie na przejawy przemocy w rodzinie na terenie Gminy oraz udzielanie kompleksowego wsparcia rodzinom uwikłanym w ten problem.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Pomoc rodzinom doznającym przemocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”.	Spadek liczby rodzin, w których występuje przemoc.	Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”. Liczba wszczętych procedur. Liczba zakończonych procedur.	2022-2026	GOPS, GKRPA, KP, ZI, placówka oświatowa, placówka ochrony zdrowia	Budżet Gminy
Zamieszczanie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na dostępnych stronach internetowych oraz kolportaż materiałów informacyjnych dotyczących form specjalistycznej pomocy możliwej do uzyskania w sytuacji wystąpienia przemocy w rodzinie.	Zwiększenie dostępu do informacji na temat pomocy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Liczba działań informacyjnych. Liczba upowszechnionych informacji.	2022-2026	UG, GOPS, GKRPA, ZI	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizacja szkoleń dla pracowników instytucjonalnych w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”.	Poszerzenie wiedzy pracowników instytucji pomocowych z zakresu realizacji procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uczestników szkoleń.	2022-2026	GOPS, GKRPA, ZI, placówka oświatowa, placówka ochrony zdrowia	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Kontynuowanie prowadzenia darmowego poradnictwa dla osób doznających przemocy w rodzinie w Punkcie Konsultacyjnym.	Zapewnienie profesjonalnego wsparcia dla osób doznających przemocy.	Liczba udzielonych porad. Liczba osób, którym udzielono porad.	2022-2026	GOPS, GKRPA, ZI	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie.	Dostosowanie oferty pomocowej do potrzeb mieszkańców i skali problemu.	Liczba działań podjętych w celu diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie.	2022-2026	GOPS, GKRPA, ZI, PP, placówka ochrony zdrowia, placówka oświatowa	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Kierowanie osób doświadczających przemocy do specjalistycznych ośrodków wsparcia oraz zabezpieczenie kosztów.	Ochrona ofiar przemocy w rodzinie, poprzez izolowanie ich od sprawcy.	Liczba osób doświadczających przemocy, umieszczonych w specjalistycznych ośrodkach.	2022-2026	GOPS, GKRPA, ZI	Budżet Gminy
Praca ze sprawcami przemocy w rodzinie poprzez oddziaływania korekcyjno-educacyjne i terapeutyczne.	Ograniczanie zjawiska przemocy w rodzinie, poprzez resocjalizację sprawców.	Liczba podjętych oddziaływań korekcyjno-educacyjnych i terapeutycznych.	2022-2026	GOPS, GKRPA, ZI, PK	Budżet Gminy

Cel operacyjny nr 2

Dążenie do ograniczania „zmowy milczenia” w społeczności lokalnej poprzez podnoszenie świadomości i wrażliwości społeczności lokalnej na temat zjawiska przemocy domowej.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Prowadzenie działań informacyjno-educacyjnych dla rodziców w celu podnoszenia ich kompetencji wychowawczych oraz promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy.	Poszerzenie kompetencji wychowawczych, wzrost wiedzy rodziców na temat wychowania bez przemocy.	Liczba rodziców uczestniczących w działaniach informacyjno-educacyjnych. Liczba zorganizowanych działań.	Rok: 2022, 2024, 2026	GOPS, UG, KP, GKRPA, ZI placówka oświatowa	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

<p>Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach społecznych przeciw przemocy w rodzinie.</p>	<p>Wzrost poziomu wiedzy mieszkańców na temat przemocy w rodzinie oraz możliwości pomocy. Wzrost wrażliwości społeczności lokalnej na przejawy przemocy.</p>	<p>Liczba działań podjętych w ramach kampanii. Liczba osób uczestniczących w kampanii.</p>	<p>2022-2026</p>	<p>GOPS, UG, KP, GKRPA, ZI placówka oświatowa</p>	<p>Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych</p>
<p>Realizacja warsztatów dla uczniów dotyczących, przemocy w rodzinie, komunikacji interpersonalnej, umiejętności rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy.</p>	<p>Podniesienie umiejętności psychospołecznych uczniów. Wzrost wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie przemocy.</p>	<p>Liczba uczniów biorących udział w warsztatach. Liczba zorganizowanych warsztatów.</p>	<p>2022-2026</p>	<p>GKRPA, ZI placówka oświatowa</p>	<p>Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych</p>
<p>Uruchomienie telefonu alarmowego oraz adresu mailowego dla osób doświadczających przemocy.</p>	<p>Zapewnienie bezpieczeństwa wszystkim członkom rodziny, osoby kontaktującej się pod numerem telefonu/adresem mailowym.</p>	<p>Liczba odebranych połączeń telefonicznych. Liczba odebranych wiadomości mailowych.</p>	<p>2022-2026</p>	<p>GOPS, UG, NGO</p>	<p>Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych</p>

CEL STRATEGICZNY NR 5

Zmniejszenie skali bezrobocia, poprzez zbudowanie spójnego systemu przeciwdziałania zjawisku bezrobocia i aktywizacji społeczno-zawodowej osób bezrobotnych.

Cel operacyjny nr 1

Wypracowanie form postępowania wobec osób pozostający bez zatrudnienia oraz rozwijanie aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu, w szczególności skierowanych na osoby zagrożone wykluczeniem oraz długotrwale bezrobotne.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: poradnictwa zawodowego, organizacji szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych oraz zwiększających szanse na podjęcie zatrudnienia.	Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych w Gminie.	Liczba zorganizowanych szkoleń. Liczba osób biorących w nich udział.	2022-2026	GOPS, PUP	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie
Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: organizowania prac interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych dla osób bezrobotnych.	Wzrost liczby bezrobotnych mieszkańców Gminy biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych i pracach społecznie użytecznych.	Liczba osób biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych oraz pracach społecznie użytecznych.	2022-2026	GOPS, PUP	Budżet Gminy Budżet Państwa
Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych.	Wzrost wiedzy wśród osób bezrobotnych na temat dostępnych form wsparcia.	Liczba podjętych działań informacyjnych.	2022-2026	GOPS, PUP, UG, CIS	Budżet Gminy
Wykorzystanie w pracy socjalnej kontraktów socjalnych służących aktywizacji zawodowej i zwiększeniu szans na podjęcie zatrudnienia, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych.	Zwiększenie liczby kontraktów socjalnych w aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych.	Liczba beneficjentów pomocy społecznej, z którymi zostały zawarte kontrakty socjalne.	2022-2026	GOPS, PUP	Budżet Gminy

Kontynuowanie działalności Centrum Integracji Społecznej w Gminie.	Rozwój form aktywizacji osób pozostających bez pracy.	Liczba osób korzystających z oferty CIS.	2022-2026	GOPS, UG, NGO, PUP, lokalni przedsiębiorcy	Budżet Gminy Budżet Wojewódzki
--	---	--	-----------	--	-----------------------------------

CEL STRATEGICZNY NR 6

Ograniczanie zjawiska ubóstwa w Gminie oraz zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rodzinom najuboższym.

Cel operacyjny nr 1

Stworzenie efektywnego i zintegrowanego systemu przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu przy uwzględnieniu współdziałania beneficjentów pomocy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Zapewnienie dostępu do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych, z uwzględnieniem współpracy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji.	Zaspokojenie potrzeb bytowych mieszkańców Gminy.	Liczba osób/rodzin objętych pomocą materialną.	2022-2026	GOPS	Budżet Gminy Budżet Państwa
Udzielanie pomocy w zakresie dożywiania w formie zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej – posiłku.	Zwiększenie dostępności do pomocy w zakresie dożywiania.	Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie zasiłku. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie posiłku.	2022-2026	GOPS, placówka oświatowa	Budżet Gminy Budżet Państwa
Udzielanie uczniom pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	Poprawa funkcjonowania dzieci z rodzin o ograniczonych środkach materialnych.	Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	2022-2026	GOPS, UG, placówka oświatowa	Budżet Gminy Budżet Państwa

Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych lub zagrożonych problemem ubóstwa.	Zniwelowanie nierówności edukacyjnych dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem.	Liczba dzieci i młodzieży objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych.	2022-2026	GOPS, UG, placówka oświatowa	Budżet Gminy Budżet Państwa
--	---	--	-----------	------------------------------	--------------------------------

Cel operacyjny nr 2

Włączanie grup wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem w proces pomocowy, w celu zapewnienia im poczucia sprawczości oraz wielokierunkowa aktywizacja i integracja społeczna beneficjentów.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Podnoszenie skuteczności wsparcia przez pracę socjalną, ukierunkowaną na wzmacnianie potencjału osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej, z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.	Wzmocnienie poczucia sprawczości i zmotywowanie osób ubogich i wykluczonych społecznie.	Liczba osób objętych wsparciem ukierunkowanym na wzmacnianie potencjału w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.	2022-2026	GOPS	Budżet Gminy Budżet Państwa
Rozpowszechnianie wśród mieszkańców materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczania problemu ubóstwa i bezdomności.	Zwiększenie świadomości mieszkańców na temat dostępności do pomocy w zakresie ubóstwa i bezdomności.	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych.	2022-2026	GOPS, UG, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa
Monitorowanie skali bezdomności na terenie Gminy.	Uzyskanie rzetelnych danych na temat skali bezdomności na terenie Gminy.	Liczba działań monitorujących skalę bezdomności w Gminie.	2022-2026	GOPS, UG, KP	Budżet Gminy
Praca socjalna polegająca na aktywizacji i motywowaniu osób bezdomnych do zmiany dotychczasowego trybu życia.	Ograniczenie skali bezdomności na terenie Gminy.	Liczba działań polegających na aktywizacji i motywowaniu osób bezdomnych do zmiany dotychczasowego trybu życia.	2022-2026	GOPS	Budżet Gminy

CEL STRATEGICZNY NR 7**Zapewnienie kompleksowego wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego.****Cel operacyjny nr 1**

Poprawa dostępności do form wsparcia w zakresie ochrony zdrowia psychicznego oraz rozwój profilaktyki zdrowia psychicznego.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego.	Zwiększenie liczby mieszkańców zgłaszających się po pomoc w przypadku problemów natury psychicznej.	Liczba przeprowadzonych działań. Liczba osób korzystających ze wsparcia.	2022-2026	GOPS, UG	Budżet Gminy
Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca kwestii zdrowia psychicznego – prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.	Zmniejszenie liczby dzieci i młodzieży mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego.	Liczba przeprowadzonych programów/ warsztatów. Liczba uczestników.	2022-2026	GOPS, UG placówka oświatowa, PPP	Budżet Gminy
Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży.	Poprawa dobrostanu psychicznego dzieci i młodzieży.	Liczba osób, którym udzielono pomocy psychologiczno-pedagogicznej.	2022-2026	GOPS, placówka oświatowa, PPP	Budżet Gminy
Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób z zaburzeniami psychicznymi.	Poprawa funkcjonowania osób z zaburzeniami psychicznymi.	Liczba działań podjętych we współpracy z PCPR oraz PUP.	2022-2026	GOPS, PCPR, PUP, ŚDS	Budżet Gminy Budżet Państwa
Kontynuowanie prowadzenia Środowiskowego Domu Samopomocy na terenie Gminy.	Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi.	Liczba podopiecznych ŚDS. Liczba działań realizowanych w ramach ŚDS.	2022-2026	GOPS, UG, NGO	Budżet Gminy

3. Ramy finansowe Strategii

Potrzeba określenia ram finansowych Strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16b. ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 794 z późn. zm.). Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest jej finansowanie.

Podstawowym źródłem finansowania powyższej Strategii będą środki pochodzące z budżetu gminy Irządze. Zaplanowane zadania w niniejszej Strategii będą finansowane także przez:

- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
- środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych gminy Irządze. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez Gminę oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Irządze przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2019-2020, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

W prognozie na lata 2022-2026 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku wydatków na pomoc społeczną, przewidywanego na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Irządzach. Dział 855 został pomniejszony o wartość świadczenia wychowawczego, w związku z przejęciem realizacji tego zadania przez ZUS.

Tabela 23. Ramy finansowe Strategii

rok	pomoc społeczna (dział 852)	rodzina (dział 855)	ogółem
2019	1 393 559	2 954 741	4 348 300
2020	1 377 303	3 385 010	4 762 313
2021 (prognoza ¹⁹)	1 461 574	3 514 886	4 976 460
PROGNOZA			
2022	1 498 113	1 182 165	2 680 278
2023	1 535 566	1 211 719	2 747 285
2024	1 573 955	1 242 012	2 815 967
2025	1 613 304	1 273 062	2 886 366
2026	1 653 637	1 304 889	2 958 526

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 i 2020 rok

4. System wdrażania Strategii

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Irządze to wprowadzenie w życie zintegrowanego modelu polityki społecznej. Z uwagi na fakt, że opracowana Strategia jest dokumentem długookresowym i zawiera podstawowe cele perspektywiczne, musi być poddana okresowej weryfikacji, a także niezbędnym zmianom.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Irządze zawiera zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji publicznych oraz niepublicznych, które działają na polu polityki społecznej w Gminie. Taka zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Jednak wdrażanie Strategii, zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu lokalnych i ponadlokalnych instytucji, organizacji i środowisk, wymaga ścisłej koordynacji, a także współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami. Stąd też efektywność realizacji zadań wyodrębnionych w Strategii, w dużej mierze zależała będzie od instytucji zarządzającej jej wdrażaniem – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Irządzach.

¹⁹ Wartość za rok 2021 pochodzi z prognozy zamieszczonej w Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok dla gminy Irządze.

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Irządze na lata 2022-2026 obejmować będzie pięć etapów, przedstawionych w poniższej tabeli.

Tabela 24. Harmonogram wdrażania Strategii

Etap	Wyszczególnienie	Termin realizacji
Etap I	Podjęcie uchwały przez Radę Gminy Irządze o przyjęciu do realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Irządze na lata 2021-2030”.	IV kwartał 2021 r.
Etap II	Koordinacja realizacji działań objętych Strategią.	IV kwartał 2021 r. – IV kwartał 2026 r.
Etap III	Monitoring.	Na koniec każdego roku w okresie od 2022 r. do 2026 r.
Etap IV	Ewaluacja Strategii.	I kwartał 2027 r.

Źródło: opracowanie własne

5. System aktualizacji Strategii

Strategia jest dokumentem „żywym” i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe, ale w niektórych sytuacjach wręcz konieczne. Jednak należy pamiętać, że zmiany te nie powinny dotyczyć zasadniczych kierunków Strategii. Przeglądy strategiczne powinny być realizowane cyklicznie. Najlepszą metodą na wprowadzenie zmian w dokumencie Strategii jest jej weryfikacja w społecznym procesie zbliżonym do tego, który towarzyszył tworzeniu Strategii. Dyrektor GOPS przy wyborze zadań do realizacji będzie brać pod uwagę zarówno nowe oczekiwania społeczności lokalnej i określonych grup społecznych, jak również zmieniające się czynniki środowiska zewnętrznego oraz możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Dlatego podczas aktualizacji dokumentu Strategii dyrektor GOPS powinien uwzględniać nie tylko istniejące zapisy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Irządze, ale również nowe, nie ujęte w niej zadania, których w obecnym czasie uczestnicy nie byli w stanie przewidzieć. Bezpośrednim koordynatorem jest dyrektor Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Irządzach. Zadaniem koordynatora jest ciągły nadzór nad pracami GOPS w zakresie wdrażania i aktualizacji Strategii.

6. Komunikacja społeczna i promocja Strategii

W celu sprawnego funkcjonowania Strategii należy umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie jej tworzenia i realizacji. Partnerzy mają możliwość zgłoszenia zmian w treści Strategii w zakresie wymagającym ich współpracy. Władze samorządowe w trakcie wdrażania Strategii muszą znaleźć skuteczną metodę przekazywania informacji do otoczenia. Powinny także zwrócić baczną uwagę na sprawny system przyjmowania informacji z otoczenia, od partnerów społecznych.

Władze samorządowe muszą współpracować i być w stałym kontakcie z jednej strony z podmiotami wewnętrznymi, obejmującymi pracowników uczestniczących bezpośrednio w administrowaniu Gminą, czerpiąc przy tym z ich wiedzy, motywacji, umiejętności praktycznych czy kompetencji interpersonalnych, ale też korzystać z technologii i zasobów organizacji. Z drugiej strony muszą również komunikować się z otoczeniem zewnętrznym obejmującym: ogół mieszkańców Gminy, grupy, organizacje, stowarzyszenia, instytucje czy przedsiębiorstwa.

Otoczenie zewnętrzne dalsze to natomiast otoczenie Gminy, jako wspólnoty terytorialnej: sąsiednie gminy, struktury powiatowe, wojewódzkie i ogólnopństwowe. Obszarami działań w zakresie komunikacji społecznej to:

- możliwość wnioskowania zmian zapisów Strategii przed jej uchwaleniem;
- informacja o postępach wdrażania Strategii;
- współpraca z mediami – podawanie informacji o wdrażanych projektach w mediach;
- informacje zamieszczane na stronach internetowych.

Promocja Strategii ma na celu stanowienie i utrzymywanie wzajemnej współpracy między samorządem a społeczeństwem. Informowanie oraz promocja odbywać się będzie poprzez podawanie w prasie lokalnej oraz w Internecie danych na temat zaangażowania finansowego Unii Europejskiej w realizację projektów oraz stanie zaawansowania realizacji zadań i ich efektów w ramach Strategii.

7. Monitoring i ewaluacja

Proces monitoringu Strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Będzie on polegał na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą między innymi przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów czasu). Dane do monitoringu pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UG, Policji, PUP, ze sprawozdań GOPS, GKRPA i ZI, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji Strategii przygotowywana będzie przez GOPS i zawarta w corocznie składanych sprawozdaniach z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Irządzach.

Końcowa ewaluacja (ex-post) posłuży samorządowi gminy Irządze do oceny realnej sytuacji i stanu rozwiązywania problemów społecznych w Gminie, a także będzie pomocnym narzędziem pomagającym w podejmowaniu właściwych decyzji dotyczących kształtu polityki i pomocy społecznej Gminy w kolejnych latach. W ramach końcowej ewaluacji Strategii zostanie przygotowany raport ukazujący kumulatywne osiągnięcie założonych celów strategicznych. Końcowa ewaluacja Strategii pozwoli ocenić w jakim stopniu założone wartości w zestawieniu kumulatywnym, kilkuletnim zostały zrealizowane oraz ukaże realne nakłady finansowe, a w efekcie końcowym pozwoli odpowiedzieć na pytanie, czy założone kierunki działań były odpowiednio zaplanowane.

Wskaźniki monitoringowe, czyli policzalne zmienne podlegające obserwacji i ocenie, określone zostały w oparciu o przewidywane rezultaty zadań, a także przewidywane dane, zaplanowane do osiągnięcia w całym okresie realizacji działań. Zostały one szczegółowo przedstawione w oparciu o aktualny stan faktyczny.

Zarówno monitoring jak i ewaluacja prowadzone będą między innymi w oparciu o niżej przedstawione wskaźniki monitoringowe. Katalog wskaźników może być uzupełniany bądź modyfikowany w zależności od dostępnych źródeł informacji i zasobów. Wartości bazowe oznaczają dane dla roku poprzedzającego wdrożenie Strategii, natomiast docelowe wskazują pożądane wartości, oznaczające osiągnięcie poszczególnych celów.

Tabela 25. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych

Lp.	Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa (w 2020 roku)	Wartość docelowa (w 2026 roku)
1	Rozwój polityki prorodzinnej, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.	6	do 10
		Liczba asystentów rodziny.	1	do 2
		Liczba rodzin wspierających.	0	do 2
		Liczba placówek wsparcia dziennego.	0	1
		Liczba zorganizowanych warsztatów dla rodziców wzmacniających kompetencje wychowawcze.	0	do 4
2	Włączanie społeczne osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami, a także tworzenie warunków do systemowego wsparcia tych grup społecznych.	Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych.	2	do 5
		Liczba osób w DPS, za których Gmina ponosi odpłatność.	2	do 5
		Liczba świadczeń w ramach zasiłku pielęgnacyjnego przysługującego osobie, która ukończyła 75.	75	do 100
		Liczba placówek wsparcia dziennego dla seniorów na terenie Gminy.	1	1
		Liczba świadczeniobiorców specjalnego zasiłku opiekuńczego.	23	do 25
		Liczba podmiotów realizujących rehabilitację społeczną i zawodową.	1	1

3	Rozwijanie gminnego systemu przeciwdziałania alkoholizmowi i innym uzależnieniom, celem zmniejszenia skali aktualnie występujących problemów w tym zakresie.	Liczba punktów konsultacyjnych skierowanych do osób uzależnionych i ich rodzin.	1	1
		Liczba osób uzależnionych korzystających z porad udzielanych w Punkcie Konsultacyjnym.	9	do 20
		Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu.	0	poniżej 5
		Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktycznych.	0	do 100
		Liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych.	258	powyżej 300
		Liczba grup samopomocowych dla osób uzależnionych, ich rodzin, dorosłych członków rodziny z problemem alkoholowym.	0	1
4	Rozwój lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Liczba osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie objętych procedurą „Niebieskie Karty”	1	do 10
		Liczba Punktów Konsultacyjnych skierowanych do rodzin z problemem przemocy.	1	1
		Liczba rodzin objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego.	1	do 10
5	Zmniejszenie skali bezrobocia, poprzez zbudowanie spójnego systemu przeciwdziałania zjawisku bezrobocia i aktywizacji społeczno-zawodowej osób bezrobotnych.	Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej (%).	18	poniżej 18
		Udział bezrobotnych mieszkańców w ogólnej liczbie ludności Gminy (%).	3,4	poniżej 2,5
		Udział długotrwale bezrobotnych mieszkańców Gminy w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców (%).	36	poniżej 25

6	Zapewnienie kompleksowego wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego.	Liczba uczestników zajęć/warsztatów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego wśród dzieci i młodzieży.	0	do 100
		Liczba podmiotów skierowanych do osób z zaburzeniami psychicznymi na terenie Gminy.	1	1

Źródło: opracowanie własne

8. Wnioski i podsumowanie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Irządze jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania.

W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania. Cele strategiczne i cele operacyjne sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, sytuacji rodzin, profilaktyki uzależnień, problemu przemocy w rodzinie, sytuacji seniorów i osób z niepełnosprawnością, systemu ochrony zdrowia psychicznego, problemu ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz problemu bezrobocia.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem. W ramach wypracowanej Strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych, wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej, partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych. Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej

Strategii zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne, czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych.

Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnym od możliwości finansowych. Strategia będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców gminy Irządze i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym.

Należy pamiętać, że aktualizacje Strategii mogą się w znacznym stopniu wiązać ze zmianami dyktowanymi przez obecnie trwającą pandemię SARS-CoV-2. Poza widocznymi obecnie skutkami społeczno-ekonomicznymi wywołanymi pandemią, pozostawi ona również długotrwałe znamiona nie tylko na większej społeczności, ale również na indywidualnych jednostkach. Zmiany w prawie oraz konieczność ciągłej odpowiedzi na potrzeby mieszkańców Gminy w sposób adekwatny i zgodny z aktualnymi zaleceniami stanowi, wyzwanie dla instytucji rządowych, samorządowych jak i pozarządowych w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Konieczna jest zatem międzysektorowa współpraca dążąca do zapewnienia jak najlepszych warunków życiowych wszystkich mieszkańców gminy Belsk Duży, na tyle na ile pozwalają obecne warunki.

Realizacja Strategii powinna przyczynić się do wysokiej jakości życia mieszkańców gminy Irządze, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiający najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

V. Bibliografia

1. Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.
2. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkotykowych na 2021 rok (Uchwała Nr 132/XXVI/2020 Rady Gminy Irządze z dnia 30 grudnia 2020 roku).
3. Gryffin R.W. (2004), Podstawy zarządzania organizacjami, Warszawa: PWN.
4. <https://bdl.stat.gov.pl>.
5. <https://jura24.pl>.
6. <https://mapa.wyniki.edu.pl>.
7. <https://pl.m.wikipedia.org>.
8. <https://poradnik.ngo.pl>.
9. Kinney J., Leaton G., Zrozumieć alkohol, Warszawa 1996 r.
10. Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych.
11. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok.
12. Oniszczyk J., Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy.
13. Piкуła N.G., Grewiński M., Zdebska E., Glanc W., Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa, Kraków 2020.
14. Powiatowy Urząd Pracy w Zawierciu.
15. Raport o stanie Gminy Irządze za 2020 rok.
16. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok.
17. Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2018, 2019 i 2020 rok.
18. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.
19. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 794 z późn. zm.).
20. www.psychiatriapolska.pl.
21. Yaziji M., Doh J., Organizacje pozarządowe a korporacje.

VI. Spis rysunków, tabel, wykresów

1. Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie gminy Irządze na mapie powiatu zawierciańskiego.....	17
Rysunek 2. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Irządze według klas wielkości (stan na koniec 2020 roku).....	24
Rysunek 3. Wykaz Kół Gospodyń Wiejskich na terenie gminy Irządze w 2020 roku.....	32
Rysunek 4. Łączna wartość sprzedanego na terenie gminy Irządze alkoholu w latach 2018-2020	60
Rysunek 5. Jurajska Mapa Potrzeb Seniorów – gmina Irządze.....	71
Rysunek 6. Elementy procesu planowania strategicznego.....	88

2. Spis tabel

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	9
Tabela 2. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych na 1000 ludności w gminie Irządze w porównaniu do powiatu zawierciańskiego oraz województwa śląskiego w latach 2018-2020	21
Tabela 3. Rodzaje prowadzonej działalności w gminie Irządze (stan na koniec 2020 roku)	24
Tabela 4. Dane statystyczne dotyczące publicznej opieki zdrowotnej w gminie Irządzech w porównaniu do powiatu zawierciańskiego w 2020 roku	30
Tabela 5. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2018-2020.....	39
Tabela 6. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2018-2020.....	39
Tabela 7. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2018-2020	39
Tabela 8. Rodzaje świadczeń, z których korzystały poszczególne typy rodzin z dziećmi w 2020 roku	44
Tabela 9. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2018-2020	50

Tabela 10. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2018-2020	50
Tabela 11. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2018-2020	51
Tabela 12. Specjalny zasiłek opiekuńczy na przestrzeni lat 2018-2020	51
Tabela 13. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Irządze wobec osób uzależnionych w latach 2018-2020.....	58
Tabela 14. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i grup roboczych w latach 2018-2020 ..	64
Tabela 15. Liczba osób i rodzin objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w latach 2018-2020.....	65
Tabela 16. Dane statystyczne dotyczące procedury „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020	67
Tabela 17. Liczba sędziwych starców, tj. osób powyżej 80 roku życia w gminie Irządze na przestrzeni lat 2018-2020	69
Tabela 18. Udział bezrobotnych mieszkańców gminy Irządze zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w latach 2018-2020 (w procentach), w porównaniu do powiatu zawierciańskiego i województwa śląskiego	75
Tabela 19. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Irządze w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców w latach 2018-2020.....	76
Tabela 20. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Irządze oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w porównaniu do powiatu zawierciańskiego i województwa śląskiego na przestrzeni lat 2018-2020	77
Tabela 21. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2018-2020	81
Tabela 22. Liczba osób korzystających ze świadczenia pieniężnego i niepieniężnego przyznanego w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” i „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2018-2020.....	82

Tabela 23. Ramy finansowe Strategii	108
Tabela 24. Harmonogram wdrażania Strategii	109
Tabela 25. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych.....	112

3. Spis wykresów

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Irządze w latach 2018-2020	18
Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Irządze na przestrzeni lat 2018-2020.....	18
Wykres 3. Przyrost naturalny na 1000 ludności w gminie Irządze w porównaniu do powiatu zawierciańskiego i województwa śląskiego na przestrzeni lat 2018-2020...	19
Wykres 4. Udział ludności gminy Irządze według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2018-2020 (w procentach).....	20
Wykres 5. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie zawierciańskim na przestrzeni lat 2018-2020 w porównaniu do województwa śląskiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach).....	22
Wykres 6. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w gminie Irządze w porównaniu do powiatu zawierciańskiego oraz województwa śląskiego na przestrzeni lat 2018-2020	22
Wykres 7. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2018-2020	23
Wykres 8. Ludność gminy Irządze według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2020 roku	25
Wykres 9. Liczba dzieci w oddziałach szkolnych i przedszkolnych w gminie Irządze w 2020 roku.....	26
Wykres 10. Współczynnik skolaryzacji netto dla szkolnictwa podstawowego terenie gminy Irządze (w procentach) na przestrzeni lat 2017-2019	27
Wykres 11. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2020 roku uczniów z terenu gminy Irządze, powiatu zawierciańskiego i województwa śląskiego	27
Wykres 12. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności w gminie Irządze, powiecie zawierciańskim oraz województwie śląskim w latach 2018-2020	29

Wykres 13. Kadra Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Irządzech na przestrzeni lat 2018-2020	37
Wykres 14. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Irządze w latach 2018-2020	38
Wykres 15. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2018-2020	38
Wykres 16. Powody udzielania świadczeń w 2020 roku (liczba rodzin)	40
Wykres 17. Liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2018-2020	41
Wykres 18. Liczba małżeństw na 1000 ludności w gminie Irządze w porównaniu do powiatu zawierciańskiego i województwa śląskiego w latach 2018-2020	43
Wykres 19. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi	45
Wykres 20. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2018-2020	45
Wykres 21. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2018-2020.....	46
Wykres 22. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2018-2020	47
Wykres 23. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2018-2020 (w złotych)	47
Wykres 24. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2018-2020.....	49
Wykres 25. Liczba osób uzależnionych oraz dorosłych członków ich rodzin, którzy skorzystali z porad udzielanych w Punkcie Konsultacyjnym w latach 2018-2020.....	59
Wykres 26. Średni dochód otrzymany z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przypadający na jednego mieszkańca w gminie Irządze i całej Polsce w 2020 roku	60
Wykres 27. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Irządze na przestrzeni lat 2018-2020	61
Wykres 28. Liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Irządze, województwie śląskim i całej Polsce w 2020 roku .	62
Wykres 29. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020	66

Wykres 30. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Irządze na przestrzeni lat 2018-2020	68
Wykres 31. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2018-2020	69
Wykres 32. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych na przestrzeni lat 2018-2020	70
Wykres 33. Odpłatność gminy Irządze za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2018-2020	70
Wykres 34. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2018-2020.....	74
Wykres 35. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2018-2020.....	74
Wykres 36. Mieszkańcy gminy Irządze zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2018–2020.....	75
Wykres 37. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2018-2020	81

ul. Dworcowa 9a/19
30-556 Kraków
tel. 12 39 50 665
fax. 12 427 21 41
email: biuro@oficyna-profilaktyczna.pl

